

Tvedestrand kommune

**Økonomiplan 2019-2022
Budsjett 2019 - Vedtatt
kommunestyret 11.12.18, sak
113/18**

Foto: Stein Harald Øigård, Agderposten

INNHOLDSFORTEGNELSE:

1. INNLEDNING	4
2. KORT SAMMENDRAG.....	6
3. HOVEDSTRATEGI.....	9
3.1 MÅLSETTING OG FORUTSETNINGER	9
3.2 STRATEGI	9
3.3 SATSINGSOMRÅDER	9
3.4 RISIKOELEMENTER	12
3.5 UTVIKLING FRA BUDSJETT 2018 TIL BUDSJETT 2019.....	14
3.6 BRUK AV EIENDOMSSKATT	15
4. STYRINGSSYSTEM OG MÅLEKART	16
4.1 MÅLEKART FOR KOMMUNEN	16
4.2 ORGANISERING AV ARBEIDET MED ØKONOMIPLAN OG BUDSJETT	16
5. STATSBUDSJETTET	18
5.1 OMTALE AV DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR KOMMUNSEKTOREN	18
6. DRIFT	20
6.1 HOVEDOVERSIKT DRIFT, SKJEMA 1A	20
6.2 HOVEDOVERSIKT DRIFT, SKJEMA 1B	25
6.3 VIDEREFØRING AV DAGENS DRIFT	25
6.4 DRIFTSTILTAK I ENHETENE	29
6.4.1 Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer	29
6.4.2 Ansvar 215 Administrativ støtteenhet	30
6.4.3 Ansvar 229 Tvedestrandskolen	30
6.4.4 Ansvar 230 Barnehageenheten	31
6.4.5 Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom	32
6.4.6 Ansvar 245 Teknisk drift	34
6.4.7 Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering	35
6.4.8 Ansvar 255 Oppfølgingsenheten	36
6.4.9 Ansvar 260 Familiehuset – Ressurssenter for barn og unge.....	37
6.4.10 Ansvar 265 NAV	37
6.4.11 Ansvar 275 Kirke og tros- og livssynssamfunn	38
6.4.12 Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgjør, premieavvik og omstillingstiltak	39
6.4.13 Vurdering knyttet til kunstnerisk utsmykning	41
6.4.14 Søknader fra organisasjoner	42
6.5 SAMLEDE DRIFTSINNTEKTER OG – UTGIFTER	42
6.6 LIKVIDITET	42
7. INVESTERING	44
7.1 SAMLET OVERSIKT OVER INVESTERINGER MED FINANSIERING (SKJEMA 2A)	44
7.2 NÆRMERE OM DE ENKELTE INVESTERINGSPROSJEKTENE (SKJEMA 2B)	45
7.3 FINANSIERING AV INVESTERINGENE	53
7.4 UTVIKLING AV LÅNEGJELD.....	54
8. ENHETENES ANSVARSOMRÅDER	55
8.1 INNLEDNING	55
8.2 ANSVAR 210 RÅDMANNEN OG POLITISKE STYRINGSORGANER	55
8.3 ANSVAR 215 ADMINISTRATIV STØTTEENHET	58
8.4 ANSVAR 229 TVEDESTRANDSKOLEN	60
8.5 ANSVAR 230 BARNEHAGEENHETEN	62
8.6 ANSVAR 240 PLAN, MILJØ OG EIENDOM	64
8.7 ANSVAR 245 TEKNISK DRIFT	66
8.8 ANSVAR 250 OMSORG OG REHABILITERING.....	69

8.9	ANSVAR 255 OPPFØLGINGSENHETEN	72
8.10	ANSVAR 260 FAMILIEHUSET – RESSURSSENTER FOR BARN OG UNGE	75
8.11	ANSVAR 265 NAV	77
8.12	ANSVAR 275 KIRKE, TROS- OG LIVSSYNNSSAMFUNN	79
8.13	ANSVAR 280 TILLEGGSBEVILGNINGER, LØNNSOPPGJØR, PREMIEAVVIK OG OMSTILLINGSTILTAK	79
VEDLEGG		82
1.	DRIFTSBUDSJETT VANN, AVLØP OG FEIING 2019-2022	82
2.	AVGIFTER, BETALINGSSATSER OG GEBYRER	84
3.	GEBYRER RTA	87
4.	SØKNADER FRA ORGANISASJONER	89
5.	OVERSIKT OVER TILTAK	90
6.	BUDSJETTFORSKRIFTENS VEDLEGG 3: ØKONOMISK OVERSIKT – DRIFT	94
7.	BUDSJETTFORSKRIFTENS VEDLEGG 4: ØKONOMISK OVERSIKT – INVESTERING	95
8.	KOMMUNESTYRETS VEDTAK 11.12.18 I SAK 113/17: «ØKONOMIPLAN 2019-2022 OG BUDSJETT 2019»	96

1. INNLEDNING

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

Rådmannen legger med dette frem forslag til økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019. Handlingsplan 2019-2022 legges frem som eget dokument og sak, og behandles i forkant av økonomiplan og budsjett på samme kommunestyremøte.

Reglene for budsjett- og økonomiplan er gitt i kommunelovens paragrafer 44-47. Årsbudsjettet for 2019 er et bindende dokument hvor kommunestyret fastsetter bevilgningene for neste års drift og investeringer. Økonomiplanen viser konsekvensene av bevilgningene og prioriteringene over en fireårsperiode. Handlingsplanen viser hovedmålsetting, hovedstrategi og hovedsatsingsområdene som legges til grunn de neste fire årene. I tillegg viser handlingsplanen nøkkeltall (KOSTRA) for driften av kommunen vurdert opp mot sammenlignbare kommuner og over tid for vår kommune. Orientering om regler, søknader, betalingssatser, prognoser og oversikter m.m. er lagt ved som vedlegg.

Rådmannen har etter lovverket ikke noen selvstendig innstillingsrett eller plikt til å legge fram budsjett og økonomiplan i balanse. Kommunens delegasjonsreglement sier at saker som framlegges til behandling i folkevalgte organer, skal være utredet av rådmannen. I kommunens økonomireglement sies det at «Rådmannen utarbeider et balansert forslag til økonomiplan og årsbudsjett til formannskapet». Deretter er det etter kommuneloven formannskapet som er gitt myndigheten til å avgjøre den endelige budsjettinnstillingen til kommunestyret. Formannskapet avgir sin innstilling 27.11.18, denne legges ut til offentlig ettersyn før kommunestyret har sluttbehandling i møte 11.12.18.

Rådmannen har i sitt arbeid med budsjett og økonomiplanen hatt fokus på å arbeide for økonomisk bærekraft, og viser i den sammenheng til den nylig vedtatte nye kommunelovens innledende generalbestemmelse som slår fast at kommunen skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivarettatt over tid. Rådmannen konstaterer at en nå er et godt stykke fra en sunn økonomisk utvikling, men at det nå er viktig å sørge for at situasjonen ikke ytterligere forverres!

Budsjettforslaget viser tydelig at balansegangen mellom det å både følge opp det såkalte «Utviklingsalternativet» og samtidig møte alle driftsutfordringer har blitt betydelig vanskeligere enn hva gjeldende økonomiplan skisserte. I kommentarene til gjeldende budsjett og økonomiplan uttalte rådmannen følgende: «*Opplegget i perioden kan heller ikke være «hugget i stein», endres rammevilkår og forutsetninger i vesentlig grad må en være villig til å utsette eller skrinlegge planlagte investeringer eller driftstiltak som ikke har kommet til «the point of no return»!*»

Med dette som bakgrunn er rådmannens budsjettforslag basert på det som i utkastet til handlingsplan er betegnet som «Utviklingsalternativ 2», men med mer omfattende tiltak.

Årets administrative budsjettprosess har vært ytterst krevende og dessverre tydeliggjort en økonomisk utvikling som i økonomiplanperioden kan innebære den største utfordringen for kommunen på lang tid. Denne utviklingen har kommet raskere og med større tyngde enn hva noen har forutsett.

Kommunen må slik bildet er nå gjennom en mer omfattende omstilling i driften enn tidligere skissert, og investeringsnivået må reduseres betraktelig i forhold til gjeldende økonomiplan. Rådmannen ser det som svært vanskelig å gjennomføre så store løft så raskt som gjeldende økonomiplan legger opp til. En trenger nå en «time-out» der en går litt i tenkeboksen og finner ut hvordan en må agere videre. Så må omstillinger gjennomføres og gi nok effekt, dette er en særdeles krevende oppgave både politisk og administrativt! Perspektivet må være at vi må skaffe oss økonomisk bærekraft både til å opprettholde lovpålagt tjenesteproduksjon på et forsvarlig nivå og til å gjennomføre nødvendige små og store investeringer! For etter oss kan ikke «syndefloden bare komme»!

«Utviklingsalternativ» er ikke avblåst, flere store prosjekter er godt i gang, og disse gjennomføres i perioden. Prosjektene på Mjåvann, Grendstøl (inkl. infrastruktur) og kjøp av den gamle videregående skolen utgjør en historisk stor satsing med om lag 320 mill. kroner i brutto kostnader.

Rådmannen opplever det som lite lystelig å presentere årets forslag til budsjett og økonomiplan, det hadde selvsagt vært ønskelig å kunne legge fram et opplegg med et positivt handlingsrom! Men, en må forholde seg til realitetene, brette opp ermene, og faktisk få gjennomført nødvendig omstilling. Dette må nå bli et hovedfokus både politisk og administrativt, og det vil dermed gi klare føringer på prioritering i de nærmeste årene.

Tilslutt er det viktig å minne hverandre om at kommunen i 2019 og resten av økonomiplanperioden skal yte tjenester for store beløp, og grunnfjellet i de kommunale tjenestene vil bli opprettholdt. I den sammenheng kan en sitere den greske filosofen Demokrit som har sagt at;

«Lykkelig er den som ikke sørger over hva han mangler, men gleder seg over det han har».

Rådmannen vil med dette takke alle som har lagt ned en stor innsats for å komme i mål i en krevende budsjettprosess, og nå overrekkes «stafettpinnen» til kommunens politikere.

Tilslutt en liten trøst til alle som synes budsjettene er kompliserte og vanskelig å få oversikt på. Du er i så fall ikke alene, noe som kan eksemplifiseres med en uttale fra tidligere president George W. Bush:

«Det er helt klart et budsjett. Det er fullt av tall her»

Tvedestrand den 13.november 2018

Jarle Bjørn Hanken
Rådmann

Øyvind Johannesen
Ass. rådmann

2. KORT SAMMENDRAG

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

Kommunens primære oppdrag er å gi dagens og framtidige innbyggere tjenester med god kvalitet gjennom god ressursutnyttelse, og å legge til rette for framtidig vekst, utvikling og bærekraft.

Hovedmålsettingen for Tvedestrand kommune er, jfr. vedtatt kommuneplanens samfunnsdel for 2018-2030 og høringsutkast til Handlingsplanen for 2019-2022:

- Være en attraktiv bokommune med Østre Agder/Agder som arbeidsplassregion
- Styrket næringsutvikling med økt antall arbeidsplasser
- En befolkningsutvikling tilnærmet lik landet
- Gode levekår

Som det fremkommer i høringsutkast til Handlingsplanen for 2019-2022 må det i denne planperioden gjøres svært utfordrende prioriteringer og omfattende tiltak. Dette pga. forverring av kommunens økonomiske rammevilkår, endring av sentralt fastsatt normer og økt behov for kommunale tjenester på flere områder. Oppsummert er det økonomiske utfordringsbildet for kommunen i planperioden på omlag 30 mill. kroner. Det blir med andre ord både «pest og kolera» i forslag til budsjett og økonomiplan. Flere «kameler» må etter rådmannens vurdering «svelges».

Handlingsplanens hovedstrategi for å nå målene, manifestert gjennom budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 tar utgangspunkt i «Utviklingsalternativ 2. Konkret betyr dette å sette ned tempoet på utviklingsalternativet. Rådmannen har funnet det nødvendig å ytterligere stramme inn ambisjonsnivået i strategien og satsningsområdene, samt å fokusere mye sterkere på omstilling av kommunens organisasjon og drift, som gir et klart lavere utgiftsnivå. Dette vil få konsekvenser for tjenestetilbudet til innbyggerne, og sette enda større krav til alle ansatte i kommunen.

Kort beskrevet må kommunen i denne planperioden ta en «time out» vedrørende nye store investeringene og gjennomføre omstillinger som gir et lavere utgiftsnivå på driften av kommunen. Målsettingen vil være å få stabilisert økonomien for kommunen slik at den blir bærekraftig, før en går i gang med nye store investeringer. Denne «stabiliseringsprosessen» vil etter rådmannens vurdering ha hovedfokus i hele planperioden.

Omstillingen har i stor grad tatt utgangspunkt de grepene som er beskrevet i Handlingsplanens strategi, jfr. utviklingsalternativ 2. Omstillingen vil kreve både evne til innovasjon og utvikling for å kutte kommunens driftsutgifter. Kommunens inntekstpotensial er etter rådmannens vurdering strukket svært langt ved at eiendomsskatten settes opp fra 3 o/oo i 2018 til 4 o/oo i 2019 og til 4,5 o/oo i 2021. Dette er i samsvar med tidligere vedtatt økonomiplan. Det legges ikke opp til å en ekstra reduksjon i eiendomsskatten til fritidseiendommer, som tidligere planlagt, da det nå er forslag om endringer i statlig fastsatt reduksjonsfaktor for både boliger fritidseiendommer fra 2020. Det positive er at kommunale avgifter til vann, kloakk og feiing ikke økes, men holdes på samme kronemessige nivå i hele planperioden, dvs. en realnedgang. Renovasjonsavgiften fra RTA AS settes ned med kr. 100,- ekskl. moms i 2019 og slamavgiften holdes på samme nivå.

Investeringer

Det er lagt til grunn en strategi for investeringer som er i henhold til utviklingsalternativ 2 i høringsutkast til handlingsplan for 2019-2022.

Investeringsprosjektene for perioden 2019-2022 har en ramme på omlag 285,5 mill. kroner inkl. mva. Av dette er utgjør VA-investeringer omlag 48,4 mill. kroner. Følgende store investeringer er ikke tatt med i rådmannens forslag, jfr. utviklingsalternativ 2 i høringsutkast til handlingsplan:

- Ny barneskole i sentrum til mellom 210 til 272 mill. kroner inkl. mva.
- Ny barnehage i sentrum ved Bronsbu til omlag 58 mill. kroner inkl. mva.

Bruk av lånemidler til investeringer i planperioden er på omlag 193,7 mill., hvorav 14 mill. kroner er ubrukte lånemidler fra 2018, som ikke er disponert m.a. pga. utsettelse på bygging av ny barneskole

og barnehage til etter planperioden. Ellers tar kommunen opp omlag 100 mill. kroner til formidlingsutlån i planperioden, noe som også gir økt risiko. Samlet betyr det at lånegjelden øker betydelig i planperioden, opp til omlag 525 mill. i kroner i 2022 til investeringer og omlag 194 mill. til formidlingsutlån.

Driften

Det er lagt til grunn en strategi for driften som i stor grad er i henhold til utviklingsalternativ 2 i høringsutkast til handlingsplan for 2019-2022:

- Tilpasse driftsnivået hovedsakelig til det ordinære inntektsnivået, men med innfasing av deler av eiendomsskatten til dekning av økningen i driftsnivået.
- Bevisst satsning på digitalisering, både organisatorisk og samfunnsmessig, med klare forventninger om gevinstrealisering, som gir reduserte driftsutgifter, økt kvalitet og tilgjengelighet.
- Gjennomføre et organisasjons- og utviklingsprosjekt inkl. arbeidsflytgjennomgang som gir reduserte driftsutgifter.
- Redusere ambisjonsnivået på kommunale tjenester, der det er mulig, men fortsatt med fokus på tidlig innsats og et langsiktig perspektiv.
- Bevisst og systematisk satsing på frivillighet og samskaping som strategi i fremtidige tjenesteløsninger.

I tillegg har rådmannen i endelig utkast til handlingsplan for 2019-2022 også tatt med følgende strategi:

- Strukturelle endringer i skolestrukturen som gir vesentlig reduserte driftsutgifter.

Med utgangspunkt i ovennevnte strategi er det satt opp flere omstillingsprosjekter i perioden med klare «målsettingstall» på hva som forventes skal oppnås gjennom denne strategien. Ut over i planperioden er dette tiltak som det er satt klare mål på hva som skal oppnås, men de er p.t. ikke gjennomført, de skal gjennomføres! Det betyr et sterkt fokus på dette omstillingsarbeidet i hele planperioden, men særlig i 2019 og 2020.

Som vist i høringsutkast til handlingsplan for 2019-2022 har kommunens økonomiske situasjon forverret seg kraftig i løpet av perioden fra 2. halvår 2017 til og med 2018. Mye av denne forverringen har blitt ytterligere synliggjort og konkretisert gjennom arbeidet med konsekvensjustert budsjett; videreføring av dagens drift i 2018 til 2019. Samlet nominell økning i netto driftsutgifter fra opprinnelig budsjett for 2018 til forslag til budsjett for 2019 utgjør så mye som 20 mill. kroner. I tillegg øker netto finansutgifter med omlag 5,9 mill. kroner fra 2018 til 2019. Når da de frie inntektene, skatt og rammeoverføring, kun øker med nominelt 9,1 mill. kroner fra 2018 til 2019, blir resultatet et stort «underskudd» allerede i 2019.

Det har nødvendiggjort flere tiltak i planperioden som reduserer utgiftsnivået til kommunen. Samtidig må utgiftsnivået innenfor enkelte tjeneste økes kraftig i perioden. Det betyr en ikke uvesentlig omprioritering og flytting av ressurser mellom de ulike tjenesteområdene i planperioden. Samlet på tiltakssiden er det lagt opp til en netto reduksjon på mellom 3,7 til 6 mill. kroner lavere driftsnivå i perioden. Det vises til egen oversikt over og beskrivelse av alle tiltakene som er foreslått gjennomført i planperioden.

For å få budsjettet i balanse har en ikke fått gjennomført strategien med avsetninger til disposisjonsfond og bufferfond i planperioden som forutsatt. I årene 2019-2020 legges det i tillegg opp til en bruk av disposisjonsfond på totalt 3,4 mill. kroner, og en avsetning på kun 0,6 mill. i 2022. Dette er stort «sykdomstegn» på kommunens økonomi, og viser tydelig hvor presset kommunens økonomi har blitt i løpet av det siste året. Forventet avsetning til disposisjonsfond i 2019 var i sist økonomiplan på 10,5 mill. kroner. I forslag til budsjett for 2019 er forslaget bruk av fond på 1,8 mill. kroner. Dette er en forverring av buffer- og fondssituasjonen på samlet 12,3 mill. kroner i 2019, som da medfører at deler av eiendomsskatten i 2019 vil gå til driften.

Vurdert opp mot strategien i utviklingsalternativ 2 kan tiltakene som reduserer kommunes utgifter i planperioden kort oppsummeres til følgende hovedtiltak utover de tiltakene som er spesifisert pr. enhet:

Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgj., premieavvik og omstillingstiltak (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Utviklings- og omstillingsprosjekt - Organisasjons- og arbeidsflytgjennomgang		-3000	-4500	-4500
Omstillingsmidler	300			
Ansettelsesstopp – Forlengelse	-1800	-1800	-1800	-1800
Redusert service- og tjenestenivå	-500	-1000	-1500	-2000
Gevinstrealisering – Nye IKT-systemer m.m.	-250	-1000	-1500	-2000
Prosjektavdelingen – Nedjustering		-650	-1200	-1200
Manglende prisomregning av andre driftsutgifter på enhetenes budsjetter	-1500	-1500	-1500	-1500
Byggelånsrenter på investeringsprosjekt	-2500	-2300		
Grendebarneskoler – Redusert antall – Skolestrukturendringer			-1500	-3000
Ny psykologstilling i kommunen		200	300	300
Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost	-150	-150	-150	-150
Felles kompetansemidler	-50	-50	-50	-50
Sum	-6450	-11250	-13400	-15900

Omregnet i årsverk utgjør disse tiltakene en reduksjon på over 20 årsverk i slutten av perioden inkl. nedleggelse av en grendeskole fra høsten 2021. I sist økonomiplan var det lagt til grunn en reduksjon på 7 årsverk innen 2021.

Oppsummering

Budsjettopplegget er svært stramt og innehar en rekke større risikoelementer knyttet f.eks. til omstillingene, ressurskrevende brukere, utgiftsnivået for tjenester til utviklingshemmede, eldreomsorgen og barnevern, sosialhjelpsutbetalinger, skatteinngang, eiendomsskatt, renteutvikling, pensjonskostnader, og uforutsette hendelser av ulike slag. Usikkerhetsmomentene vurderes samlet til å være klart større enn i tidligere fremlagte budsjett og økonomiplaner.

Reduksjoner i bemanningen som følge av de ulike tiltakene har som en klar målsetting at dette skal skje gjennom naturlig avgang, omstillinger og eventuelle omplasseringer.

3. HOVEDSTRATEGI

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

3.1 Målsetting og forutsetninger

Kommunens primære oppdrag er å gi dagens og framtidige innbyggere tjenester med god kvalitet gjennom god ressursutnyttelse, og å legge til rette for framtidig vekst, utvikling og bærekraft.

Hovedmålsettingen for Tvedestrand kommune er, jfr. vedtatt kommuneplanens samfunnsdel for 2018-2030 og høringsutkast til Handlingsplanen for 2019-2022:

- Være en attraktiv bokommune med Østre Agder/Agder som arbeidsplassregion
- Styrket næringsutvikling med økt antall arbeidsplasser
- En befolkningsutvikling tilnærmet lik landet
- Gode levekår

Som det fremkommer i høringsutkast til Handlingsplanen for 2019-2022 må det i denne planperioden gjennomføres svært vanskelige og utfordrende prioriteringer, pga. forverring av kommunens økonomiske rammevilkår, sentralt fastsatt normer og økt behov for kommunale tjenester på flere områder. Oppsummert er det økonomiske utfordringsbildet for kommunen i planperioden på omlag 30 mill. kroner.

Det vises forøvrig til høringsutkast og rådmannens forslag til handlingsplan for 2019-2022 for mer detaljert beskrivelse av målsetting og forutsetninger som er lagt til grunn i budsjettprosessen.

3.2 Strategi

I tråd med høringsutkast og rådmannens forslag til handlingsplanen for 2019-2022 er det i stor grad lagt til grunn utviklingsalternativ 2; som betyr å sette ned tempoet på utviklingsalternativet. Det er gjort følgende innskjerpinger og endringer i strategien i forhold til høringsutkastet:

- Ingen avsetning til buffer- og disposisjonsfond i perioden utover et mindre beløp i 2022. Moderat bruk av disposisjonsfond i 2019 og 2020 som er en overgangsordning.
- Ikke innføre ekstra reduksjonssats for utskrevet eiendomsskatt til fritidseiendommer i planperioden.
- Strukturelle endringer i skolestrukturen som gir vesentlig reduserte driftsutgifter; konkretisert til å legge ned en grendebarneskole i slutten av planperioden.

Det er i budsjettet og økonomiplanen lagt til grunn følgende hovedgrep:

- «Time out» vedrørende nye store investeringer.
- Omstillinger som gir reduserte driftsnivå og –utgifter inkl. omprioriteringer.
- Resultatet skal være en mer bærekraftig økonomi i slutten av planperioden før det kan planlegges og gjennomføres nye store investeringer.

Det vises forøvrig til høringsutkast og rådmannens forslag til handlingsplan for 2019-2022 for mer detaljert beskrivelse av strategien som er lagt til grunn i budsjettarbeidet.

3.3 Satsingsområder

Satsingsområdene vil gjenspeile at det er lagt til grunn utviklingsalternativ 2, som betyr et lavere investeringsnivå enn i sist vedtatte økonomiplan. Investeringsnivået vil fortsatt være høyt, men vil i stor grad ha fokus på avslutning av store investeringsprosjekter som nytt idrettsanlegg ved ny videregående skole på Måjann, opparbeidelse av store, nye, næringsområder ved nytt E 18 kryss og

nye infrastrukturinvesteringer i vann, avløp og vei. I tillegg er det en del mindre investeringer og omprioriteringer på investeringsprosjekter innfor kirken.

Det betyr m.a. at det ikke ligger inne forslag om å bygge ny barneskole i sentrum og ny barnehage i sentrum (Bronsbu) i planperioden.

Samlet brutto investeringsbudsjett (inkl. egenkapitalinnskudd til KLP, formidlingsutlån med låneopptak og avdrag) for hele økonomiplanperioden, ligger på om lag 415,5 mill. kroner fordelt slik:

• Investeringer i bygg og anlegg finansiert med eiendomsskatt	237,1 mill. kroner
• Investeringer i vann- og avløpsanlegg finansiert med ordinære avgifter	48,4 mill. kroner
• Formidlingsutlån	100,0 mill. kroner
• Avdrag formidlingsutlån	22,6 mill. kroner
• KLP egenkapitalinnskudd	7,4 mill. kroner

Samlet bruk av lånmidler til investeringer i perioden ligger på om lag 193,7 mill. kroner, hvorav kr. 48,4 mill. kroner gjelder vann- og avløpsinvesteringer. Det er forutsatt brukt omlag 14 mill. kroner av ubrukte lånemidler fra 2018 (udisponerte), slik at samlet nytt låneopptak til investeringer i planperioden utgjør omlag 179,7 mill. kroner. Av dette finansieres renter og avdrag for låneopptak på omlag 131,3 mill. kroner fra eiendomsskatten. Resten av låneopptaket til investeringer, omlag 48,4 mill. kroner, finansieres gjennom ordinære avgifter på vann og avløp.

Rådmannens ledergruppe har arbeidet med investerings- og driftsbudsjettet ut fra de forutsetningene som er skissert i høringsutkastet til handlingsplan for 2019-2019, justert for de justeringene som er beskrevet over. Dette har vært en svært krevende og utfordrende prosess.

De virkelige store kuttene vises særlig under ansvarsområde 280, og omfatter følgende beløp vurdert opp mot konsekvensjustert budsjett for 2019:

- 2019 en reduksjon på 6,45 mill. kroner
- 2020 en reduksjon på 11,25 mill. kroner
- 2021 en reduksjon på 13,40 mill. kroner
- 2022 en reduksjon på 15,90 mill. kroner.

Ut over dette ligger det også økninger og kutt i de ulike enhetenes budsjetttrammer. Det vises til egne omtaler av de ulike tiltakene i budsjettokumentet.

Dersom kommunen ikke gjennomfører disse tiltakene vil løsningen på budsjettsituasjonen være å øke eiendomsskatten ytterligere ut over 4,5 o/oo. Det vurderer rådmannen som et svært lite aktuelt tiltak, vurdert opp mot de klare politiske føringene, og hvor mye som skal belastes hus- og hytteeiere i kommunen.

Innenfor selvkostområdene vann, avløp og feiing har strategien vært samlet ikke å øke avgiftsnivået i planperioden. Dette er også resultatet av budsjettarbeidet. Samlet avgiftsnivå for vann, avløp og feiing er holdt på 10.500 kroner inkl. moms i hele planperioden (samme nominelle kronenivå som tidligere år). Det gjøres justering mellom avgiftene, slik at vannavgiften øker fra kr. 2.870 til kr. 3.900,- ekskl. moms i perioden 2020. Kloakkavgiften settes ned fra kr. 5.280,- til kr. 4.210,- ekskl. moms i 2020. Feieravgiften settes opp fra 250,- til kr. 290,- ekskl. moms i 2020. Renovasjonsavgiften i 2019 reduseres med kr. 100,- ekskl. moms. Slamavgiften holdes på samme kronenivå i 2019.

Foreldrebetalingen i barnehagen økes i tråd med foreslått statlig maksimalsats (normalsats), jfr. Statsbudsjettet for 2019. SFO-satsene og parkeringsavgiftene økes ikke. Ellers er det kun mindre justeringer på betalingssatsene innenfor omsorgssektoren. Justering av byggesaksgebyrene legges fram for som egen sak.

Ny barneskole for sentrum

Som det fremgår i rådmannens forslag til økonomiplan og budsjett, samt handlingsplan, er det lagt til grunn et investerings- og driftsbudsjett uten å legge opp til å bygge ny barneskole i sentrum og ny barnehage i sentrum (Bronsbu) i planperioden. Kommunestyret har bedt rådmannen i sitt vedtak den 16.10.18, sak 93/18, å nærmere avklare de budsjettmessige konsekvensene av de 3 alternativene som var lagt frem i denne saken. Med utgangspunkt i denne bestillingen er det satt opp en oversikt på hvert av alternative; 0, 1 og 2, og de budsjettmessige konsekvensene for investering og drift. Rådmannen har oppfattet at det i bestillingen ikke var forutsatt at rådmannen skulle komme med forslag til inndekning av merutgiftene ved eventuell bygging av ny barneskole for sentrum.

Utrekningen for de 3 alternativene kan kort oppsummeres slik:

Alternativ 0: 350 elever (2-parallell, 210 mill. kroner):

Alternativ 0 (beløp i 1 000 kroner)	Forutsetn.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall elever, om lag	350						
Antall kvm. bruttoareal	4 700						
Kostnadsramme i 2019-priser, inkl. mva	210 000						
Kostnadsramme inkl. mva., fordelt på år		14 600	5 000	14 900	110 300	65 200	
Låneopptak fordelt på år		12 000	4 000	12 000	88 800	52 500	
Avdrag på lån tatt opp i 2019-2022			0	130	530	3 490	5 240
Renter på lån tatt opp i 2019-2022			30	210	1 130	3 470	4 520
Sum renter og avdrag			30	340	1 660	6 960	9 760

Alternativ 1: 400 elever (2-parallell, 223 mill. kroner)

Alternativ 1 (beløp i 1 000 kroner)	Forutsetn.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall elever, om lag	400						
Antall kvm. bruttoareal	5 200						
Kostnadsramme i 2019-priser, inkl. mva	223 000						
Kostnadsramme inkl. mva., fordelt på år		14 600	5 000	14 900	119 400	69 100	
Låneopptak fordelt på år		12 000	4 000	12 000	96 000	55 600	
Avdrag på lån tatt opp i 2019-2022			0	130	530	3 730	5 590
Renter på lån tatt opp i 2019-2022			30	210	1 190	3 700	4 810
Sum renter og avdrag			30	340	1 720	7 430	10 400

Alternativ 2: ca. 525 elever (3-parallell, 272 mill. kroner)

Alternativ 2 (beløp i 1 000 kroner)	Forutsetn.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall elever, om lag	525						
Antall kvm. bruttoareal	6 600						
Kostnadsramme i 2019-priser, inkl. mva	272 000						
Kostnadsramme inkl. mva., fordelt på år		14 600	5 000	17 400	148 500	86 500	
Låneopptak fordelt på år		12 000	4 000	14 000	119 400	69 500	
Avdrag på lån tatt opp i 2019-2022			0	130	600	4 580	6 900
Renter på lån tatt opp i 2019-2022			30	220	1 420	4 550	5 940
Sum renter og avdrag			30	350	2 020	9 130	12 840

Som det framgår av oversikten må det finnes dekning for store beløp i perioden dersom ny barneskole i sentrum skal bygges. I 2023 viser oversikten at det må finnes dekning for mellom 9,8 og 12,8 mill. kroner avhengig av hvilke alternativ som velges.

Forutsetningene for beregningene er gitt i kommunestyrets vedtak av 16.10.18 og bygger m.a. på følgende:

- Skolen skal være klar til bruk 1.8.2022
- Det skal regnes renter og avdrag på beløp i årene 2019-2022. Utgifter t.o.m. 2018 er allerede hensyntatt i rådmannens forslag til økonomiplan.
- Avdragstid 30 år
- Rentesats, gj.sn. 3 %
- 2019 brukes til utarbeiding av konkurransegrunnlag og å avholde konkurransen.
- Vinter og vår 2020: detaljprosjektering.
- Byggestart 1.10.2020. Påløper noe utgifter til grunnarbeider.
- Resten av kostnadsrammen fordeles likt pr. måned fra 1.1.2021 til 31.7.2022.

Ny barnehage for sentrum (Bronsbu)

Med en investeringsramme på brutto omlag 58 mill. kroner inkl. mva., vil kapitalutgiftene ligge på omlag 2,9 mill. kroner. Det er gjort svært foreløpige beregninger som viser at det kan bli en innsparing i driftsopplegget med en ny barnehage i sentrum, kontra i dag 3 barnehager, på omlag 1-1,5 mill. kroner. Dette er svært usikre beregninger. Med det som utgangspunkt har rådmannen ikke foreslått å bygge nye barnehager for sentrum i planperioden.

3.4 Risikoelementer

Alle budsjett- og økonomiplaner er basert på mange forutsetninger og elementer som er mer eller mindre sikre. Dette fordi de omhandler en framtid som er usikker og delvis ukjent. Forslaget til budsjett 2019 og økonomiplan 2019-2022 har i seg mange små og store usikkerhetsmomenter. Usikkerhetsmomentene vurderes samlet til å være klart større enn i tidligere framlagte budsjett og økonomiplaner. Nedenfor er det listet opp noen risikoelementer som det er viktig å være klar over, men listen er ikke uttømmende:

- *Skatteinngang og rammeoverføringer:* Forutsetninger, f.eks. knyttet til demografi og skattevekst, kan endre seg. At dette stadig kan bli endret, viser mange års erfaringer. Befolkningsutviklingen og – sammensetningen, samt selve skatteveksten på landsbasis påvirker resultatet. Videre er det fremdeles ikke avklart om «Distriktsindeksen» kan bli endret fra 2020, kommunen får i 2019 ca. 4,8 mill. kroner basert på denne ordningen. Det er også forutsatt at kommunen fra 2020 og ut perioden får ekstramidler via den statlige inntekts-garantiordningen (kalt INGAR) for kommuner med lav vekst i rammetilskuddet. Slike midler får kommunen i 2019, men vi har ikke noe garanti for å dette blir tilfellet videre i perioden.
- *Eiendomsskatt:* Regjeringen har fremmet forslag til endring i lovverket fra 2020. Bl.a. innebærer forslaget redusert makssats fra 7 til 5 o/oo og obligatorisk reduksjonsfaktor på 30%. Det er uklareheter knyttet til forståelsen av bruk av obligatorisk og lokal reduksjonsfaktor (gjelder også Tvedestrand), dette har KS eiendomsskatteforum allerede bedt Finansdepartementet om uttale på. Avhengig av forståelsen kan dette gi noe konsekvenser for Tvedestrand kommune sin inntekter fra 2020.
- *Utbytte Agder Energi:* Fra inneværende år er det etablert en ny utbyttepolitikk som gir mindre forutsigbarhet enn hva en har hatt i de senere årene. Dette gjelder ikke for 2019, for dette året er utbyttet kjent (betales ut basert på 2017-resultatet), og dette nivået er innarbeidet i rådmannens forslag.

- *Renteutvikling:* Rentenivået er forventet å stige framover. Stiger rentenivået i perioden utover det rådmannen har forutsatt, gir dette ytterligere konsekvenser. En relativt høy andel av lånegjelden er bundet, dette avgrenser risikoeksponeringen til en viss grad.
- *Lønns- og pensjonskostnader:* Et bedret arbeidsmarked forventes å gi mer lønnsvekst og kanskje også mer lokal lønnsglidning pga. økt konkurranse om arbeidskraften. Det hefter alltid usikkerhet knyttet til prognosene for de årlige pensjonskostnadene og endelig bilde for 2019 er f.eks. ikke avklart før tidlig i 2020.
- *Presset kommunal drift:* Når økonomien er vanskelig blir inntektsforutsetningene ofte strukket lenger enn ønskelig i en situasjon, og forutsetninger knyttet til utgiftene kan være for optimistiske eller marginale. Dette er et bilde som forsterker seg i økonomiplanperioden.
- *Omstillingstiltak:* Forslaget fra rådmannen innebærer *betydelig* med omstillingstiltak i perioden, og dette er kanskje det største usikkerhetsmomentet i budsjettopplegget. Dette vil bli svært krevende både politisk og administrativt å få gjennomført. Det er usikkerhet knyttet til både identifisering av tiltakene, hvilke tiltak det faktisk er mulig å få gjennomført, hvor raskt de kan gjennomføres og om en klarer å få full effekt av alle tiltakene.
- *Utvikling i antall ressurskrevende brukere, barnevernstiltak, barnehagebehovet og spesialundervisningsbehovet:* Dette er felt som vanskelig kan forutsies, og konsekvensen kan være store. Det er betydelig usikkerhet knyttet til tilbakeføring av svært ressurskrevende brukere i løpet av de kommende årene.
- *Mottak av flyktninger:* Grunnet reduserte flyktningestrømmer til Norge er det nå færre flyktninger som skal bosettes i kommunene. Det er nå mer usikkerhet knyttet til om Tvedestrand faktisk blir bedt om å bosette nye flyktninger hvert år. Hvis lokal bosetting stanser opp, vil dette gi en økonomisk underbalanse på den aktuelle delen av budsjettet mot slutten av økonomiplanperioden.
- *Vekst i tjenestebehov:* Perioden vil gi økte driftsutgifter til tjenester for utviklingshemmede, endelig nivå er det vanskelig å ha sikre anslag på. Hvordan etterspørsel etter/behov for andre omsorgstjenester vil kunne endres er også beheftet med vesentlig usikkerhet, de siste par årene har gitt klart mer vekst enn hva en tidligere så for seg.
- *Sosialhjelpsutbetalinger:* Etter nedgang i sosialhjelpsutbetalingene har en fra 2016 hatt motsatt utvikling. Økningen fra 2018 er trolig delvis som et resultat av innskjerpede regler for arbeidsavklaringspenger. Det er usikkert hvordan dette vil utvikle seg framover.
- *Eksterne tilsyn og pålegg:* Kommunen har hvert år flere tilsyn knyttet til ulike deler av tjenestetilbudene og til kommunens bygg og anlegg. I den grad tilsyn fører til avvik og pålegg kan dette også gi økte drifts- og/eller investeringsutgifter.
- *Uforutsette hendelser mv:* Budsjettet har ikke reserver til å takle uforutsette hendelser som større ulykker, ekstra store snøfall eller andre klimatiske utfordringer som vi ser ut til å oppleve mer og mer av.

3.5 Utvikling fra budsjett 2018 til budsjett 2019

I tabellen som følger har en vist den nominelle (kronemessige) utviklingen fra opprinnelig budsjett 2018 til budsjett 2019. Tabellen viser endringer fra det ene budsjettåret (2018) til det neste (2019).

Endringer fra budsjett 2018 til budsjett 2019 - Hovedtrekkene	
Tekst	Endring i nominelle kr.
Frie inntekter (skatt og rammeoverføringer) - Økning inntekt	9 111 000
Eiendomsskatt - Økning inntekt opp fra 3 til 4 o/oo	6 000 000
Andre generelle statstilskudd ekskl. flyktninger - Reduksjon inntekt	-563 000
Andre generelle statstilskudd bosetting av flyktninger og asylmottak - Reduksjon inntekt	-4 060 000
Utbytte Agder Energi AS - Redusert inntekt	-100 000
Renter og avdrag (netto finansutgifter) ekskl. nye investeringer fra 2019 - Økning nettoutgift	-5 239 000
Dekning av underskudd	0
Netto bundne avsetninger - Reduksjon netto bruk	-66 000
Sum disponibelt til enhetene i 2019 (tjenesteproduksjonen)	5 083 000
<i>Disponert slik:</i>	
Lønnsoppgjør i 2019 inkl. sosiale utgifter - Økning utgift med årslønnsvekst på 3,2 %	-7 700 000
Videreføring av vedtatt tjenestenivået fra 2018 - Økning utgift (inkl. prisjusteringer og pensjon)	-12 303 000
Sum disponibelt til nye tiltak i 2019 - Reduksjon	-14 920 000
Renter og avdrag (netto finansutgifter) nye investeringer - Økning utgift	-585 000
Netto frie avsetninger - Reduksjon i netto avsetning	11 836 000
Sum tiltak som øker enhetenes samlede rammer (netto driftsutgifter) m.m.	-3 669 000
Sum netto endringer i enhetenes samlede rammer - Reduksjon	-3 669 000
Sum balanse	0

Oversikten viser at kommunen får nominelt om lag 9,1 mill. kroner mer i frie inntekter (skatt- og rammeoverføringer) i 2019 enn i 2018 (opprinnelig budsjett).

Når det korrigeres for ulike endringer i eiendomsskatt, generelle statstilskudd, oppgaveendringer, finans, netto bundne avsetninger og inndekning av tidligere års underskudd, viser oversikten at kommunen kun har omlag 5 mill. kroner igjen av den samlede nominelle økningen.

Oversikten viser at kommunen har en minus med om lag 14,9 mill. kroner når det tas hensyn til utgiftene med en videreføring av driftsopplegget i 2018 inn i 2019 inkl. lønnsoppgjør, prisjusteringer og pensjonsutgifter.

Når det tas hensyn til økte renter og avdrag på nye lån og negativ endring i frie avsetninger, fremkommer det manko på om lag 3,7 mill. kroner, som er tilsvarende netto reduksjon av enhetenes rammer.

3.6 Bruk av eiendomsskatt

Bruken av eiendomsskatten i økonomiplanperioden 2019-2022 vil prinsipielt fordele seg på følgende områder:

- Renter og avdrag på alle investeringer utover vann- og avløpssektoren.
- Driftsutgiftsøkning som følge av nye investeringer ekskl. VA-sektoren.
- Driften av eiendomsskattekontoret.
- Økning av minimumsavdrag som ble gjort med virkning fra 2018.
- Avsetninger til buffer- og disposisjonsfond (i svært liten grad)
- Ordinær drift, som følge av en svært vanskelig økonomisk situasjon.

4. STYRINGSSYSTEM OG MÅLEKART

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

Styringssystemet i Tvedestrand kommune er basert på balansert målstyring. Fra 2015 er det lagt til grunn følgende tre fokusområder for alle enhetene:

- Brukere
- Medarbeidere
- Økonomi

Kommunens styringssystem bygger på en årshjulstenkning, hvor plan- og styringsprosessen gjennomgår ulike faser i løpet av året. Ledelse, forbedringer, bruker- og medarbeidermedvirkning er sentrale elementer i dette. Målstyringen skal legges opp slik at det søkes balanse mellom økonomiske mål, brukermål og medarbeidermål, som samlet sett gir best mulige tjenester til innbyggerne og effektiv ressursutnyttelse. Det er også satt opp normalt tre fokusområder (forbedringsområder) for hver enhet i 2019, som tidligere år.

4.1 Målekart for kommunen

Balansert målstyring forutsetter ofte at det utarbeides et målekart for organisasjonen. I 2012 og 2013 ble det kun utarbeidet et felles målekart for hele kommunen. Fra 2014 er dette videreutviklet ved at det ble utarbeidet et målekart for hver enhet i tillegg til et målekart for hele kommunen. Fokusområdet samfunn ble tatt ut av målekartet fra 2014, da dette punktet i stor grad dekkes innenfor fokusområdet bruker. Dette ble gjort for å få færre og mer målbare mål.

I tillegg er det under omtalen av hver enhet fra 2014 også tatt med et nytt punkt som viser det budsjetterte aktivitetsnivået på de ulike tjenestene i form av noen nøkkeltall.

Målekart for Tvedestrand kommune 2019:

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet i hver enhet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelser i hver enhet	Medarbeiderundersøkelse 2.hvert år, neste i 2020 Sykefraværstatistikk	Regnskap
Resultat (ambisjonsnivå)	Fastsettes i hver enhet	Medarbeidertilfredshet på 4,2 (1 – 5, hvor 5 er best) Svarprosent: 60 % Sykefravær totalt på 7,0 %, hvorav korttid på 1,8 %.	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme, sum for alle enhetene.

Det ble gjennomført medarbeiderundersøkelse, KS-modellen 10-faktor, i 2018. Resultat samlet på de 10 områdene var en medarbeidertilfredshet på 4,2 i en skala fra 1-5, hvor 5 er best. I 2016 var resultatet det samme; 4,2. Samlet for de andre kommunene som bruker denne modellen var resultatet 4,2. Det er lagt opp til at medarbeiderundersøkelsen gjennomføres 2. hvert år. Neste blir i 2020. Svarprosenten var 55 % i 2018, noe som er en nedgang fra 2016 (66 %). Det er en målsetning i 2020 å få opp svarprosenten til over 60 %.

Ambisjonsnivået for samlet sykefravær for hele kommunen er holdt uendret på 7,0 % i 2019. Samlet sykefravær i 2017 var på 7,7 % og korttidsfraværet på 2,0 %. Pr. 2. kvartal 2018 ligger samlet sykefravær på 7,7 % og korttidsfraværet på 2,2 %. Det betyr et enda sterkere fokus på sykfraværsoppfølging og tilrettelegging i 2019 for å få ned fraværet.

4.2 Organisering av arbeidet med økonomiplan og budsjett

Prosessen for utarbeidelse av økonomiplan og budsjett har de siste årene vært lagt opp med den klare målsettingen om å få en størst mulig forankring både politisk og i rådmannens ledergruppe. Fra

rådmannens side har det vært viktig at politikerne skal gi klare føringer på hovedstrategi med styringssignaler og prioriteringer. Dette skjer gjennom prosessen ved utvikling av høringsutkastet til handlingsplanen for 2019-2022, hvor det fra rådmannens side ble skissert 2 ulike utviklingsalternativer. Ved utleggelse av høringsutkastet tok kommunestyret ikke konkret stilling til hvilke alternativ som skulle legges til grunn for rådmannens arbeid. Dette har komplisert rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplan.

Hovedtrekkene i prosessen har vært følgende:

- Utvidet formannskap gjennomførte en "workshop" den 28. august 2018, hvor det var sterkt fokus på valg av hovedstrategi med utgangspunkt i rådmannens forslag til høringsutkast for handlingsplan for 2019-2022, samt prioriteringer og føringer til rådmannen, basert på fakta (KOSTRA-tall og sammenligning med andre kommuner). Både rådmannens ledergruppe, økonomisjef, hovedtillitsvalgte og hovedverneombudet deltok på samlingen.
- Kommunestyret vedtok den 18. september 2018 å legge rådmannens høringsutkast til handlingsplan for perioden 2019-2029 ut på offentlig høring uten å ta konkret stilling til hvilke alternativ som skulle legges til grunn for rådmannens arbeid.
- Utvidet formannskapet fikk ny informasjon den 9. oktober 2018 vedrørende rådmannens arbeidet med budsjett og økonomiplan uten at det ble gitt noen nye styringssignaler.
- Rådmannen og hans ledergruppe har deretter arbeidet i felleskap med økonomiplanen og budsjettet med utgangspunkt i høringsutkastet til handlingsplan 2019-2022. Rådmannen har i sitt forslag til budsjett og økonomiplan lagt til grunn utviklingsalternativ 2, som betyr å sette nye tempoet på utviklingsalternativt.
- Rådmannens utkast til økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019 offentliggjøres den 13. november 2018 på kommunestyremøtet. Endelig utkast til handlingsplan for 2019-2022 vil bli offentliggjort og sendt ut i slutten av samme uke.
- Arbeidsmiljøutvalget avgir en uttalelse til rådmannens forslag til økonomiplan og budsjett, samt handlingsplan, den 27. november 2018.
- Formannskapet avgir sitt forslag til økonomiplan og budsjett i møte den 27. november 2018. Samtidig behandler formannskapet handlingsplanen. Administrasjons- og likestillingsutvalget avgir uttalelse til formannskapet samme dagen.
- Formannskapets forslag til økonomiplan og budsjett legges ut på offentlig høring i 14 dager fra den 27. november 2018.
- Kommunestyret behandler og vedtar økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019 på møte den 11. desember 2018. Samtidig blir også handlingsplan 2019-2022 behandlet og vedtatt.

5. STATSBUDSJETTET

Dette kapitlet er ikke endret etter kommunestyrets vedtak.

5.1 Omtale av det økonomiske opplegget for kommunesektoren

Regjeringen foreslår en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2019 på om lag 1,9 mrd. kroner. Realveksten i frie inntekter anslås til om lag 2,6 mrd. kroner. Veksten er regnet fra anslått inntektsnivå for 2018 etter Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen foreslår at veksten i frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner i sin helhet tildeles kommunene. Av veksten begrunnes 200 mill. kroner med opptrappingsplanen på rusfeltet, 100 mill. kroner med opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering og 200 mill. kroner med tidlig innsats i skolen.

Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst i kommunal tjenesteyting på 2,8 pst. fra 2018 til 2019. Anslaget på vekst i samlede inntekter i 2019 må ses i sammenheng med at kommunesektoren ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett ble tildelt om lag 2,4 mrd. kroner i 2018 som følge av salg av oppdrettstillatelser i havbruksnæringen. Disse inntektene videreføres ikke til 2019.

Veksten i frie inntekter i 2019 må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen. I kommuneproposisjonen for 2019 ble det ikke gitt anslag på merutgifter for kommunesektoren i 2019 knyttet til befolkningsutviklingen. Bakgrunnen var usikkerhet knyttet til befolkningsframskrivingen fra Statistisk sentralbyrå (SSB) som da forelå, fordi befolkningsveksten gjennom 2017 ble langt lavere enn det framskrivingen fra SSB tilsa. Det ble derfor varslet at departementet ville presentere nye beregninger av merutgifter for kommunesektoren knyttet til demografi i statsbudsjettet for 2019.

	Mrd. Kroner
Frie inntekter	2,6
Frie inntekter knyttet til endringer i oppgaver *)	0,1
Øremerkede tilskudd	-1,2
Gebyrinntekter	0,5
Realvekst samlede inntekter	1,9

*) Disse midlene bevilges som frie inntekter, men regnes ikke med i veksten i frie inntekter siden midlene er knyttet til endringer i pålagte oppgaver. Midlene medregnes i veksten i de samlede inntektene.

Realveksten i de samlede inntektene utgjør 0,4 %.

Maksimalprisen på barnehageplass er p.t. 2 910 kroner per måned, og totalt 32 010 kroner per år for 2018. Maksimalprisen for 2019 er i Statsbudsjettet foreslått til 2 990 kroner fram til og med 31.7.2019. Deretter øker satsen til 3 040 kroner fra og med 1.8.2019. Totalt for året utgjør ny sats 33 140 kroner.

Regjeringen har varslet innføring av lovkrav om psykologkompetanse i kommunene fra 2020. For å bidra til en forsterket rekruttering frem til kravet om psykologkompetanse trer i kraft, foreslås det øremerket tilskudd til psykologstillinger.

I kommuneproposisjonen for 2019 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene skal utgjøre 40 pst. av kommunesektorens samlede inntekter. Det er foreslått at den kommunale skattøren reduseres med 0,25 prosentpoeng til 11,55 pst. Skatteinntektene anslås etter dette å utgjøre om lag 40 pst. av kommunesektorens samlede inntekter i 2019.

Nedenfor er satt opp oversikt over innlemminger og korreksjoner i rammetilskuddet for kommunene for 2019 (i 1000 2019-kroner):

Innlemmingar og korreksjonar i rammetilskotet for kommunane	I 1000 2019-kroner
Innlemmingar:	
Bustadsosialt kompetansetilskot	15 599
Tilskot til bustadsosialt arbeid	8 900
Forsøk med statleg finansiering av omsorgstenesta	-5 646
Korreksjonar:	
Auka inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehage frå 1. august 2018, heilårsverknad	47 125
Gratis kjernetid i barnehage for 2-åringar frå 1. august 2019	45 736
Auka foreldrebetaling i barnehage med 110 kroner per måned frå 1. januar 2018, heilårsverknad	-21 900
Auka foreldrebetaling i barnehage med 50 kroner per måned frå 1. august 2019	-65 800
A.C. Møller skule, overføring frå Statped til Trondheim kommune	1 600
Skjønstilskot, eingongsbevilgning i 2018 til retaksering eigedomsskatt	-74 530
Kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasientar i psykisk helsevern og tverrfagleg spesialisert behandling av rusavhengnad	185 000
Takstoppgjeret for allmennlegar i 2018, heilårsverknad	100 000
Statlege og private skular, auke i elevtal	-103 256
Utvida rett til videregående opplæring for innvandrarar, heilårsverknad	0
Sum innlemmingar og korreksjonar	132 828

Tabellen er hentet fra Grønt Hefte for 2019, beløp i hele 1000 kroner.

6. DRIFT

Dette kapitlet er endret etter kommunestyrets vedtak, og kommentarene i den forbindelse er skrevet i kursiv. Tabeller er oppdaterte.

6.1 Hovedoversikt drift, skjema 1A

I forskrift om årsbudsjett er det angitt to budsjettskjema som er obligatoriske, det er skjema 1A og 1B. Skjema 1A viser skatt, rammetilskudd, statlige tilskudd, renter og avdrag, samt finansieringstransaksjoner. Skjema 1B viser hvordan nettoinntektene fra skjema 1A er fordelt på enhetene og ansvarsområdene i kommunen. For begge gjelder det at det er 2019 som er bindende. Årene 2020 til 2022 er tatt med for å gi en samlet oversikt for hele økonomiplanperioden. Skjema 1A omfatter det som i kommunens detaljbudsjett og -regnskap føres på ansvar 290 Frie disponible inntekter, finans og avsetninger. Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Driftsbudsjettet (skjema 1A) (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kr.)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022
Skatt på inntekt og formue	-140 112	-147 597	-145 772	-145 772	-145 772	-145 772
Ordinært rammetilskudd	-204 569	-203 003	-213 939	-214 628	-214 428	-214 428
herav: fast del	-173 759	-177 805	-182 311	-182 952	-182 780	-182 797
skjønnsmidler	-770	-800	-970	-970	-970	-970
inntekstutjevning	-29 440	-24 398	-30 658	-30 706	-30 678	-30 661
prosjektskjønnsmidler	-600	0				
Skatt på eiendom	-11 983	-18 000	-24 000	-27 000	-30 000	-30 000
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0				
Andre generelle statstilskudd	-21 015	-18 169	-13 546	-12 226	-10 223	-9 264
herav: inv.komp. Reform 97	-203	-330				
rentekomp. skolebygg	-127	-137	-100	-100	-100	-90
rentekomp. skolebygg fra 2009	-73	-110	-60	-60	-60	-60
rentekomp. kirkebygg	-36	-50	-46	-206	-243	-224
inv.komp. eldreomsorg	-1 206	-1 242	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
integregringstilskudd flyktninger	-18 661	-16 300	-12 240	-10 760	-8 720	-7 790
vertskom.tilskudd asylmottak						
Sum frie disponible inntekter	-377 679	-386 769	-397 257	-399 626	-400 423	-399 464
Renteinntekter og utbytte	-8 942	-8 744	-9 864	-10 664	-12 044	-12 324
herav: renteinntekter bankinnskudd	-1 092	-980	-1 400	-1 500	-1 580	-1 460
andre renteinntekter	-128	-100	-100	-100	-100	-100
utbytte fra Agder Energi	-6 407	-6 364	-6 264	-6 264	-6 264	-6 264
renteinntekter formidlingslån	-1 315	-1 300	-2 100	-2 800	-4 100	-4 500
Gevinst finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Renteutg., provisjoner og andre finansutg.	7 202	8 581	11 452	16 173	21 020	22 911
herav: renteutgifter egne investeringslån	5 714	6 981	9 052	13 073	16 620	18 111
renteutgifter formidlingslån	1 488	1 600	2 400	3 100	4 400	4 800
Tap finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån (egne investeringslån)	15 670	18 400	22 540	25 663	27 819	29 164
Netto finansinntekter/-utgifter	13 930	18 237	24 128	31 172	36 795	39 751
Til dekn. av tidl. års r-messige merforbruk	2 677	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	9 691	10 036	0	1 471	342	0
herav: generelt disposisjonsfond	9 691	4 000	0	1 471	342	0
utviklingsfond		6 036	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	1 537	541	1 331	1	89	64
herav: bundet fond vann		0			88	63
bundet fond avløp		541	1 331			
bundet fond feiing		0		1	1	1
andre bundne driftsfond		0	0	0	0	0
Bruk av tidl. års r-messige mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-7 775	0	-1 521	-24	-64	-2 522
herav: generelt disposisjonsfond	-2 100	0	-1 521	-24	-64	-2 522

Driftsbudsjettet (skjema 1A) (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kr.)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022
<i>enheterenes disp.fond</i>	-5 675	0	0	0	0	0
		0	0	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-4 508	-1 977	-2 701	-2 776	-2 779	-2 754
<i>herav: bundet fond vann</i>		-1 905	-2 577	-12		-67
<i>bundet fond avløp</i>				-2 764	-2 779	-2 687
<i>bundet fond feiing</i>		-72	-124			
<i>bundet fond byggesak</i>						
<i>andre bundne driftsfond</i>						
Netto avsetninger	1 622	8 600	-2 891	-1 328	-2 412	-5 212
Overført til investeringsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Til fordeling drift	-362 127	-359 932	-376 020	-369 782	-366 040	-364 925
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	356 493	359 932	376 020	369 782	366 040	364 925
Merforbruk (+)/mindreforbruk (-) =0	-5 634	0	0	0	0	0

KOMMENTARER TIL HOVEDOVERSIKTEN (SKJEMA 1A)

Netto driftsresultat fremkommer ikke som eget begrep i skjemaet, men er summen av "Netto avsetninger" og "Overført til investeringsbudsjettet". De enkelte år i planperioden er netto driftsresultat på henholdsvis -3,2 mill. kroner, -4,4 mill. kroner, -2,7 mill. kroner og -2,0 mill. kroner. Det betyr et netto negativt driftsresultat på ca. -0,5 % i 2019 mot statlig anbefalt 1,75 %. Videre i planperioden vil netto driftsresultat synke til -0,3 % i 2022. Det anslås netto driftsresultat på -0,8% og -0,5% for 2020 og 2021.

Kommunestyret gjorde vedtak om endringer i budsjettet slik at netto driftsresultat de enkelte år ble endret til henholdsvis -2,9 mill. kroner, -1,3 mill. kroner, -2,4 mill. kroner og -5,2 mill. kroner. Oppdatert netto driftsresultat blir henholdsvis -0,6%, -0,3%, -0,5% og -1%. Det gjøres oppmerksom på at sum brutto driftsutgifter er oppdatert. Det vises til Økonomisk oversikt drift i vedlegg 6 bakerst i dokumentet.

Nedenfor følger en omtale av elementene i skjema 1A, i samme rekkefølge som i tabellen over.

Skatt og rammetilskudd

Beregningene av skatt og rammetilskudd er gjort med utgangspunkt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019. Kommunenes Sentralforbund har utarbeidet en prognosemodell, og det er denne som er benyttet ved den interne fordelingen kommunene imellom. I modellen er det innarbeidet folketall pr. 1.7.2018. Det er dette folketallet som er grunnlag for den faste delen av rammetilskuddet. Inntektsutjevningen skal benytte folketall pr. 1.1.2019. Det er derfor usikkerhet både til inntektsutjevningen og skatteinntektene.

Tvedestrand har de siste årene hatt en svakere utvikling i folketallet enn landet totalt. Det medfører at kommunen får en mindre andel av de samlede overføringene og skatteinntektene. Hvis dette fortsetter, kan kommunens inntekter bli lavere enn angitt i tabellen over.

Staten legger til grunn en nominell skattevekst på om lag 2,4 % i 2018 for kommunene samlet, dvs høyere enn tidligere forutsatt på 1%. Økningen er målt ut fra anslag på regnskap 2018, angitt i statsbudsjettet for 2019. For 2019 er det forutsatt en skattevekst for kommunene på 1,8 %.

En del av rammetilskuddet består av den såkalte utgiftsutjevningen som for Tvedestrand utgjør ca. 25 mill kroner for 2019. Utgiftsutjevningen består blant annet av en omfordeling som følger av forskjeller i et beregnet utgiftsbehov. Omfordelingen består både av antall av ulike parametere samt en tilhørende indeks. Hvordan kommunen endrer seg i forhold til landet for øvrige har betydning. Fra 2018 til 2019 reduseres denne utjevningen med ca. 4 mill. kroner for Tvedestrand kommune. Utgiftsbehovindeksen varierer både med endringer i kommunens og landets innbyggingsammensetning.

Ved en nærmere gjennomgang finner en at det er endringer av antall innbyggere i de ulike gruppene (kriteriene) og indekser som slår ut for Tvedestrand kommune. Det er størst utslag på følgende kriterier; innbyggere over 90 år, barn 1 år uten kontantstøtte, barn 2-5 år og innbyggere 6-15 år. For alle disse kriteriene gjelder at en får redusert det utgiftsutjevningende tilskuddet. Det skjer enten ved at

en får større trekk eller mindre tillegg en fjoråret. En ser for eksempel at det både er færre innbyggere over 90 år og at den tilhørende indeksen er redusert. Begge disse faktorene fører til at kommunen får lavere inntekter enn fjoråret for dette kriteriet. Antall «barn 1 år uten kontantstøtte» er redusert fra 2018. Her får en mer trekk i utgiftsutjevningen enn fjoråret. Det finnes også kriterier som går motsatt vei, men de utgjør lavere beløp og veier ikke opp for de ovennevnte trekkene.

En del kommuner i Sør-Norge får i rammeoverføringene et særskilt tilskudd som heter Distriktstilskudd Sør-Norge. Tilskuddet skal ivareta kommuner med en svak samfunnsmessig utvikling, og distriktsindeksen blir benyttet som måltall i denne sammenheng. Distriktsindeksen for Tvedestrand er har en lavere sats for 2019 sammenlignet med 2018, 40 vs. 41. Dermed øker tilskuddet for denne indeksen fra 4,67 mill. kroner til 4,8 mill. kroner. Tilskuddet er budsjettert med likt nivå framover.

I årene 2020-2022 har en ikke innarbeidet noen realvekst. Erfaringene viser at en realvekst ofte blir fulgt av tydelige føringer på hvordan midlene er tenkt brukt, samt for å dekke økte utgifter som følge av den demografiske utviklingen og pensjonsutgiftene.

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt ble innført i 2017. I sist vedtatt økonomiplan var det lagt til grunn at eiendomsskatten skulle økes fra 3 til 4 o/oo i 2019 og til 4,5 o/oo fra 2021. Forslag til satser for økonomiplanperioden settes dermed til; 4 o/oo for 2019 og 2020 og 4,5 o/oo for 2021 og 2022.

Forslaget om innføring av delvis fritak på 10 % for utskrevet eiendomsskatt for fritidseiendommer fra 2019 er i denne økonomiplanen foreslått tatt ut igjen.

Fritak for eiendomsskatt for boliger som er nyere enn to år foreslås opprettholdt. Dette er finansiert av forventet økning i formuesverdien på boliger fastsatt av skatteetaten.

Det er i statsbudsjettet for 2019 foreslått en lovendring med obligatorisk reduksjonsfaktor på 30 % på fritidseiendommer og boliger. Lovendringen er tenkt innført fra 2020. Hvordan dette vil slå ut i forhold til de reduksjonsfaktorene kommunen kommunene allerede har innført, vil bli sjekket ut med Finansdepartementet. Endringsforslaget kan i ytterste konsekvens medføre lavere inntekter fra eiendomsskatten fra 2020. For å motvirke inntektstapet er det mulig å foreta en ytterligere økning av promillesatsen samt eventuell retaksering av alle kommunalt takserte eiendommer.

Kommunestyret gjorde vedtak om økning av eiendomsskatten til 4,5 o/oo fra 2020 og til 5 o/oo fra 2021.

Andre generelle statstilskudd

Staten har ulike ordninger med rentekompensasjon og investeringskompensasjon, der en mottar tilskudd for investeringer. Ordningene med rentekompensasjon følger Husbankens flytende rente. Rådmannen har lagt til grunn at denne blir 1,75 % i 2019, 2,00 % i 2020, 2,50 % i 2021 og 2,50 % i 2022.

Kommunene mottar integreringstilskudd de fem første årene ved bosetting av flyktninger. Personer som får familiegjengenforening med en som fikk opphold på humanitært grunnlag, utløser tilskudd i tre år. I inntektsberegningene har en lagt inn det som er kjent til og med 2018, samt 10 nye hvert år fra 2019. Kommunen har i vært i kontakt med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (Imdi), men en har foreløpig ikke mottatt endelig bekreftelse på at Tvedestrand får bosatt 10 flyktninger i 2019 og fremover. Dette er i så måte en usikkerhetsfaktor.

Renteinntekter og utbytte

Ved beregning av renteinntekter på bankinnskudd har en lagt til grunn en gjennomsnittlig bank-beholdning på 73 mill. kroner for hele perioden 2019-2022. Beløpet er høyst usikkert, og vil avhenge blant annet av fremdriften i investeringsprosjektene og tidspunkt for låneopptak. Gjennomsnittlig rentesats er satt til 1,75 % i 2019, 2,00 % i 2020, 2,25 % i 2021 og 2022.

Andre renteinntekter gjelder i hovedsak renteinntekter fra de som betaler fakturaer fra kommunen for sent.

Utbyttepolitikken for utbytte fra Agder Energi er revidert i løpet av 2018. Utbyttet beregnes med 70% av et beregnet overskudd, som er 845 mill. kroner for 2019. Deretter regnes Tvedestrands andel på 1,06%. Utbytte for 2019 blir da om lag 6,3 mill. kroner. Dette er om lag i størrelsesorden som tidligere.

Variasjonen kan komme ved endringer i overskuddene fra Agder Energi de enkelte år. Det er lagt inn forventninger om at overskuddet på 845 mill. kroner holder seg jevnt i perioden. Dette er det usikkerhet knyttet til.

Renteinntekter fra formidlingslån er beregnet med utgangspunkt i anslag på flytende rente i Husbanken (se over), kjente låneopptak til og med 2018, samt nye lån på 25 mill. kroner hvert år i planperioden.

Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter

Det er vanskelig å estimere hvordan rentenivået vil utvikle seg de nærmeste årene, men nivået høsten 2018 er fortsatt svært lavt selv om styringsrenten er satt opp med 0,25 prosentpoeng i september. I planperioden er det forutsatt et rentenivå på 2,10 % i 2019, 2,50 % i 2020 og 3,00 % i 2021 og 2022. Dette gjelder på lån med flytende rente. På fastrentelånene har en brukt avtalt rentesats. Rentesatsene er fastsatt med utgangspunkt i dagens rentenivå, samt blant annet informasjon fra Kommunalbanken om hva de tror om fremtidig renteutvikling.

Ved nye låneopptak har en forutsatt 1/4 års belastning første året. Det er lagt opp til store investeringer i begynnelsen av perioden og en kan se for seg at lånene tas opp i to bolker, ett tidlig på året og ett sent på høsten.

Renteutgifter formidlingslån er budsjettert 0,3 mill. kroner høyere enn renteinntekter fra formidlingslån. Årsakene til denne differansen er i hovedsak ulik nedbetalingstid på utlån og innlån, samt at kommunen gjennom årene har hatt tap på formidlingslån. Det medfører at kommunen selv må dekke deler av renter og avdrag knyttet til lånene i Husbanken. Videre pleier låneopptakene i Husbanken være tidlig i året, mens utlånene skjer løpende. Midler som ikke er disponert står på kommunens konto og genererer renteinntekter.

Avdrag på lån (egne investeringslån)

Regnskapsforskriftene har bestemmelser om hvor mye kommunene minimum må betale i avdrag de enkelte år. Rådmannen har gjort beregninger for 2018, med bakgrunn i kjent informasjon om investeringer i 2018 pr dd. Det er usikkerhet knyttet til beregningene, da blant annet investeringsaktiviteten i 2018 påvirker minimumsavdraget i 2019. Minimumsavdraget er beregnet til 22,5 mill. kroner.

Det er ikke gjort tilsvarende beregninger for senere år, da det er svært omfattende og vil måtte bygge på mange usikre forutsetninger. I utgangspunktet har rådmannen derfor valgt å videreføre minimumsavdraget for 2019.

På lån som må tas opp i perioden 2019-2020 har en forutsatt 35 års nedbetalingstid og lån som tas opp i 2021 og 2022 er det beregnet 30 års nedbetalingstid. Det er videre forutsatt at disse låneopptakene ikke belaster driften i opptaksåret. For 2020-2022 er beregnede avdrag på nye låneopptak tatt med i budsjettert avdragsbeløp.

Til ubundne avsetninger

Denne linjen angir i praksis kommunens overskudd det enkelte år. Som det fremgår av skjema 1A foreslås det ikke avsetninger i 2019-2021, men en avsetning på 0,6 mill. kroner i 2022.

Kommunestyret gjorde vedtak om endringer i økonomiplanen slik at avsetningene i perioden blir 1,471 mill. kroner i 2020 og 0,342 mill. kroner i 2021, ellers ingen avsetning i 2019 og 2022.

I følge høringsutkast til handlingsplan 2019-2022, bør det avsettes ca. 4 mill. kroner til disposisjonsfond hvert år. Hensikten med disposisjonsfond er å sikre seg mot uforutsette hendelser og svingninger i inntekter og utgifter. Rådmannen er ikke tilfreds med at en ikke klarer å nå denne målsettingen. Det følger av dette at det heller ikke finnes rom for å avsette til utviklingsfond.

Til bundne avsetninger og bruk av bundne avsetninger

Avsetninger og bruk av avsetninger gjelder overskudd og underskudd innen VA-sektoren (vann, avløp og feiing). Fordelingen på de ulike VA-områdene fremgår av skjema 1A. I følge selvkostbestemmelsene skal kalkulatoriske renter på investeringer beregnes med utgangspunkt i fem års SWAP-rente, tillagt 0,5 prosentenhet. Med utgangspunkt i rentenivå i 2018 og rentebane for øvrige rentesatser, har en anslått denne satsen til 2,75 % i 2019 og 3,00 % for årene 2020-2022. Det er som

nevnt stor usikkerhet til rentenivået. Avvik fra det forutsatte nivået gir relativt store utslag i selvkostregnskapene for vann og avløp.

Rådmannen foreslår ikke endringer i VA-gebyrene samlet i perioden 2019-2022. Det foreslås kun interne prisjusteringer mellom avgiftsfeltene. Gebyrendringene, samt avsetninger og bruk av fond i planperioden, medfører at selvkostregnskapene for de ulike områdene om lag er i balanse ved utgangen av 2022. Det vises til vedlegg 1 for mer informasjon.

Bruk av ubundne avsetninger

Kommunens generelle disposisjonsfond utgjør for tiden 9,7 mill. kroner og vil bli bygget opp med ytterligere avsetninger fra 2018. Men, som beskrevet i budsjettkontroll for 2. tertial vil det trolig bli vanskelig å få avsatt hele det budsjetterte beløpet på 13,3 mill. kroner.

I tillegg legges opp til bruk av fondsmidlene på 3,4 mill. kroner i 2019 og 2020.

Kommunestyret gjorde vedtak om endringer på bruk av ubundne avsetninger med 1,521 mill. kroner i 2019, 24 000 kroner i 2020, 64 000 kroner i 2021 og 2,522 mill. kroner i 2022.

Overført til investeringsbudsjettet

Rådmannen tilrår ikke driftsfinansiering av investeringer i planperioden.

Til fordeling drift

Denne linjen angir nettobeløpet som følger av alle linjer over.

Sum fordelt til drift

Denne linjen viser summen av alle bevilgninger som er gitt i skjema 1B, dvs. summen av rammene til alle enhetene/ansvarsområdene i kommunen (se kapitlet under).

Merforbruk/ mindreforbruk

Kommunene er pliktige til å budsjettere med balanse, både i budsjettåret og økonomiplanperioden. Denne linjen viser summen av det en hadde å fordele til enhetene, og det som er fordelt. Summen skal alltid være null.

6.2 Hovedoversikt drift, skjema 1B

I tabellen som følger vises rådmannens forslag til netto budsjettrammer for hver enhet/hvert ansvarsområde. Netto betyr at en har tatt summen av alle utgiftene og trukket fra alle inntekter som hører til enheten, som for eksempel sykepengerefusjoner, brukerbetaling og tilskudd til særskilte formål som håndteres av den aktuelle enheten.

Endringer i enhetenes rammer fra ett år til et annet kan forklares med endringer i konsekvensjustert budsjett, samt nye driftstiltak. Det vises til de to påfølgende kapitlene. *Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.*

Til fordeling drift (skjema 1B) (2019-202: 2019-priser, hele 1 000 kr.)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022
Til fordeling drift (fra skjema 1A)	356 493	359 932	376 020	369 782	366 040	364 925
Fordelt slik:						
210 Rådmann og politiske styringsorganer	20 846	24 717	25 809	25 927	26 366	26 356
215 Administrativ støtteenhet	14 507	14 902	14 949	14 914	14 904	14 904
229 Tvedestrandskolen	74 349	74 106	75 637	74 469	74 487	74 469
230 Barnehageenheten	38 889	39 805	42 723	42 623	42 623	42 173
240 Plan, miljø og eiendom	21 846	23 011	24 371	25 171	23 826	23 326
245 Teknisk drift	6 879	6 897	6 006	6 025	5 988	5 618
250 Omsorg og rehabilitering	86 482	84 727	91 484	91 444	91 504	91 399
255 Oppfølgingsenheten	34 140	38 488	40 196	40 396	42 246	45 246
260 Familiehuset - RBU	25 707	25 666	28 153	28 270	28 270	28 270
265 NAV	27 501	28 715	30 693	28 694	23 922	22 260
275 Kirke og tros- og livssynssamfunn	4 460	4 897	5 091	5 066	5 221	5 221
280 Till.bev., lønnsoppgj., premieavvik	765	-5 999	-9 092	-13 217	-13 317	-14 317
282 Tiltakspakke renovering omsorgs- og skolebygg	122	0				

6.3 Videreføring av dagens drift

I arbeidet med budsjett og økonomiplan har rådmannen sett nærmere på hvilke bindinger som ligger på utgifts- og inntektssiden ved videreføring av eksisterende virksomhet fra 2018 til 2019. Dette betegnes som konsekvensjusterte endringer, og er ikke det samme som fremtidige tiltak. Videre er økonomiske konsekvenser av politiske vedtak fattet i 2018 og tidligere innarbeidet.

Enhetene er i sine rammer for budsjettet for 2019 og økonomiplanperioden kompensert for lønnsoppgjør i 2018. Det er en sentral avsetning til lønnsoppgjør i 2019, og enhetene vil bli kompensert for dette når oppgjøret er kjent.

Enhetene er også kompensert for prisvekst på kjøp av varer og tjenester, tilsvarende regjeringens anslag for prisvekst oppgitt i statsbudsjettet for 2019. Under tiltak er det imidlertid foreslått å ikke kompensere for dette. De inntekter som endrer seg i tråd med prisutviklingen i samfunnet er også forutsatt økt med samme prisforutsetninger.

Samlet nominell økning i netto driftsutgifter ved videreføring av dagens drift (2018) inn i 2019 utgjør omlag 20 mill. kroner, hvor 7,7 mill. kroner utgjør forventet utgift knyttet til lønnsoppgjøret i 2019.

De viktigste endringene i konsekvensjustert budsjett for 2019 er følgende (endringer fra 2018 til 2019), dvs. før tiltak 2019:

Pensjon

- Pensjonssatsen til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) er redusert fra 19,7 % til 19,4 %. Enhetenes rammer er redusert med 0,652 mill. kroner som følge av dette.
- Pensjonssatsen til Statens Pensjonskasse (SPK) er økt fra 10,9 % til 11,9 %. Dette er kompensert i tildelingsmodellen for skolene og utover det er rammen for skoleenheten økt med 27 000 kroner som følge av dette.
- Årets premieavvik KLP og STP («inntekt») er økt med 2,187 mill. kroner, til 18,304 mill. kroner.
- Amortisering av tidligere års premieavvik («utgift») er økt med 1,068 mill. kroner, til kr. 6,996 mill. kroner.

Lønnsoppgjør

- Lønnsoppgjør i 2019 er avsatt med 7,7 mill. kroner med utgangspunkt i en årslønnsvekst på 3,2 % for 2019 (forutsetning i statsbudsjett for 2019).

Rådmann og sentrale styringsorganer inkl. kultur, næring og IKT

- Etterlønn til ordfører i henhold til vedtatt reglement er satt opp med 200 000 kroner inkl. sosial utgifter.
- Utgifter til kommunestyre- og fylkestingsvalg er satt opp med 175 000 kroner.
- Ny finansieringsmodell m.m. for interkommunale ordninger i Østre Agder, som sekretariat, samhandlingskoordinator, næringsmedarbeider, velferdsteknologikoordinator og nytt personvernombud er økt med 160 000 kroner.
- Engangstilskudd i 2018 til digitaliseringsprosjekt i KS er tatt ut med 120 000 kroner.
- Utgiftsrammen til revisjon og sekretariat for kontrollutvalg er økt med 20 000 kroner.
- Tilskudd til interkommunalt næringsfond for østregionen er økt med 50 000 kroner, til 300 000 kroner.
- Tilskudd til sykkelarrangementet «Tour de Fjords» er tatt bort med 60 000 kroner.
- Kulturrådgiverstillingen er i tråd med inngått avtale og vedtak økt fra 50 til 70 % stilling, økt utgift med 165 000 kroner.
- Tilskudd til «Besøkssenter Gjeving for Raet nasjonalpark» er økt med 50 000 kroner, til 100 000 kroner i tråd med forutsetninger i tidligere økonomiplan.

Administrativ støtteenhet

- Kommune Kari, digitalisering deler av servicetjenesten, er ført opp med 30 000 kroner finansiert med tilsvarende reduksjon i fellesutgiftene.

Tvedestrandskolen

- Økt lærerinnsats 1.-10. trinn og kompensasjon for innføring av ny norm for lærertetthet i grunnskolen gir økte lønnsutgifter med omlag 1,6 mill. kroner, som i sin helhet er dekt med statlige øremerkede midler.
- Skolene er tildelt rammer i tråd med tildelingsmodellens kriterier. Et vesentlig element i tildelingsmodellen er antall grupper skolene tildeles midler til. Tvedestrand skole holder seg på 14 grupper, Dypvåg på 6 grupper, Holt på 5 grupper og Songe på 5 grupper. Lyngmyr skole har 9 grupper, som er en oppjustering med 1 gruppe fra opprinnelig budsjett for høsten 2018. Resursen til svært ressurskrevende elever er lagt inn i tildelingsmodellen etter antall elever med omlag 4 mill. kroner. Samlet etter tildelingsmodellen inkl. tildeling til svært ressurskrevende elever var i 2018 54,887 mill. kroner, mens det i 2019 tildeles 57,143 mill. kroner. Pris og lønnsvekst inngår i endringene. Forsterket tilbud i grunnskolen (tidligere Parkveien) inngår ikke tallene.
- Forsterket tilbud i grunnskolen (tidligere Parkveien) er lagt inn med samme ressurs i 2019 som i 2018, men lønnsjustert.
- Restbeløp til svært ressurskrevende elever, som ikke er lagd inn i tildelingsmodellen er omlag 0,5 mill. kroner, etter at det er gitt en ekstra ressurs til Lyngmyr skole på 0,1 mill. kroner i 2019. Ekstra ressurs på 250 000 kroner som ble gitt til Holt skole i 2018 er ikke videreført i 2019. Samlet er det lagt inn i budsjettet for 2019 til svært ressurskrevende brukere omlag 4,4 mill., som er samme totalbeløp som i 2018.

- Vestre Sandøya var lagt inn med 1 gruppe høsten 2018 i opprinnelig budsjett, men har 2 grupper i revidert budsjett for 2018. Skolen går ned til 1 gruppe fra høsten 2019. Nettoeffekt er en budsjettøkning på 60 000 kroner i forhold til opprinnelig budsjett 2018.
- Midler til minoritetsspråklige er samlet på 1,817 mill. kroner, som er fordelt med 0,364 mill. kroner til Lyngmyr skole og 0,909 mill. kroner til Tvedestrand skole. Resten 0,544 mill. kroner er holdt i reserve før tiltak.
- Husleieutgifter på 0,5 mill. kroner til Lyngmyrhallen for ungdomsskoleelevene er tatt ut, og overført til plan, miljø og eiendom.

Barnehagen

- Krav til ny pedagognorm barnehagene har medført 4 nye årsverk i de kommunale barnehagene, og en kostnadsøkning med omlag 2,0 mill. kroner.
- Økt tilskudd til private barnehager pga. antall barn og ny pedagognorm medfører økte utgifter på 235 000 kroner.
- Gjestebarn fra og til andre kommuner redusert nettoutgift med samlet 50.000 kroner.
- Reduserte inntektsanslag foreldrebetaling, økt inntektsgrense gratis kjernetid, søskenmoderasjon m.m. med 261 000 kroner.

Plan, miljø og eiendom

- Økte utgifter som følge av økte strømpriser legges inn med 0,9 mill. kroner.
- Diverse planutgifter som var engangsutgifter i 2018 er tatt ut med 0,6 kroner, se tiltaksoversikten for ny bevilgning til dette formålet.
- Økte leieinntekter Søsterdalen 16B, økning i antall fysioterapeuter fra 3 til 4, er lagt inn med 50 000 kroner.
- Økte utgifter til veterinærvakt lagt inn med 35 000 kroner.
- Ny drift av terapibad på Strannasenteret lagt inn med 50 000 kroner.
- Kompensasjon til boligstiftelsen vedr. Dypvåg bofellesskap, engangsutgift i 2018 på 170 000 kroner, er tatt ut fra 2019.
- Husleieutgifter på 0,5 mill. kroner til Lyngmyrhallen for ungdomsskoleelevene er lagt inn, og overført fra Tvedestrandskolen.

Teknisk drift

- Økte utgifter som følge av økte strømpriser legges inn med 0,4 mill. kroner.
- Økte utgifter Østre Agder brannvesen med 250.000 kroner.
- Driftsutgifter med slamskrue vedr. sivbed er redusert med 0,4 mill. kroner.
- Trafikksikkerhetsplan, midler til konsulentbistand, er tatt ut med 100 000 kroner.
- Tatt ut bevilgning til VA-rehabiliteringsplan med 0,85 mill. kroner, se tiltaksoversikt for ny bevilgning til dette formålet.
- Driftsutgifter prosjektet Møllerbekken m.m. som var engangsutgift i 2018 er tatt ut med 0,5 mill. kroner.
- Rassikring Bakkeskått som var engangsutgift i 2018 er tatt ut med 150 000 kroner.
- Volumøkning i inntektene for vann- og avløpsavgiftene med samlet 1,36 mill. kroner.
- Volumøkning statstilskudd til Skjærgårdstjenesten med 100 000 kroner.
- Diverse andre endringer i enheten som gir en reduksjon av netto driftsutgifter omlag 200 000 kroner.

Omsorg og rehabilitering

- Økning med 4 årsverk i hjemmesykepleien i 2018, jfr. vedtak i 1. tertialrapport 2018, gir økte lønnsutgifter med 2,8 mill. kroner.
- Utvidelse av leasingavtale med 4 nye biler i hjemmesykepleien, økt utgift med 200 000 kroner.
- Leasingavtale med 3 biler til hjemmehjelpstjenesten, økt utgift med 130 000 kroner.
- Betalt spisepause for ansatte på sykehjemmet, jfr. vedtak i kommunestyret, økt utgift med 300 000 kroner.
- Volumøkning lønn til støttekontakter og omsorgslønn med 165 000 kroner.
- Interkommunalt samarbeid i Østre Agder om spesialiteter for fysioterapitjenesten, jfr. vedtak i kommunestyret, økt utgift med 78 000 kroner.
- Økte driftsutgifter nytt signalanlegg sykehjemmet med 90 000 kroner.

- Kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH) i Østre Agder, ny finansieringsmodell, økte utgifter med 200 000 kroner.
- Økte utgifter til vaskeri og medisiner m.m. p.g.a. flere brukere og ansatte med 260 000 kroner.
- Volumøkning pensjonærbetaling m.m. med 275 000 kroner.
- Redusert statstilskudd ressurskrevende brukere som går ut av ordningen (alder på over 66 år) med 950 000 kroner.

Oppfølgingsenheten

- Utviklingshemmede økte behov for avlastning og dagtilbud med 1,4 årsverk, jfr. vedtak i 2. tertialrapport 2018, gir økte lønnsutgifter med 0,9 mill. kroner.
- Ressurskrevende brukere, høyere inntekter med samlet 875.000 kroner.
- Økte lønnsutgifter avlastningshjem, nye regler, med 290 000 kroner.
- Kommunal øyeblikkelig hjelp for psykiatri og rusavhengige i regi av Østre Agder, ny utgift med 150 000 kroner.
- Fullårsvirkning av vedtatt økt bemanning i 2018 i enhetene, som gir økt nettoutgift fra 2019 med 330 000 kroner.
- Diverse andre i enheten som gir en netto utgiftsøkning på 100 000 kroner.

Familiehuset – RBU

- Legevakt i Østre Agder høyere utgifter med 340 000 kroner som følge av m.a. ny finansieringsmodell.
- Krisesenteret i Østre Agder lavere utgifter med 35 000 kroner som følge av m.a. ny finansieringsmodell.
- Lavere pasientinntekter ved Tjenna legekantor med 250 000 kroner. Større krav til oppfølging av pasienter, gir lavere inntekter.
- Økte utgifter til PPT med 120.000 kroner.
- Interkommunalt barnevern i øst-regionen økte utgifter med 1,015 mill. kroner (flere tiltak og økt bemanning m.m.).
- Kompensasjon for bruk av privat bil i helsesøster- og jordmortjenesten gir økte utgifter med 55 000 kroner.
- Turnuslege, utgiftene er tatt bort med 110 000 kroner, da dette ikke er aktuelt å iverksette, se tiltak om ny legehjemmel.
- Økning helsesøsterstilling 0,1 årsverk videreført fra 2018 med 45 000 kroner.
- Lavere driftsutgifter ved Tjenna legekantor med 30 000 kroner (inventar og utstyr).

NAV – Kommunal del

- Reduksjon i netto driftsutgifter flykninger ved nedgang av mottak av flykninger fra 30 til 10. Samlet netto reduksjon i utgiftsnivået er på 360 000 kroner i 2019. Reduksjonen forsterker seg kraftig ut over i planperioden.

6.4 Driftstiltak i enhetene

I dette kapitlet omtales de ulike driftstiltakene som er innarbeidet i økonomiplanen og budsjettet. Tiltak er nye aktiviteter som besluttes å gjennomføres. Tiltakene er inndelt etter hvilken enhet eller ansvarsområde som har ansvar for tiltaket/tjenesten.

Gjennom budsjettprosessen har det vært spilt inn mange tiltak fra enhetene som rådmannen ikke har kunnet prioritere av økonomiske årsaker. De endelige prioriteringene har vært drøftet og vurdert i rådmannens ledergruppe.

6.4.1 Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Rådgiverstilling – Økt lønnsbelastning driftsbudsjettet	0	90	180	270
Politisk organisering, effektivisering		-50	-50	-50
Provisjonsinntekter på 2 % - salg av næringstomter	-100	-100	-100	-100
Halleie til idrettslag, Lyngmyrhallen, tilskudd tas bort	-125	-125	-125	-125
Tilskudd til festivalarrangører tas bort; Kystkulturuka, Skjærgårds og TRK	-99	-99	-99	-99
Opplevelsessenter Gjeving, Raet nasjonalpark, halvering tilskudd	-50	-50	-50	-50
Sum rådmannens forslag	-374	-334	-244	-154
Tilskudd til festivalarrangører; Kystkulturuka, Skjærgårds og TRK	99	99	99	99
Opplevelsessenter Gjeving, Raet nasjonalpark	50	50	50	50
Sum vedtatt	-225	-185	-95	-5

Rådgiverstilling – Økt belastning driftsbudsjettet

Lønnsutgifter til rådgiverstilling i rådmannens stab som arbeider med innkjøp, controllerfunksjon, prosjektøkonomi, generell saksbehandling m.m. blir p.t. belastet med 50 % på investeringsprosjekter. Etter hvert som prosjektene blir færre i planperioden må mer av lønnsutgiftene belastes driftsbudsjettet. Det legges opp til en gradvis opptrapping på 10 % stilling i mer belastning over driftsbudsjettet, fra 50 til 80 % stilling, i perioden 2020-2022. Det er behov for mer kapasitet på rådgiversiden i driften innenfor saksområder som innkjøp, controllerfunksjon/internkontroll, generell saksbehandling og deltagelse i gjennomføring av IKT-prosjekter.

Politisk organisering – Effektivisering

Det forutsettes en mer kostnadseffektiv politisk organisering fra neste valgperiode, dvs. noe færre medlemmer i utvalg og styrer, færre politiske organ og noe lavere møtefrekvens. Det forventes på usikkert grunnlag en samlet lavere utgift med omlag 50.000 kroner pr. år fra 2020.

Provisjonsinntekter salg næringsareal

Det legges inn en provisjonsinntekt på 2 % av salgsbeløpene ved salg av næringsarealer som administrasjonen gjennomfører i planperioden. Ut fra budsjetterte og forventet salgsinntekter vil denne provisjonen utgjøre omlag 100.000 kroner pr. år fra 2019 på næringsbudsjettet.

Halleie til idrettslag - Lyngmyrhallen

I forbindelse med at kommunen overtar Lyngmyrhallen fra 01.01.2019 vil ikke være hensiktsmessig å kreve inn halleie fra lag og foreninger som benytter hallen, og deretter betale ut tilskudd til halleie til de samme lag og foreningene. Tilskuddet på 125.000 kroner pr. år tas derfor bort fra 2019 på kulturbudsjettet.

Opplevelsessenter Gjeving – Raet nasjonalpark

Det var i utgangspunktet lagt inn at kommunen skulle betale omlag 100.000 kroner pr. år som kompensasjon for å kunne benytte deler av det nye kystkulturbygget på Gjeving som opplevelsessenter for Raet nasjonalpark i kommunen. Denne kompensasjonen er forslått redusert til 50.000 kroner pr. år. Det er p.t. ikke forhandlet frem noen avtale mellom partene på dette området, slik det er usikkerhet knyttet til dette tiltaket.

Kommunestyret vedtok å opprettholde tilskudd til opplevelsessenter på Gjeving, Raet nasjonalpark. Samlet tilskudd er etter dette 100 000 kroner pr år.

Tilskudd til festivalarrangører

I tråd med kulturplanen satsningsområder ytes det et driftstilskudd på 33.000 kroner pr. år pr. arrangement til festivaler/arrangement regi av Skjærgårdsgospel, Kystkulturuka og TRK, totalt 99.000 kroner pr. år. I tillegg yter kommunen ulike tekniske tjenester ved gjennomføring av disse arrangementene. Det legges opp til at disse tekniske tjenestene bli tydeligere synliggjort gjennom egne avtaler med hver arrangør. Med utgangspunkt i dette og den økonomiske status for de ulike arrangementene vurdert opp mot en svært stram kommuneøkonomi, foreslås det at tilskuddet på samlet 99.000 kroner pr. år strykes fra 2019.

Kommunestyret vedtok å opprettholde tilskudd til Kystkulturuka, Skjærgårds og TRK på 33 000 kroner til hver pr år.

6.4.2 Ansvar 215 Administrativ støtteenhet

Ansvar 215 Administrativ støtteenhet (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Fellesutgifter digitalisering, nettogevinst	-65	-65	-65	-65
Reduksjon 0,5 årsverk - effektivisering/digitalisering - felles kemnerkontor, nettogevinst	-65	-65	-75	-75
Redusert 0,2 årsverk servicesenteret, redusert åpningstid ekspedisjon og sentralbord	-60	-115	-115	-115
Sum vedtatt	-190	-245	-255	-255

Digitaliseringstiltak

Grunnet digitaliseringstiltak kan en påregne reduserte utgifter til diverse kontorutgifter. Det er anslått en nettogevinst på ca. 65 000 kroner hvert år i økonomiplanperioden.

Interkommunal skatteoppkrever

Ved interkommunal skatteoppkrever reduseres antall årsverk med 0,5 årsverk grunnet effektiviserings- og digitaliseringstiltak.

Servicesenter

Servicesenteret reduseres med 0,2 årsverk fra 01.07.2018. Dette vil medføre redusert åpningstid på sentralbordet og ekspedisjonen. Digitaliseringstiltak vil kunne gi innbyggerne økt informasjon og service fra kommunens hjemmeside.

6.4.3 Ansvar 229 Tvedestrandskolen

Ansvar 229 Tvedestrandskolen (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Fremmedspråklige, redusert behov, pga. reduserte vedtak. Ned fra 1,8 til 1,4 mill. kroner	-400	-400	-400	-400
Spesialundervisning, gradvis overføring til tilpasset opplæring (TPO) og tidlig innsats	-450	-1 200	-1 200	-1 200
Sum vedtatt	-850	-1 600	-1 600	-1 600

Fremmedspråklige, redusert behov, pga. reduserte vedtak

Samlet avsetning til opplæring av minoritetsspråklige elever var i budsjett for 2018 fastsatt til 1 782 000 kroner. Denne summen ble likt fordelt mellom Lyngmyr skole og Tvedestrand skole.

I budsjett for 2019 er dette beløpet redusert til 1,4 mill. kroner. Kuttet begrunnes med færre vedtak på Lyngmyr.

Tvedestrand får 909 000 kroner og Lyngmyr 364 000 kroner i 2019. Etter tiltaket står det tilbake ca. 100 000 kroner til inntak av flyktninger som kommer i løpet av skoleåret og til elever som er plassert i annen kommune i en periode.

Spesialundervisning, gradvis overføring til tilpasset opplæring (TPO) og tidlig innsats

Samlet avsetning til elever med store behov var i budsjett for 2018 fastsatt til 4,4 mill. kroner. Av disse var om lag 4 mill. kroner innfaset i elevsatsen som styrking av tilpasset opplæring og spesialundervisning til skolene etter antall elever. Innfasingen skjedde i budsjettet for 2017.

Det forventes en effekt av økningen som ble gjort på elevsats og midler til tidlig innsats i 2017 og 2018. Midlene som er gitt skal brukes proaktivt til stillinger og som tiltak når det er behov for det på skolene. Denne forventningen reflekteres i økonomiplanen og betyr et vedvarende fokus på tidlig innsats, tilpasset opplæring organisering og pedagogisk tilrettelegging av spesialundervisningen.

På bakgrunn av at de fleste midlene er overført direkte til skolene synes det ikke hensiktsmessig å inneha tilbakeholdte store ressurser på dette området.

Totalbeløp som gis til ressurskrevende elever vil utgjøre 4,1 mill. kroner i 2019, inkludert en restpott på ca. 100 000 kroner.

Målt i årsverk vil dette bety en reduksjon på omlag to årsverk i Tvedestrandskolen i løpet av økonomiplanperioden.

6.4.4 Ansvar 230 Barnehageenheten

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 230 Barnehageenheten (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Pedagognorm - effektiviseringstiltak i enheten	-400	-400	-400	-400
Færre barn private barnehager	-100	-200	-200	-200
Sum rådmannens forslag	-500	-600	-600	-600
Reduserte driftsutgifter sammenslåing av 3 gamle barnehager i sentrum til 1 ny barnehage fra 1.8.2022; reduksjon styrerressurs med 1,1 årsverk, 40 % redusert driftsutgifter bygning m.m.				-450
Sum vedtatt	-500	-600	-600	-1 050

Pedagognorm - effektiviseringstiltak

Det er innført økt pedagognorm fra august 2018. Dette har medført flere pedagoger i Lyngbakken, Skriverstua, Bøklia og Grotten barnehager. Pedagognormen skal være med å sikre økt krav til kvalitet som ble innført ved ny rammeplan i 2017. Kostnaden ved den statlig pedagognormen er ikke fullfinansiert. Det forutsettes at deler av ekstrakostnaden finansieres innenfor enhetens budsjettamme. Det betyr et ekstra effektiviseringskrav til denne enheten som vil kunne få betydning blant annet for vikarinntak.

Færre barn i private barnehager

Det er anslått en liten nedgang i antall barn. Dette er høyst usikre antagelser, men erfaringer fra de to siste årene kan tyde på at barnetallet fortsatt vil gå noe ned.

Sammenslåing av tre gamle barnehager

Kommunestyret vedtok å bygge ny barnehage på Bronsbu med 6 avdelinger som ferdigstilles 1.8.2022. Det ble også vedtatt å legge ned tre av de gamle barnehagene fra samme tidspunkt. Effekten av nedleggingen vurderes til 450 000 kroner med bakgrunn i reduksjon i 1,1 årsverk til styrerressurs samt reduserte driftsutgifter til bygningene m.v.

6.4.5 Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Nytt idrettsanlegg, Mjåvann, driftsutgifter		2 450	4 900	4 900
Nytt idrettsanlegg, Mjåvann, driftsinntekter		-2 450	-5 880	-5 880
Driftsutgifter etter kjøp av videregående skole på Lyngmyr		300	500	500
Boliger til utviklingshemmede, driftsutgifter			100	200
Boliger til utviklingshemmede, leieinntekter			-250	-750
Reguleringsplan for ny barneskole	50			
Reguleringsplan for ny barnehage	50			
Lyngør ny reguleringsplan (pga. bygge- og deleforbud)		300		
Kommunedelplan kystsonen, revidering		100		
Flomsikringstiltak plan	100			
Lyngmyrhallen - driftsbudsjett etter overtakelse	700	500	100	100
Lyngmyrhallen - driftsbudsjett etter overtakelse, leieinntekt fra fylkeskommunen fram til 1.7.2020	-800	-400	0	0
Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjett	323	1 091	1 352	1 682
Sum rådmannens forslag	423	1 891	822	752
Felles E-18 koordinator, Dørdal - Tvedestrand - Arendal - Grimstad	115	115		
Skole: Planlegging, reguleringsplan, salgskonsept m.m. for skoleområdet inkl. Skriverstua m.m.			100	100
Barnehage: Planlegging, reguleringsplan, salgskonsept m.m. for området ved Villa utsikten og Middelskole samt Bøkli		100	100	
Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjettet - Ta bort tiltak på ansvar 240	-323	-1 091	-1 352	-1 682
Sum vedtatt	215	1 015	-330	-830

Nytt idrettsanlegg, Mjåvann, driftsutgifter og driftsinntekter

Kommunestyret vedtok i sak 80/2017 en leieavtale med Aust-Agder fylkeskommunen angående idrettsanleggene på Mjåvann. Avtalen gjelder fra 1.8.2020. I økonomiplanen er det innarbeidet driftsutgifter og leieinntekter i tråd med avtalen og forutsetninger for avtalen.

Driftsutgifter etter kjøp av videregående skole på Lyngmyr

I investeringsbudsjettet er det innarbeidet midler til å kjøpe dagens videregående skole på Lyngmyr når fylkeskommunen tar i bruk den nye skolen på Mjåvann. Kommunen vil da få driftsutgifter til bygget fra høsten 2020. Beløpene er usikre, nivået avhenger blant annet av hva bygningen skal brukes til.

Boliger til utviklingshemmede, driftsutgifter og leieinntekter

Bygging av boliger til utviklingshemmede er lagt inn i investeringsbudsjettet, med ferdigstillelse høsten 2021. Anslag på driftsutgifter og leieinntekter er lagt inn i økonomiplanen.

Reguleringsplan for ny barneskole

Det er ikke foreslått oppstart eller bygging av ny barneskole i denne økonomiplanperioden. Arbeidet med reguleringsplanen for ny barneskole på Lyngmyr ble startet opp i 2018. Det foreslås 50 000 kroner i 2019 for å fullføre disse arbeidene.

Reguleringsplan for ny barnehage

Det er heller ikke foreslått oppstart eller bygging av ny barnehage i denne økonomiplanperioden. Det settes imidlertid av 50 000 kroner til å få ferdigstilt reguleringsplanen for området rundt ny fremtidig barnehage på Bronsbu.

Lyngør ny reguleringsplan (pga. bygge- og deleforbud)

Det er i dag bygge- og deleforbud på Lyngør. Det foreslås å legge inn midler til reguleringsplan for Lyngør i 2020.

Kommunedelplan kystsonen, revidering

Kommunedelplan for kystsonen er til revidering i 2019-2020. Det legges derfor inn forslag om økonomisk tiltak på dette i 2020.

Flomsikringstiltak plan

Det er lagt inn midler til å få gjennomført en plan for flomsikringstiltak i 2019.

Lyngmyrhallen – driftsbudsjett og leieinntekter etter overtakelse

Fylkeskommunen leier Lyngmyrhallen av Tvedestrand kommune inntil ny skole og idrettsanlegg er ferdig høsten 2020. På utgiftssiden forventes det at utgiftene vil reduseres utover i perioden blant annet på grunn av lavere bruk.

Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjett

Prosjektarbeidet i kommunen vil som følge av lavere investeringsnivå i slutten av perioden måtte gradvis reduseres til en lavere ressursbruk enn nivået i 2019-2020. I planperioden vil en større andel av lønnsutgiftene til prosjektavdelingen måtte belastes driftsbudsjettet på ansvar 240 (plan, miljø og eiendom) kontra investeringsbudsjettet. Målet i årsverkskostnader omhandler dette omlag 1,6 årsverk i slutten av planperioden.

Kommunestyret vedtok bygging av ny barnehage på Bronsbu med ferdigstilling 1.8.2022 og ny barneskole i sentrum med ferdigstilling 1.8.2023. Prosjektavdelingen trenger dermed ikke tilføres økte lønnsmidler på hhv. 323 000, 1 091 000, 1 352 000 og 1 682 000 i økonomiplanperioden. Det opprinnelige tiltaket reverseres dermed.

Planlegging etc. for ny skole i sentrum

På bakgrunn av vedtak om bygging av ny barneskole i sentrum ble det vedtatt 100 000 kroner til planlegging, reguleringsplan og salgskonsept mv. i 2021 og 2022.

Planlegging etc. for ny barnehage på Bronsbu

På bakgrunn av vedtak om bygging av ny barnehage på Bronsbu ble det vedtatt 100 000 kroner til planlegging, reguleringsplan og salgskonsept mv. i 2020 og 2021.

Felles E-18 koordinator

Kommunestyret vedtok en bevilgning på 115 000 kroner i 2019 og 2020 til felles prosjektstilling for interkommunalt plansamarbeid for strekningen E-18 Dørdal – Tvedestrand – Arendal – Grimstad.

6.4.6 Ansvar 245 Teknisk drift

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 245 Teknisk drift (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Teknisk beredskapsvakt, effektivisering	-100	-100	-100	-100
Drift ny pumpestasjon Bydalen	30	30	30	30
Drift nytt garasjeanlegg vann			25	50
Drift nytt garasjeanlegg avløp			35	70
Parkeringsvakt, 20%, primært sommer	140	140	140	140
Inndekning, økte parkeringsavgiftsinntekter	-70	-70	-70	-70
Inndekning (Overføre 10 % vakant stilling fra Skjærgårdstjenesten)	-70	-70	-70	-70
Rehabiliteringsplan vann	600	600	600	600
Rehabiliteringsplan avløp	600	600	600	600
Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjett	85	299	512	512
Endring avgiftsnivå vann, økt fra 2.870 til 3.900 kr. fra 2020		-3 010	-3 050	-3 090
Endring avgiftsnivå avløp, redusert fra 5.280 til 4.210 kr. fra 2020		3 830	3 890	3 940
Feieavgift, øke fra 250 til 290 kr. fra 2020		-125	-125	-125
Sum vedtatt	1 215	2 124	2 417	2 487

Teknisk beredskapsvakt, effektivisering

De tekniske tjenestene har en beredskapsvakter for ulike tjenester innen kommunale bygg, VA og brøyting. Ved en gjennomgang av disse vaktjenestene vil det være mulig å kartlegge områder der det vil være mulig å effektivisere. Det er en forventning om innsparing på ca. 100 000 kroner på disse tjenestene.

Drift ny pumpestasjon Bydalen

I forbindelse med ny videregående skole og idrettsanlegg på Mjåvann må det anlegges ny pumpestasjon i Bydalen. De driftsmessige konsekvensene til investeringen anslås til om lag 30 000 kroner pr. år.

Drift nytt garasjeanlegg vann og avløp

Det er behov et garasjeanlegg ved Tvedestrand renseanlegg for VA-biler samt lager og verksted til pumper mv. Prosjektet foreslås med oppstart i 2020 og ferdigstilling i 2021. De driftsmessige konsekvensene settes til 120 000 kroner hvert år for vann og avløpsfeltet samlet.

Parkering

Det foreslås å kjøpe parkeringsvaktjenester fra Arendal kommune tilsvarende ca. 0,2 årsverk for å øke kapasiteten, særlig om sommeren. Dette finansieres ved å overføre ressurser tilsvarende 10% vakant stilling i Skjærgårdstjenesten og økt volum på parkeringsinntekter. Utvidelse av ressursinnsatsen vil kunne sikre og øke inntektene for parkering. I tillegg vil en kunne sikre god kvalitet på tjenesten og oppfylle de kravene til parkering som er vedtatt.

Kommunestyret gjorde vedtak om fjerne teksten «kjøp av tjenester fra Arendal kommune». Det foreslås å øke kapasiteten på parkeringsvaktjenester tilsvarende ca. 0,2 årsverk særlig om sommeren

Rehabiliteringsplan vann og avløp

Rehabiliteringsplan vann og avløp er vedtatt i k-sak 25/17. Arbeidet med lekkasjesøk på vann og avløp medfører reduksjoner på vann- og avløpslekkasjer. Dette arbeidet ønskes videreført. Hensikten er å få redusert driftsutgiftene anleggene. Det foreslås et jevnt nivå på 600 000 kroner hver på vann- og avløpsfeltene til rehabiliteringsplanarbeider hvert år i hele økonomiplanperioden.

Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjett

Prosjektarbeidet i kommunen vil som følge av lavere investeringsnivå i slutten av perioden måtte gradvis reduseres til en lavere ressursbruk enn nivået i 2019-2020. I planperioden vil en større andel av lønnsutgiftene til prosjektavdelingen måtte belastes driftsbudsjettet på ansvar 245 (tekniske tjenester) kontra investeringsbudsjettet. Målt i årsverkskostnader omhandler dette omlag 0,5 årsverk i slutten av planperioden.

Avgiftsnivå

Med utgangspunkt i forslagene i denne økonomiplanen er det foretatt selvkostberegninger innen vann-, avløp- og feieområdet. En videreføring av dagens avgiftsnivå ville medført oppbygging av store selvkostfond i avløpsregnskapet. For vann ville en opparbeidet seg et betydelig underskudd.

Rådmannen foreslår derfor å redusere kloakkavgiften med 1070 kroner eksklusive merverdiavgift fra 1.1.2020 og ut økonomiplanperioden. Vannavgiften foreslås økt med 1030 kroner eksklusive merverdiavgift fra 1.1.2020 og ut økonomiplanperioden. Feiing foreslås økt med 40 kroner eks. mva. fra 1.1.2020. Det vises til vedlegg bakerst i dokumentet for en total oversikt.

For en normalhusstand er utgiftene til vann, avløp og feiing 10 500 kroner inklusive merverdiavgift i 2019, slik det har vært i flere år tidligere. Med rådmannens forslag vil disse beløpene holde seg på samme nivå i 2019 og framover. Som nevnt i omtalen av investeringsbudsjettet er det stor usikkerhet til kostnadsanslagene på flere av de planlagte vann- og avløpsprosjektene. Det forventes sikrere informasjon i neste økonomiplanperiode. Ved store avvik fra dagens beløp kan en komme til å endre forslagene om avgiftsnivå. I tillegg til egne kostnader påvirker også rentenivået selvkostberegningene.

6.4.7 Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering

Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Inventar og utstyr	100			
Systemansvarlig Profil pasientsystem flere enheter 0,5 årsverk	350	350	350	350
Hjelpemiddelsutstyr - leasing	60	60	60	60
Sum vedtatt	510	410	410	410

Inventar og utstyr

Sykehjemmet har behov for nytt inventar og utstyr på en del felt. Dette er blant annet nye møbler i resepsjonen i 3. etg., stoler i treningssal, hev-/senkpulter samt to sykesenger. Det legges derfor inn forslag om dette i 2019.

Systemansvarlig pasientsystem (Profil)

Det legges inn forslag om 0,5 årsverk som systemansvarlig for å håndtere pasientsystemet Profil. Ressursen skal betjene alle enhetene som bruker dette systemet. Hensikten er å få utnyttet systemet best mulig samt å ta ut gevinstene med bedre kvalitet og mer effektiv utnytting av ressursene i tjenestene.

Hjelpemiddelsutstyr - leasing

Det er stadig behov for ulike hjelpemiddelutstyr ved et sykehjem. Det anses mest hensiktsmessig å lease dette utstyret.

6.4.8 Ansvar 255 Oppfølgingsenheten

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 255 Oppfølgingsenheten (2018-2021: 2018-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Bemanning samlokaliserte nye boliger, 5-6 årsverk, fra 1.9.21. Nettoutgift			1 300	4 000
Økt avlastning i påvente av nye boliger; 0,4 årsverk fra 1.1.19	350	350	200	
Særlig ressurskrevende tjenester, overføring fra spesialisthelsetjenesten	100	300	1 000	1 500
Sum rådmannens forslag	450	650	2 500	5 500
Redusert innslagspunkt for tilskudd til ressurskrevende brukere	-240	-240	-240	-240
Sum vedtatt	210	410	2 260	5 260

Bemanning samlokaliserte nye boliger

Flere unge personer med utviklingshemming trenger bolig, mellom 5-8 personer ønsker bofellesskapsløsning i løpet av de neste fire årene. Enkelte av disse brukerne er ressurskrevende, og minst én kommer inn under ordningen særlig ressurskrevende tjenester. Bemanning av samlokaliserte nye boliger for utviklingshemmede fra 1.9.2021 estimeres til 5-6 årsverk i 2021. Nettobeløp som er oppgitt er etter fratrekk av inntekter fra særlig ressurskrevende tjenester. Foreløpig er dette et grovt og usikkert anslag.

I tillegg ønsker enkelte personer med utviklingshemming å bygge selv for så å motta tjenester fra kommunen. Kostnaden av dette er ikke tatt med i tabellen over. Det må foretas nærmere dialog med pårørende da hjelpebehovet til disse ungdommene varierer sterkt.

Økt avlastning i påvente av nye boliger

I påvente av nye boliger for utviklingshemmede er det behov for ressurser til økt avlastning på ca. 0,4 årsverk fra 1.1.2019. Tiltaket gjelder fram til de nye boligene står ferdig høsten 2021.

Særlig ressurskrevende tjenester, overføring fra spesialisthelsetjenesten

Overføring fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. Det er lagt inne en gradvis opptrapping av bemanningen fra 2019 til 2022. Det er knyttet stor usikkerhet til hva utgiftsbehovet vil bli. Det forventes at dette tiltaket faller inn under ordningen med ressurskrevende brukere, slik at oppført beløp er nettoutgifter.

Redusert innslagspunkt for tjenester til ressurskrevende brukere

Kommunestyret gjorde vedtak om redusert innslagspunkt i tråd med forlik i statsbudsjettet der innslagspunktet ikke øker mer enn lønnsveksten. For Tvedestrand kommune utgjør dette om lag 240 000 kroner i merinntekter.

6.4.9 Ansvar 260 Familiehuset – Ressurssenter for barn og unge

Ansvar 260 Familiehuset - Ressurssenter for barn og unge (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Husleie Mekkeklubben	58			
Økning helsestasjon, inkl. jordmor, 0,1 årsverk, fra 1.4.19	75	100	100	100
Ny privat fastlegehjemmel Tvedestrand legesenter 100% fra 1.5.20		150	150	150
Rådgiver koordinerende funksjon dekkes av enhetsleder		-236	-236	-236
Sum vedtatt	133	14	14	14

Husleie Mekkeklubben

I februar 2018, jf, kommunestyresak 5/18, imøtekom kommunestyret forespørselen fra NMK Tvedestrand v/Mekkeklubben om å dekke leiekostnader på kr. 58 000,- ekskl. moms pr. år for lokaler til Mekkeklubben i 2018. Det foreslås å utvide leieavtalen i et år til og kostnadene til leien er lagt inn i budsjett for 2019. Mekkeklubben tilbyr aktivitetstilbud til barn og unge i Tvedestrand og er selvfinansierende med gaver og frivillighet foruten husleien de har fått dekket av kommunen.

Økning helsestasjon, inkl. jordmor

I 2018 fikk helsestasjonen tilskudd fra Helsedirektoratet til 1,0 årsverk til helsestasjonen. Det er lagt inn en økning med 0,1 årsverk til jordmor fra 1.4.2019, med mål om å søke om tilskudd til 1,0 årsverk også i 2019.

Ny privat fastlegehjemmel Tvedestrand legesenter

Grunnet at fastlegene ikke har ledige pasientlister foreslås det opprettelse av en ny privat fastlegehjemmel på Tvedestrand legekantor fra 1.5.2020.

Rådgiver koordinerende funksjon dekkes av enhetsleder

Enhetsleder for Familiehuset har ivarettatt rollen som rådgiver i koordinerende funksjon tilsvarende 30 % stilling. Denne innsparingsordningen er foreslått videreført fra 2019 og ut hele økonomiplanperioden.

6.4.10 Ansvar 265 NAV

Ansvar 265 NAV (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Sosialhjelp, redusert totalnivå		-500	-500	-500
Flyktningetjenesten, reduksjon med 1 årsverk fra 2020, pga. lavere bosetting		-620	-620	-620
Mottak av 10 flyktninger pr år fom. 2019:				
- Introduksjonsstønad, 10 nye pr år	996	2988	3984	2988
- Bosettingsutgifter	500	500	500	500
- Sosialhjelp	200	400	600	800
- Administrasjonsutgifter voksenopplæring, netto	168	504	671	-71
- Reiseutgifter voksenopplæring	50	100	150	150
Sum vedtatt	1 914	3 372	4 785	3 247

Sosialhjelp, redusert totalnivå

Det er knyttet usikkerhet til størrelse på sosialhjelpsutbetalingene. For 2018 er det anslått et merforbruk på brukerrettede ytelser. Grunnlaget for merforbruket er et vanskelig arbeidsmarked og forholdsvis høy arbeidsledighet i en periode. I tillegg kommer innstramminger i statlig regelverk for arbeidsavklaringspenger mv. Arbeidsledigheten er nå på et rekordlavt nivå i Aust-Agder og arbeidsledigheten i Tvedestrand er også på vei nedover.

En har forventinger om bedringer på arbeidsmarkedet samt et enda mer målrettet arbeid med stønadsmottakerne. Det er videre forventet reduksjon i sosialstønad knyttet til tidlig innsats og forsterket oppfølging av unge. Dette er bakgrunnen for en forventet nedgang i redusert sosialhjelp i perioden fra 2020, men dette er det ekstra usikkerhet knyttet til. Budsjettet til økonomisk sosialhjelp er på 9,8 mill. kroner for 2019.

Flyktingetjenesten, reduksjon med 1 årsverk fra 2020, pga. lavere bosetting

På bakgrunn av lavere bosetting av flyktninger forslås det reduksjon på ett årsverk fra 2020. Det er lagt inn forutsetninger om mottak 10 flyktninger i perioden. Antall årsverk bør holdes på dagens nivå med 3,8 årsverk i 2019.

Mottak av 10 flyktninger pr år fom. 2019:

Tvedestrand kommune har ikke fått endelig anmodning fra IMDI om å bosette 10 flyktninger i 2019. Det er imidlertid lagt inn forutsetning om dette i budsjett 2019 og økonomiplanperioden.

I oversikten ovenfor er det kun konsekvensene av 10 nye flyktninger hvert år fra 2019 som er lagt inn. Utgifter til flyktingene som allerede er bosatt er ikke med i oversikten ovenfor, men er selvsagt med i det konsekvensjusterte budsjettet. Beregningene viser endringer i utbetalt introduksjonsstønad, sosialstønad, stønader til reiseutgifter samt administrasjonsutgifter og reiseutgifter i forbindelse med voksenopplæring.

Introduksjonsstønaden gis over en periode på to år til nye flyktninger. Beløpet som gis for hvert år til hver er beregnet til 2G, som utgjør ca. 194 000 for 2018. Beløpet prisjusteres for 2019. Det er gjort antagelser om at flyktingene bosettes gradvis i løpet av to-årsperiodene, slik at det blir en «topp» i 2021. Dette ser vi gjenspeiler seg i anslag på utbetalt introduksjonsstønad i 2021 er på det høyeste beløpet.

Dersom kommunen ikke mottar 10 nye flyktninger pr år, vil dette medføre bortfall av en samlet nettoinntekt for kommunen, med størst utslag i slutten av perioden.

6.4.11 Ansvar 275 Kirke og tros- og livssynssamfunn

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 275 Kirker og tros- og livssynssamfunn (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Tilskudd til ungdomsprest	50	50	50	50
Sum rådmannens forslag	50	50	50	50
Felles krematorium Østre Agder, fra 55 000 kr til 210 000 kr pr år fra 2021			155	155
Prostidiakon	25			
Sum vedtatt	75	50	205	205

Det har vært ansatt ungdomsprest i en 50 % stilling siden 2008. Kommunen har til nå bidratt med 50 000 kroner i året i tillegg til midler fra en givertjeneste og frivillige gaver. Rådmannen tilrår at det bevilges 50 000 kroner pr år, som tidligere. Det er ikke lagt inn kommunalt tilskudd til prostidiakon.

Kommunestyret gjorde vedtak om å bevilge 25 000 kroner til prostidiakon i 2019.

Videre gjorde kommunestyret vedtak om å øke bevilgningen til felles krematorium i Østre-Agder med 155 000 kroner fra 55 000 til 210 000 kroner for årene 2021 og 2022.

6.4.12 Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgjør, premieavvik og omstillingstiltak

Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgj., premieavvik og omstillingstiltak (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett	Økonomiplan		
	2019	2020	2021	2022
Utviklings- og omstillingsprosjekt - Organisasjons- og arbeidsflytgjennomgang		-3000	-4500	-4500
Omstillingsmidler	300			
Ansettelsesstopp – Forlengelse	-1800	-1800	-1800	-1800
Redusert service- og tjenestenivå	-500	-1000	-1500	-2000
Gevinstrealisering – Nye IKT-systemer m.m.	-250	-1000	-1500	-2000
Prosjektavdelingen – Nedjustering		-650	-1200	-1200
Manglende prisomregning av andre driftsutgifter på enhetenes budsjetter	-1500	-1500	-1500	-1500
Byggelånsrenter på investeringsprosjekt	-2500	-2300		
Grendebarneskoler – Redusert antall – Skolestrukturendringer			-1500	-3000
Ny psykologstilling i kommunen		200	300	300
Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost	-150	-150	-150	-150
Felles kompetansemidler	-50	-50	-50	-50
Sum rådmannens forslag	-6450	-11250	-13400	-15900
Lønnsoppgjør 2019	-25			
Skole: reversering, nedleggelse av 1 grendeskole, fra 1.8.2021.			1500	3000
Prosjektavdelingen nedjustering - Ta bort opprinnelig tiltak på ansvar 280		650	1200	1200
Sum vedtatt	-6475	-10600	-10700	-11700

Generelt - Innledning

Mange av tiltakene som er satt opp under dette ansvarsområdet omhandler endringer som omfatter hele kommuneorganisasjonen og alle enhetene. Det er i stor grad tatt utgangspunkt i de strategiene som er lagt til grunn i høringsutkast til Handlingsplan for 2019-2022, og rådmannens forslag til endelig Handlingsplan for 2019-2022. Svært mange av tiltakene må det arbeides videre med for å konkretisere gjennom et større utviklings- og omstillingsprosjekt med oppstart i 2019. Reduksjoner i bemanningen som følge av de ulike tiltakene som er nevnt under, har som en klar målsetting at dette skal skje gjennom naturlig avgang, omstillinger og eventuelle omplasseringer. Samlet omfatter disse tiltakene ekskl. eventuell endringer i skolestrukturen en *reduksjon på omlag 16-17 årsverk i slutten av perioden*.

Utviklings- og omstillingsprosjekt - Organisasjons- og arbeidsflytgjennomgang

Det legges opp til at rådmannen i perioden 2019-2020 gjennomfører en større prosjekt med fokus på endringer i organiseringen og arbeidsflyten i kommunen, som gir lavere kostnader. Denne organisasjonsgjennomgangen har som målsetting å kunne effektivere driften av kommunen med omlag 4,5 mill. kroner i slutten av perioden. Målt i årsverkskostnader omhandler dette omlag en reduksjon på 6 årsverk i slutten av planperioden. Det er ikke lagt inn noen reduksjon i kostnadene i 2019 på dette tiltaket, da det forventes at hovedprosessen gjennomføres dette året. Iverksettingen av ny organisasjons- og arbeidsflytmodell forventes iverksatt fra 2020. Det er satt av omlag 0,3 mill. kroner i omstillingsutgifter i 2019. Dette prosjektet sett i lys av de andre tiltakene som er nevnt over vil kreve mye av ledelsesressursene i 2019. Dette arbeidet ledes av rådmannen i samarbeid med enhetsledere og hovedtillitsvalgte. Resultatet av dette arbeidet vil bli lagt frem for kommunestyret til behandling. Arbeidet vil starte opp umiddelbart i 2019 med at rådmannen utarbeider et nærmere mandat, oppdrag- og prosessbeskrivelse med fremdriftsplan. Kommunestyret vil bli holdt løpende orienterte om dette tiltaket. Dette prosjektet må selvsagt koordineres opp mot de andre tiltakene som er nevnt nedenfor.

Ansettelsesstopp – Forlengelse

Det legges opp til at *begrenset* ansettelsesstopp forlenges inntil videre i hele budsjett- og økonomiplanperioden. Målsettingen er at det fortløpende skal holdes omlag 3 årsverk vakant i hele planperioden fra 2019, noe som medfører en samlet lavere lønnsutgift på 1,8 mill. kroner hvert år i planperioden. Dette vil i hovedtrekk være *midlertidige* vakanser som vil kunne slå noe ulikt og tilfeldig ut i organisasjonen. Ansettelsesstoppen vil i liten grad omfatte 24/7-tjenester og der det er fastsatte bemanningsnormer. Det vil bety at noen kommunale oppgaver ikke blir løst eller løst med et lavere tjenestenivå i den perioden stillingen holdes vakant. Rådmannen får fullmakt til å avgjøre slike saker fortløpende, og gjør de nødvendige budsjettjusteringene inn mot enhetens budsjetttrammer. I tertialrapportene vil det bli orientert om på hvilke enheter og tjenesteområder dette tiltaket har vært gjennomført for, og konsekvensene av å holde aktuelle stillinger vakante.

Redusert service- og tjenestenivå

Dette tiltaket omfatter en målsetting om å redusere nivået på det kommunale service- og tjenestenivået i planperioden. Dette gjelder nivået på både lovpålagte tjenester og ikke lovpålagte tjenester. Nivået på lovpålagte tjenester kan selv sagt ikke legges på et lavere nivå enn det som lovverket tilsier, men det vil ved utøvelse av det faglige skjønnnet være ulike nivåer som kan vurderes nærmere. For ikke lovpålagte tjenester vil det være en vurdering om tjenesten skal opphøre eller legges på et lavere nivå. Rådmannen vil i løpet av 2019-2020 legge frem saker som omhandler dette tiltaket for nærmere politisk vurdering og vedtak. Det er primært kommunestyrets ansvar å fastsette innholdet i dette tiltaket innenfor gjeldende lovverk. Tiltaket er lagt inn med et «målsettingstall» på henholdsvis 0,5 mill. i 2019, 1 mill. i 2020, 1,5 mill. i 2021 og 2 mill. kroner i 2022. Målt i årsverkskostnader omhandler dette omlag en reduksjon på 3 årsverk i slutten av planperioden.

Gevinstrealisering – Nye IKT-systemer m.m.

Det er lagt opp til en offensive målsetting om at kommunen skal hente ut økonomiske gevinster ved å ta i bruk nye IKT-systemer og bedre effektivitet av eksisterende IKT-systemer. Nye IKT-systemer skal også kunne gi bedre kvalitet og selvbetjeningsløsninger for innbyggere. Det lagt inn en økonomisk gevinst på 0,25 mill. kroner i 2019, som rådmannen får fullmakt til å fordele ut på enhetene etter en nærmere vurdering. Gevinstrealiseringskravet for perioden 2020-2022 er lagt på et høyere nivå, 1 mill. i 2020, 1,5 mill. i 2021 og 2 mill. kroner i 2022. Rådmannen vil i løpet av 2019 gjennom omstillingsprosessen nærmere konkretisere på hvilke tjenesteområder og enheter denne økonomiske gevinsten skal hentes ut. Gevinstrealisering av å ta i bruk nye IKT-systemer er 6-delt; bedre kvalitet, bedre tilgjengelighet (24/7), bedre selvbetjeningsløsninger, mer automatiserte arbeidsprosesser, gjenbruk av data og økonomisk gevinst. Det er knyttet stor usikkerhet til størrelsen på den økonomiske gevinsten på dette tiltaket, og tallstørrelsen som er satt opp er «målsettingstall», ikke ferdig gjennomførte tiltak. Målt i årsverkskostnader omhandler dette omlag en reduksjon på 3 årsverk i slutten av planperioden.

Prosjektavdelingen – Nedjustering

Prosjektarbeidet i kommunen vil som følge av lavere investeringsnivå i slutten av perioden måtte gradvis reduseres til en lavere ressursbruk enn nivået i 2019-2020. Det er lagt inn et «målsettingstall» på omlag 0,65 mill. i 2020 og 1,2 mill. kroner fra 2021 og ut perioden. Dette tiltaket må sees i sammenheng med både tiltaket «*reduisert service- og tjenestenivå*» og «*utviklings- og omstillingsprosjektet*». I planperioden vil en større andel av lønnsutgiftene til prosjektavdelingen måtte belastes driftsbudsjettet på ansvar 240 (plan, miljø og eiendom) og 245 (teknisk drift) kontra investeringsbudsjettet. Målt i årsverkskostnader omhandler dette omlag en reduksjon på 1,5 årsverk i slutten av planperioden.

Kommunestyret gjorde vedtak om å fjerne opprinnelig nedjustering av prosjektavdelingen med 650 000 kroner i 2020 og 1,2 mill. kroner hvert år for årene 2021 og 2022. Dette på bakgrunn av ny barneskole i sentrum fra 1.8.2023 og ny barnehage på Bronsbu fra 1.8.2022.

Manglende prisomregning av andre driftsutgifter på enhetenes budsjetter

I budsjettet blir normalt alle utgifter og inntekter regulert i tråd med forventet lønns- og prisregulering fra 2018 til 2019. Som et generelt effektiviseringstiltak overfor alle enhetene blir ikke postene «andre driftsutgifter» justert i tråd med forventet prisstigning på 2,1 % i 2019. Dette gir et samlet effektiviseringskrav på omlag 1,5 mill. kroner fra 2019. Rådmannen får fullmakt til å fordele dette kuttet ut på alle enhetene i tråd med den prisøkningen hver enhet har fått kompensert på sine «andre

driftsutgifter» i konsekvensjustert budsjett for 2019. Dette utgjør et effektiviseringskrav på omlag 0,4 % av samlet netto budsjetttramme for enhetene.

Byggelånsrenter på investeringsprosjekt

Det foreslås at investeringsprosjektet «nytt idrettsanlegg ved ny videregående skole på Mjåvann» belastes med byggelånsrenter fra 2018 tilsvarende flytende rentenivå i Kommunalbanken. Dette vil samlet for perioden 2018-2020 medføre en ekstra belastning på prosjektet med omlag 6 mill. kroner, og lavere renteutgifter i driftsbudsjettet med samme beløp. Beløpet fordeler seg med 1,2 mill. i 2018, 2,5 mill. i 2019 og 2,3 mill. kroner i 2020. Dette tiltaket medfører at investeringsprosjektet blir påført 6 mill. kroner i ekstraintgifter som dekkes fra reserveposten (margindelen), men slik at samlet kostnadsramme for prosjektet på 230 mill. kroner ikke overskrides. Det er selvsagt knyttet en viss usikkerhet til dette tiltaket, men så langt i prosjektet er det benyttet lite av samlet reservepost.

Grendebarneskoler – Redusert antall – Skolestrukturendringer

Fra høsten 2021 foreslås det å legge ned en av kommunens grendeskoler. I henhold til opplæringsloven foreslås dette gjennomført ved en egen «skolestrukturprosess» med oppstart i 2020. Denne prosessen kan ta utgangspunkt i eksisterende bygningsmasse kommunen har som kan brukes til skoleformål, dvs. uten vedtak om bygging av ny barneskole i sentrum. I tråd med utviklingsalternativ 2 i høringsutkast til Handlingsplan for 2019-2020 er det lagt opp til at det skal vurderes *andre alternative løsninger* i planperioden for skolebygninger uten bygging av ny barneskole i sentrum. Dette kan vurderes i et perspektiv på f.eks. 5-10 år.

Kommunestyret gjorde vedtak om å reversere nedlegging av én barneskole fra 1.8.2021 noe som medfører at 1,5 og 3 mill. kroner tilbakeføres i økonomiplanen i hhv. 2021 og 2022. Nedlegging av 3 barneskoler utsettes til 1.8.2023, dvs. utenfor økonomiplanperioden.

Ny psykologstilling i kommunen

I tråd med statlige føringer og prioriteringer skal alle kommuner ha psykologstilling fra 2020. Det er lagt inn midler til 1 årsverk som psykolog i løpet av 2020. Det er lagt til grunn at kommunen etablerer et samarbeid med andre kommuner om denne stillingen, dette er p.t. ikke avklart med andre kommuner. Nettoutgiften på årsbasis blir omlag 300.000 kroner etter fratrekk for øremerket statstilskudd og bidrag fra samarbeidende kommune/er. Det er ikke tatt stilling til hvor denne psykologstillingen skal plasseres i organisasjonen.

Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost

Denne posten er til fri disposisjon for kommunestyret gjennom budsjettåret. Denne posten var på 150.000 kroner i 2018 og var forutsatt økt til 250.000 fra 2019. Som et tiltak er denne posten redusert med 150.000 ned til 100.000 kroner fra 2019. Dette som følge av den svært vanskelige budsjettssituasjonen. Det er ikke satt av andre udisponerte midler i budsjettet fra 2019.

Felles kompetansemidler

Til felles kompetansetiltak var det avsatt 200.000 kroner i 2018. Dette beløpet er i 2019 foreslått redusert med 50.000 til 150.000 kroner. I tillegg har alle enhetene egne kompetansemidler på sine budsjetter. Felles kompetansemidler brukes til kompetansehevende tiltak som omfatter hele organisasjonen og noe til felles lederutvikling.

Lønnsoppgjør 2019

Kommunestyret gjorde vedtak om å redusere avsetning til lønnsoppgjørsposten med 25 000 kroner.

6.4.13 Vurdering knyttet til kunstnerisk utsmykning

I retningslinjer for kunstnerisk utsmykning som ble vedtatt i 2010 heter det blant annet:

"Det vurderes å avsette midler i driftsbudsjettet under ansvar 270 til generell kunstnerisk utsmykning utendørs i det offentlige rommet. Bevilgningen er ikke knyttet til konkrete prosjekter og tildelingens størrelse fastlegges for hvert budsjettår. Dersom de budsjetterte midlene ikke benyttes i budsjettåret, avsettes disse til disposisjonsfond for generell kunstnerisk utsmykning, forutsatt at ikke strykingsreglene for ubundne avsetninger blir gjort gjeldende."

Rådmannen har ikke funnet rom for en slik avsetning i planperioden. I planleggingen av ny idrettshall på Mjåvann er det imidlertid innarbeidet kunstnerisk utsmykning. Det samme gjelder de andre investeringsprosjektene med en prosent av totalkostnaden i henhold til vedtatte retningslinjer.

6.4.14 Søknader fra organisasjoner

Kommunen har mottatt søknader om støtte fra ulike organisasjoner som det er naturlig å vurdere i budsjettssammenheng. Det vises til vedlegg 3 for en nærmere omtale av søknader/ innspill og hvordan det er håndtert i økonomiplan og budsjett.

6.5 Samlede driftsinntekter og – utgifter

Tabellen under viser fordeling på type budsjetterte utgifter og inntekter i 2015-2019. Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Beløp i hele 1 000 kroner		2015	2016	2017	2018	2019
10*	Lønn og sosiale utgifter	300 631	304 580	321 091	336 270	356 671
11*/12*	Andre utgifter	57 287	58 379	61 049	59 777	76 344
13*	Kjøp av tjenester	38 525	49 081	50 288	52 403	63 569
14*	Overføringer	27 395	24 900	26 757	26 286	21 584
15*	Finansieringstransaksjoner	20 915	24 389	30 343	37 558	61 391
Sum utgifter		444 753	461 329	489 608	512 294	579 559
16*	Salgs- og leieinntekter	-66 209	-67 626	-64 141	-65 628	-88 751
17*	Refusjoner	-40 653	-38 214	-41 108	-47 063	-51 278
18*	Overføringer	-326 800	-345 712	-373 548	-388 852	-399 265
19*	Finansieringstransaksjoner	-11 091	-9 777	-10 731	-10 751	-40 265
Sum inntekter		-444 753	-461 329	-489 608	-512 294	-579 559

I vedtatt budsjett de siste årene har en følgende årsverk:

År	Årsverk
2015	432,4
2016	433,5
2017	450,6
2018	470,8*
2019	474,7

*) Årsverk i 2018 er oppdatert med økte stillinger i flere av enhetene på bakgrunn av vedtak etc.

Endringer i årsverk fra 2018 til 2019 er omtalt under de aktuelle ansvarsområdene.

6.6 Likviditet

Kommunestyret vedtok i desember 2014 å inngå avtale med Sparebanken Sør om trekkrettigheter (kassakreditt) på 30 mill. kroner. Avtalen ble etablert tidlig i 2015, og har vært benyttet noen få ganger. Trukket beløp har vært relativt lite. Kommunen betaler rente til banken kun når trekkrettighetene benyttes.

Kommunens inntekter og utgifter kommer ujevnt gjennom året. Som det fremgår av investeringsbudsjettet vil det bli både store utgifter og låneopptak i starten av planperioden. Forløpet av utbetalinger i prosjektene og tidspunkt for låneopptak vil påvirke likviditeten i stor grad.

Likviditetsbelastningen fra tidligere års premieavvik må nevnes. Enkelt sagt betyr dette at kommunen i tråd med statlig regelverk har betalt mer i pensjon til pensjonsselskapene enn det som er utgiftsført i regnskapet. Dette blir å betrakte som en intern gjeld. "Gjelda" nedbetales over 15 år, ti år eller sju år, avhengig av når avviket oppstod. Hvis de nye premieavvikene er større enn det en "tilbakebetaler" vil interngjelda øke. Ved inngangen til 2018 var denne belastningen på om lag 28 mill. kroner. I følge prognoser fra pensjonsselskapene pr. september 2018 vil det akkumulerte premieavviket være om lag 38,6 mill. kroner ved utgangen av 2019.

7. INVESTERING

Dette kapitlet er endret etter kommunestyrets vedtak, og kommentarene i den forbindelse er skrevet i kursiv. Tabeller er oppdaterte.

7.1 Samlet oversikt over investeringer med finansiering (skjema 2A)

I tabellen som følger vises hovedtall for kommunens investeringer i økonomiplanperioden. I forrige økonomiplan (2018-2021) var summen for investeringer i anleggsmidler 605,1 mill. kroner, mens det i økonomiplanen for 2019-2022 er 285,5 mill. kroner. Hovedårsaken til nedgangen er at det ikke er lagt inn bevilgninger til ny barnehage og ny barneskole. I tillegg var det i 2018 gitt store bevilgninger til Mjåvann idrettsanlegg.

Om utviklingen i lånegjelden vises det til eget underkapittel. *Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.*

Investeringsbudsjettet (skjema 2A) (hele 1 000 kroner)	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022
Investering i anleggsmidler	50 197	165 700	151 850	98 933	76 100	191 400
Utlån og forskutteringer	25 313	15 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Kjøp av aksjer og andeler	1 689	1 600	1 700	1 800	1 900	2 000
Avdrag på lån	6 745	3 600	4 300	5 200	6 100	7 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	256	0	0	0	0	0
Årets finansierungsbehov	84 200	185 900	182 850	130 933	109 100	225 400
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	-62 224	-155 736	-147 797	-98 876	-65 240	-170 260
<i>herav: egne investeringslån</i>	<i>-36 911</i>	<i>-140 736</i>	<i>-122 797</i>	<i>-73 876</i>	<i>-40 240</i>	<i>-145 260</i>
<i>formidlingslån</i>	<i>-25 313</i>	<i>-15 000</i>	<i>-25 000</i>	<i>-25 000</i>	<i>-25 000</i>	<i>-25 000</i>
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-453	0	-6 820	-7 500	-5 000	-5 000
Tilskudd til investeringer	-8 226	-2 200	-1 630	-5 000	-20 600	-10 000
Kompensasjon for merverdiavgift	-6 894	-25 064	-22 603	-14 177	-12 560	-33 540
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-6 393	-2 900	-3 900	-5 380	-5 700	-6 600
Andre inntekter	0	0	-100	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-84 190	-185 900	-182 850	-130 933	-109 100	-225 400
Overført fra driftsbudsjettet	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-10	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-84 200	-185 900	-182 850	-130 933	-109 100	-225 400
Udekket (+)/udisponert (-) =0	0	0	0	0	0	0

Utlån og forskutteringer, avdrag på lån og mottatte avdrag på utlån og refusjoner gjelder formidlingslån. Forskriftene sier at avdragene på slike lån skal føres i investeringsregnskapet, i motsetning til avdrag på egne investeringslån som føres i drift. Det er forutsatt at en tar opp 25,0 mill. kroner hvert år i planperioden. I tillegg til dette omfatter mottatte avdrag på utlån og refusjoner i 2020 tilbakebetaling av ansvarlig lån på 580 000 kroner.

7.2 Nærmere om de enkelte investeringsprosjektene (skjema 2B)

Tabellen under viser detaljert investeringsopplegg for perioden. Tallet foran navnet på tiltaket angir hvilken enhet som har ansvaret for den aktuelle investeringen.

Siden forrige økonomiplan er det gjort endringer i flere prosjekter. Noen er ført opp med andre kostnader og/eller tidsforløp, dette er kommentert under det aktuelle prosjekt. Nye prosjekter er også kommet til, og noen er tatt bort. Sistnevnte er følgende:

- Ny barnehage på Bronsbu og ny barneskole i sentrum. Årsaken er kommunens samlede økonomiske situasjon. Det vises til mer utfyllende omtale tidligere i dette dokumentet.
- Nærvarmeanlegg på Lyngmyr og nye vann- og avløpsledninger i Lyngmyrområdet. Disse er tatt bort som en følge av at ny barneskole er tatt ut av økonomiplanen, siden prosjektene avhang av barneskolen.
- Utvendig overrissingsanlegg på Dypvåg og Holt kirker. Årsaken er at kirkevergen prioriterer disse tiltakene lavere enn utskifting av varmeovner i Dypvåg kirke og reparasjon av tak på Holt kirke.

I budsjettprosessen er det kommet innspill om investeringstiltak som rådmannen ikke har funnet rom for. Det gjelder spesielt knyttet til bygg som brukes til barnehager og barneskoler. *Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.*

Til investering i anleggsmidler (skjema 2B) (hele 1 000 kroner).	Budsjett 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022
Totalt (fra skjema 2A)	151 850	98 933	76 100	191 400
<i>derav innen VA-området</i>	<i>21 152</i>	<i>7 800</i>	<i>6 900</i>	<i>18 500</i>
<i>derav utenom VA-området</i>	<i>130 698</i>	<i>91 133</i>	<i>69 200</i>	<i>172 900</i>
210 Mjåvann, idrettshall mv.	70 500	45 133		
210 Tvedestrand næringspark, salg av næringsareal	100	100	100	100
229 Lyngmyr skole, nye stoler		300		
230 Barnehager, lekeplassutstyr	150	150	100	100
240 Ny barneskole ferdig 1.8.2023:		5 000	17 400	148 500
240 Ny barnehage Bronsbu ferdig 1.8.2022:	3 700	8 700	22 300	21 150
240 Grendstøl: vei, vann og avløp (avtale med Nye Veier AS)	44 200			
240 Grendstøl, utenom avtale med Nye Veier AS	2 000			
240 Bil til vaktmestrene	200	200	200	200
240 El-bil til renholderne			350	
240 Brannstasjonen, garderobes ren og urens sone	1 200			
240 Kjøp av videregående skole på Lyngmyr		7 700		
240 Boliger til utviklingshemmede	3 300	18 500	19 700	
240 Dypvåg skole, SD-anlegg	250			
240 Lyngmyr skole, nye vinduer				1 000
240 Holt skole, nytt tak på gamleskolen		200		
240 Dypvåg skole, nytt tak på gamlebygget	100			
240 Aktiv rast ved E18			3 000	
240 Kjøp av Lyngmyrhallen	1 500			
240 Kommunehuset, ventilasjonsanlegg	1 500			
240 Kommunehuset, inngang til fluktsrom	200			
240 Skoler, lekeplassutstyr	150	150	150	150
240 Rådhuset, nye møbler		300		

Til investering i anleggsmidler (skjema 2B) (hele 1 000 kroner).	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
240 Strannasenteret, oppgradering brannvarslingsanlegg	200			
240 Strannasenteret, varmekabler ved søppelcontainer	200			
240 Havna, serviceanlegg			300	
240 Brygge på Hauketangen, Sandøya	800			
240 Strannasenteret, kjølerom kjøkken	200	400		
245 Ny barneskole i sentrum; vann- og avløpsanlegg til tomtengrense			600	5 400
245 Øygardsdalen, asfaltering av vei til næringsareal			1 200	
245 Kalsåsen, anlegge vei, vann og avløp		1 100		
245 Grendstøl-Slotta-Ytre vei, VA-anlegg langs vei	4 000			
245 Bakkevei: vann, avløp, vei mv.	6 400			
245 Bakkevei til Tangen renseanlegg, avløpsnett	1 000	4 000		
245 Lyngmyr, VA-ledning	450			
245 Nesgrenda, nytt høydebasseng vann				6 000
245 Rehabiliteringsplan vann		600	1 500	600
245 Rehabiliteringsplan avløp		1 300	1 000	2 100
245 Tvedestrand renseanlegg, garasje, lager, verksted		1 300	2 700	
245 Skjærgårdstjenestens båt Terna, nye motorer	1 700			
245 Bydalen, pumpestasjon avløp	2 800			
245 Hantho, vann Røskilen			500	
245 Grønlandsveien, vann og avløp			600	4 400
245 Hjullaster	700			
245 Lastebil til byrenovasjon				700
245 Øygardsdalen, internvei, vann og avløp	1 150			
250 Bil til hjelpemiddelmontør	250			
250 Velferdsteknologi innen helse- og omsorgssektoren	1 000	1 000	1 000	1 000
250 Strannasenteret, kjøkkenutstyr		300		
255 Oppfølgingsenheten, 8-seters bil		500		
255 Oppfølgingsenheten, minibuss	950			
275 Dypvåg kirke, universell adkomst			400	
275 Holt kirke, reparasjon av tak	200	2 000	3 000	
275 Dypvåg kirke, utskifting av varmeovner	800			

Mjåvann, idrettshall mv.

Kommunestyret vedtok i september 2017 i sak 79 "Ny videregående skole og idrettsanlegg i Tvedestrand – godkjenning av forprosjekt og kostnadsramme" at kommunen skal bygge en rekke innendørs og utendørs idrettsanlegg på Mjåvann innenfor en kostnadsramme på 230 mill. kroner. Dette er et fellesprosjekt med fylkeskommunen, der de skal bygge ny videregående skole for 600 mill. kroner. Fylkeskommunen skal leie idrettsanleggene av kommunen til sin skoleaktivitet, og kommunestyret vedtok leieavtalen i samme møte i sak 80 "Ny videregående skole og idrettsanlegg i Tvedestrand – leieavtale". Alle anleggene skal være klare til skolestart i august 2020.

Det er inngått en totalentreprisekontrakt med Veidekke AS. Kontrakten omfatter grunnarbeider og bygging av anleggene. I tråd med omtalen i saken om forprosjektet er det inngått en fastpriskontrakt. Det betyr at kommunens utgifter til prisstigning er kjent, og entreprenøren tar risikoen for prisutviklingen. Betalingsplanen for selve kontraktssummen er fortung, dette gjenspeiler seg også i de årlige beløp som er innarbeidet i økonomiplanen. Andre kostnader i prosjektet er fordelt pr. år ut fra det en har av informasjon høsten 2018. Det tas forbehold om senere endringer i fordelingen pr. år.

Pr. høsten 2018 holder arbeidene planlagt fremdrift. De økonomiske reservene i prosjektet synes også å være tilstrekkelige. Som det fremgår av omtalen av driftstiltak foreslår rådmannen at prosjektet skal belastes med byggelånsrenter i årene 2018-2020. Beregninger indikerer at rentene kan bli på rundt 6 mill. kroner for alle årene til sammen. Dette var ikke innarbeidet i kostnadsrammen på 230 mill. kroner, og vil dermed øke den økonomiske risikoen i prosjektet.

Kommunen søkte om spillemidler til idretts- og nærmiljøanleggene i januar 2018, men en fikk ikke tildelt midler det året. Søknadene fornyes hvert år inntil en får tildelt midler. Total søknadssum er pr. november 2018 på 32,7 mill. kroner. Det er "kø" for å få tildelt midler, så det vil ta noe tid før kommunen har fått spillemidler til alle aktuelle anlegg. På usikkert grunnlag er det innarbeidet følgende i tilskudd: 5 mill. kroner i 2020, 8 mill. kroner i 2021 og 10 mill. kroner i 2022.

Siden fylkeskommunen skal leie idrettsanleggene er kommunen frivillig registrert for utleie av bygg og anlegg. Dette innebærer at deler av kostnadene omfattes av regelverket rundt ordinær merverdiavgift og ikke merverdiavgiftskompensasjon. Regnskapsteknisk vises ikke ordinær merverdiavgift i regnskapet når en har krevd fradrag. Det betyr at oppførte beløp i budsjett og økonomiplan blir lavere enn 230 mill. kroner. Ved rapportering på prosjektet vil en håndtere dette med merverdiavgift på en måte som gjør at en sammenligner mot fastsatt kostnadsramme på 230 mill. kroner.

Tvedestrand næringspark, salg av næringsareal

Næringsarealene i A67 Tvedestrand næringspark er klare til salg i 2019. I økonomiplanen er det forutsatt inntekter på 5 mill. kroner hvert år i planperioden. Flere bedrifter har tatt kontakt med kommunen og signalisert at de ønsker å kjøpe areal, men det er likevel stor usikkerhet til omfanget av salget de enkelte årene.

Da kommunen kjøpte arealene ble det i flere av kjøpskontraktene lagt inn en klausul om at tidligere grunneier skal få betalt av kommunen 10 kroner pr. kvadratmeter når arealene ble solgt videre. Med bakgrunn i dette er det lagt inn 100 000 kroner i årlige utgifter på prosjektet.

Lyngmyr skole, nye stoler

Det er behov for å skifte ut elevenes stoler på Lyngmyr skole, og rådmannen tilrår at det bevilges midler i 2020.

Barnehager, lekeplassutstyr

I flere av de kommunale barnehagene er det behov for utskifting av lekeplassutstyr. Siden rådmannen ikke foreslår å bygge ny barnehage i planperioden er det lagt inn midler til lekeplassutstyr hvert år i planperioden.

Ny barneskole i sentrum

Kommunestyret vedtok å bygge ny barneskole til 525 elever med total kostnadsramme på 272 mill. kroner og med ferdigstilling 1.8.2023. Kostnadsrammen er angitt i 2019-kroner. Det vises også til omtale i kap. 3.3 i dette dokumentet.

Ny barnehage på Bronsbu

Kommunestyret vedtok å bygge ny barnehage på Bronsbu med samlet kostnadsramme på 58 mill. kroner for 6 avdelinger med ferdigstilling 1.8.2022. Kostnadsrammen er oppgitt i 2019-kroner.

Grendstøl: vei, vann og avløp (avtale med Nye Veier AS)

Kommunestyret behandlet i september 2016 sak 108/2016 "Avtale om utbygging på Grendstøl næringsområde". Avtalen innebærer at Nye Veier AS skal opparbeide næringsarealene med vei, vann, avløp mv. for 37,65 mill. 2016-kroner eksklusiv merverdiavgift. 25 % av beløpet ble betalt i 2018, mens resterende 75 % skal betales i 2019. Beløpet skal prisjusteres i henhold til nærmere angitt indeks. Beløpet i 2019 er noe høyere enn i forrige økonomiplan, det skyldes forventning om høyere prisvekst enn tidligere forutsatt.

I sak 65/2017 behandlet kommunestyret en tilleggsavtale knyttet til dette prosjektet. Vedtaket innebar 7,5 mill. kroner eksklusiv merverdiavgift i økte utgifter. Beløpet er i 2017-kroner, og skal prisjusteres og utbetales etter samme prinsipp som opprinnelig avtale. Tilleggsavtalen erstatter blant annet arbeider til en verdi av 3,75 mill. kroner som var ført opp i økonomiplan 2017-2020, prosjektet "Grendstøl: Øygardsdalen, infrastruktur 1. byggetrinn".

I 2019 er det lagt inn midler til å dekke kommunens forpliktelser i henhold til avtalen.

Grendstøl, utenom avtale med Nye Veier AS

Det er enkelte infrastrukturiltak som rådmannen ser ikke er dekket av avtalen med Nye Veier AS. Dette må det bevilges særskilte midler til. I 2019 foreslås det avsatt 2,0 mill. kroner til dette formålet, dette er 1,5 mill. kroner mer enn i forrige økonomiplan. Bakgrunnen for økningen er behov for å endre veiløsninger i Ramsdalen. Dersom disse endringene gjøres vil en også motta 0,2 mill. kroner i tilskudd fra en av bedriftene i området.

Bil til vaktmestrene

Kommunens ti vaktmestre er avhengige av biler i sitt daglige virke. Bilene må jevnlig skiftes ut, og det er derfor innarbeidet 200 000 til kjøp av én ny (brukt)bil hvert år i planperioden. Det er vurdert at el-biler ikke er hensiktsmessig for den bruken vaktmestre har.

El-bil til renholderne

Renholderne er også avhengige av biler i sitt daglige virke. Bilene må jevnlig skiftes ut, og det er derfor innarbeidet 350 000 til kjøp av en ny el-bil i planperioden. I økonomiplanen for 2018-2021 var det forutsatt kjøp av to biler.

Brannstasjonen, garderobesone og urens sone

Brannstasjonen må bygges om for å bedre garderobeforholdene, med tanke på kravene om ren og urens sone. I budsjettet for 2018 og forslaget for 2019 er det innarbeidet midler til å gjøre mindre endringer innenfor dagens bygningsmasse. Bevilgningen er økt med 0,2 mill. kroner sammenlignet med forrige økonomiplan.

Kjøp av videregående skole på Lyngmyr

Kommunestyret vedtok i sak 82/2018 å kjøpe den videregående skolen på Lyngmyr fra Aust-Agder fylkeskommune. Kjøpesummen ble fastsatt til 8 450 000 kroner, og det er avtalt overtakelse i 2020. For også å dekke dokumentavgift mv. er det avsatt 8 700 000 kroner i budsjettet. Av dette beløpet er 1 000 000 kroner henført til prosjektet boliger til utviklingshemmede. Årsaken til det er at boligene i skal bygges på tomten som kjøpes.

Boliger til utviklingshemmede

Kommunestyret vedtok i sak 40/218 mulighetsstudiet for byggeprosjektet boliger til utviklingshemmede. I samme sak valgte kommunestyret tomt, det ble ubebygget del av tomta ved den videregående skolen på Lyngmyr. Prosjektet omfatter inntil åtte boliger, fellesareal for leietakerne og arealer til kommunalt ansatte.

Med utgangspunkt i Norsk prisbok er de samlede kostnadene i prosjektet anslått til 43 mill. kroner i løpende priser. Det forutsettes da en ferdigstilling høsten 2021, som i forrige økonomiplan. I økonomiplanen for 2018-2021 var kostnadene på svært usikkert grunnlag anslått til 34 mill. kroner målt i 2018-kroner. Dette beløpet var anslått med utgangspunkt i kostnadene ved bygging av Olav Sverres vei. De viktigste årsakene til økningen i pris er ny teknisk standard, økt avsetning til velferdsteknologi, carporter til alle leilighetene og at beløpet nå er prisjustert.

Det arbeides med dokumenter som kan brukes ved en tilskuddssøknad til Husbanken. I økonomiplanen er det forutsatt 11,6 mill. kroner i tilskudd. Husbanken gir ikke lovnad om tilskudd før en søknad foreligger. En kommer tilbake til prosjektet og videre arbeid når svar fra Husbanken foreligger.

Dypvåg skole, SD-anlegg

Til og med 2017 ble det installert anlegg for sentral driftskontroll (SD-anlegg) på Lyngmyr, Holt, Dypvåg og Songe skoler. Som omtalt i budsjettkontrollen pr. 2. tertial 2017 var det ikke nok midler til å legge til rette for romstyring av varme på Dypvåg. Det tilrås derfor å bevilge 250 000 kroner i 2019 for å gjennomføre slike arbeider, slik at en kan få full effekt av investeringene. Dagens romstyring ble ødelagt av tordenvær sommeren 2017.

Lyngmyr skole, nye vinduer

Mange av vinduene på skolen er over 20 år gamle, og så dårlige at en ikke kan lufte med de. Det er derfor behov for utskifting. Sammenlignet med økonomiplan 2018-2021 er prosjektet utsatt i ett år.

Holt skole, nytt tak på gamleskolen

Det er lekkasje i taket, og dermed behov for utskifting. Halve taket ble skiftet i 2017 med statlige tiltaksmidler. Sammenlignet med økonomiplan 2018-2021 er prosjektet utsatt i ett år.

Dypvåg skole, nytt tak på gamlebygget

Det er lekkasje i taket, og dermed behov for utskifting. Halve taket ble skiftet i 2017 med statlige tiltaksmidler.

Aktiv rast ved E18

Nye Veier AS arbeider med en reguleringsplan for avkjøringsområdet fra den nye E18, kryss 67. Planen gjelder blant annet område til bensinstasjon, stoppe- og hvilested for tungtransport og Aktiv rast. I konkurransen om å drive stedet, som nå er ut, inngår en mulighet for Aktiv rast. Det kan være aktuelt for kommunen å bidra i prosjektet, dette må avklares senere. I økonomiplanen er det lagt inn 3 mill. kroner på utgiftssiden, samt forutsatt 1 mill. kroner i tilskudd.

Kjøp av Lyngmyrhallen

Kommunestyret behandler i møte 13.11.2018 en sak om kommunalt kjøp av Lyngmyrhallen fra Lyngmyrhallen AS. Kjøpesummen er angitt til 1,5 mill. kroner, og tilsvarende beløp er lagt inn i budsjettet.

Generalforsamlingen i Lyngmyrhallen AS har vedtatt å avvikle selskapet etter salget av hallen. Kommunen er nå eneaksjonær, og vil få utbetalt eventuelle likvider etter avviklingen. På usikkert grunnlag er det anslått en utbetaling på 100 000 kroner.

Kommunehuset, ventilasjonsanlegg og inngang tilfluktsrom

Kommunehuset eies av Tvedestrand kommunehus AS, et selskap som kommunen er eneaksjonær i. Kommunen leier i dag av aksjeselskapet. Rådmannen mener det er mest hensiktsmessig at kommunen selv eier bygget, siden kommunen også er eneste bruker. Tvedestrand kommunehus AS har hatt en takst på bygget, og det er startet en prosess med å kartlegge de økonomiske konsekvensene av kommunalt kjøp av bygget og avvikling av aksjeselskapet. Dessverre var ikke arbeidet ferdig til økonomiplanen skulle ferdigstilles. En vil derfor komme tilbake med egen sak om dette.

I økonomiplanen for 2018-2021 var det fra 2019 lagt inn midler til økt husleie så aksjeselskapet kunne installere ventilasjonsanlegg i 2. og 3. etasje. Siden det er sannsynlig at kommunen kan komme til å kjøpe bygget i 2019, er det tiltaket flyttet over på investeringsbudsjettet.

På sørsiden av kommunehuset er det en inngang til et tilfluktsrom i kjelleren. Frivilligsentralen bruker rommet som lager. Inngangspartiet bør utbedres, blant annet med tanke på snø. Det forutsettes også at det gjennomføres mindre trafikksikkerhetstiltak i området.

For begge de omtalte prosjektene er det en forutsetning at kommunen eier bygget.

Skoler, lekeplassutstyr

På flere av de kommunale skolene er det behov for utskifting av lekeplassutstyr. Siden rådmannen ikke foreslår å bygge ny barneskole i planperioden er det lagt inn midler til lekeplassutstyr hvert år i planperioden.

Rådhuset, nye møbler

Møblene, spesielt stolene, på rådhuset er slitte og lite presentable. Det tilrås derfor avsatt midler til å skifte de ut.

Strannasenteret, oppgradering brannvarslingsanlegg

Brannvarslingsanlegget på Strannasenteret må oppgraderes fordi dagens anlegg er fra da bygget var nytt. Med oppgraderingen vil det bli et funksjonelt anlegg som kan fjernbetjenes av ekstern service-bedrift.

Strannasenteret, varmekabler ved søppelcontainer

Varmekablene ved søppelcontaineren gikk i stykker i 2018, og nye må anskaffes. En må sikre at containeren kan flyttes ved tømning (fra å stå inne i et bygg til å flyttes ut).

Havna, serviceanlegg

Serviceanlegget for båtgjestene i indre havn burde vært bedre. Pr. i dag er det mulighet for vask av tøy som er mest prekärt å utbedre, men dusjfasilitetene er heller ikke de beste. Rådmannen tilrår at det gjøres utbedringer i løpet av planperioden.

Brygge på Hauketangen, Sandøya

De siste årene har det vært en økende aktivitet knyttet til næringsdrift og turisme på Sandøya. Da er knapphet på kommunale bryggeplasser blitt veldig tydelig. Sandøy vel har henvendt seg til kommunen med anmodning om at det etableres flere offentlige bryggeplasser på øya. Rådmannen foreslår at det innarbeides midler til en offentlig brygge på Hauketangen.

Strannasenteret, kjølerom kjøkken

Dagens kjølerom på kjøkkenet på Strannasenteret er gammelt og har behov for utvidelse og rehabilitering.

Ny barneskole i sentrum; vann- og avløpsanlegg til tomtengrense

På bakgrunn av vedtaket om ny barneskole i sentrum fra 1.8.2023 må kapasiteten i området økes på vann- og avløpsanlegget til ny tomtengrense. Både private boliger og kommunal tjenesteyting i Lyngmyrområdet (helse, omsorg, skole og barnehage) vil nyte godt av dette. Det er avsatt 5 mill. kroner til vann og 1 mill. kroner til avløp. Kostnadsrammen er oppgitt i 2019-kroner.

Øygardsdalen, asfaltering av vei til næringsareal

Gjennom avtalen med Nye Veier AS etableres det næringsarealer i Øygardsdalen. Det etableres også en kommunal vei inn i området. Denne veien må asfalteres, det er ikke med i avtalen med Nye Veier AS. Siden veien er etablert på store fyllinger ønsker en å vente med asfaltering til en er sikker på at veien har seget ferdig. Bevilgningen er økt med 0,2 mill. kroner sammenlignet med forrige økonomiplan.

Kalsåsen, anlegge vei, vann og avløp

I forbindelse med tilleggsavtale 2 med Nye Veier AS, vedtok kommunestyret å sprengne ned Kalsåsen for å legge til rette for mer industriareal. Infrastruktur i disse arealene dekkes delvis av tilleggsavtalen, men en må påregne 1,0 til 1,5 mill. kroner i ekstra kostnader. Foreløpig er det innarbeidet 1,1 mill. kroner. Prosjektet er utsatt ett år sammenlignet med forrige økonomiplan.

Grendstøl- Slotta-Ytre vei, vann- og avløpsanlegg langs vei

Vegvesenet skal bygge en ny fylkesvei mellom Grendstøl og Slotta. Kommunen skal legge vann- og avløpsledninger langs fylkesveien, og slik koble sammen høydebassenget på Grendstøl med den nye videregående skolen og omliggende arealer. Dette vil sikre den nye skolen og idrettsanlegget nok vann, samt øke leveringssikkerhet og fleksibilitet i det sentrumsnære vann-nettet. På avløpssiden legger prosjektet til rette for avlastning av et hardt belastet kloakksystem gjennom bykjernen. Dette ledningsnettet mottar i dag kloakk fra Holt, Grendstøl, Glastadheia mv. Løsningen i prosjektet er tilpasset ny videregående skole og idrettsanlegg, nytt næringsområde og mulighet for ny barnehage. Investeringene vil også legge til rette for videre utbygging i området. Prosjektet avsluttes på Ytre vei ved innkjøring til ny videregående skole og Bakkevei.

Til og med budsjettet for 2018 er det bevilget 7,8 mill. kroner til prosjektet. Som i forrige økonomiplan foreslås det å avsette ytterligere 4,0 mill. kroner i 2019. Kostnadsrammen blir da 11,8 mill. kroner.

Prosjektet var ute på anbud høsten 2018. Den første gjennomgangen av det rimeligste tilbudet tyder på at kostnadene ligger godt innenfor kostnadsrammen. Det vises også til egen sak til kommunestyret i november 2018.

Bakkevei; vann, avløp, vei mv.

Dette prosjektet er en forlengelse av prosjektet Grendstøl-Slotta-Ytre vei som er omtalt over, og følger Bakkevei om lag til Bronsbubakken. Vann og avløp skal utbedres, det samme gjelder vei og fortau. En utbedring av vei og fortau vil øke trafikksikkerheten i området. Det forventes økt trafikk både av gående og kjørende langs Bakkevei som følge av ny fylkesvei, videregående skole og idrettsanlegg, samt muligheten for nytt boligfelt og ny barnehage.

I økonomiplanen for 2018-2021 var det forutsatt en samlet kostnadsramme på 7,0 mill. kroner. Høsten 2018 har en fått bistand av konsulenter til å anslå kostnadene med større sikkerhet enn tidligere. Dette indikerer samlede kostnader på 11,7 mill. kroner. Til og med budsjettet for 2018 er det bevilget 5,3 mill. kroner, og resterende tilrås bevilget i 2019.

Bakkevei til Tangen renseanlegg, avløpsnett

Rådmannen har vurdert ulike alternativer for å føre avløp fra Holt, Grendstøl, Glastadheia mv. til renseanlegget på Tangen. Det anbefales ikke å lede avløpet gjennom sentrum. Det er flere årsaker til dette, blant annet kvalitet og kapasitet på dagens nett gjennom sentrum. Kloakken fra den nye videregående skolen og idrettsanlegget vil føres gjennom sentrum.

Rådmannen mener det beste alternativet er å føre avløpet langs Bakkevei, ned til sjøen og i sjøledning til Tangenbukta og renseanlegget. Dette alternativet legger også til rette for avkloakking av husstander langs Bakkevei.

En er noe usikker på kostnadsanslaget, blant annet på grunn av trasévalg, høydeforskjeller og behov for pumpestasjoner. Dette vil en komme tilbake til senere. Til og med 2018 er det bevilget 3,0 mill. kroner til prosjektet, og nesten alt er ubrukt. Sammenlignet med forrige økonomiplan er deler av ny bevilgningen utsatt ett år.

Lyngmyr, vann- og avløpsledning

Kommunestyret har vedtatt å bygge boliger for utviklingshemmede ved siden av dagens videregående skole på Lyngmyr. Fra toppen av Lyngmyrveien og bort til tomte er det for liten dimensjon på vannledningen på hovedledningsnettet. Dette må utbedres før boligene bygges.

Nesgrenda, nytt høydebasseng vann

I budsjettet for 2018 var det innarbeidet midler til bygging av nytt høydebasseng vann på Nesheia, samt forbedringer på ledningsnettet. Bakgrunnen for høydebassenget var en utbyggers planer om nytt boligfelt på Nesheia. Utbyggingen er skjøvet noe ut i tid. I 2018 ble ledningsnettet utbedret, og vanntilgangen på Nes er nå tilstrekkelig. Rådmannen tilrår derfor at 2018-prosjektet avsluttes, og at nytt høydebasseng føres opp som eget prosjekt senere i planperioden. Det er stor usikkerhet knyttet til prosjektets kostnader.

Rehabiliteringsplan vann og rehabiliteringsplan avløp

I løpet av planperioden er det innarbeidet 2,7 mill. kroner til rehabiliteringsplan vann og 4,4 mill. kroner til rehabiliteringsplan avløp. Det er et noe høyere beløp enn i forrige økonomiplan. Behovet for rehabilitering er mye større enn bevilgningene tilsier. Hensynet til kapasitet for prosjektledelse og store prosjekter ved nyanlegg medfører at en ikke kan avsette mer midler. Bevilgningene medfører at en ikke klarer å følge opp alle tiltakene i rehabiliteringsplanen kommunestyret har vedtatt.

Tvedestrand renseanlegg, garasje, lager og verksted

Tvedestrand renseanlegg ble for få år siden bygd om etter pålegg fra Arbeidstilsynet. Ombyggingene gjaldt ren og uren sone. I samme prosjekt var det tenkt bygget garasje og verksted, men det var det ikke rom for innen prosjektets kostnadsramme. Grunnarbeidene er gjennomført, det gjenstår å føre opp et bygg.

Teknisk drift har ikke garasjeplass til sine biler. Det er også behov for et verksted til reparasjoner av vann- og avløpspumper mv., samt at det er behov for lagerplass. Enheten mener det er et stort behov for å gjennomføre prosjektet i 2019, men rådmannen tilrår en noe senere framdrift av hensyn til kapasitet på prosjektledelse og den økonomiske situasjonen.

Skjærgårdstjenestens båt Terna, nye motorer

Statens naturoppsyn har anbefalte grenser for hvor lenge drevene og motorene i Terna skal benyttes før de skiftes ut. Hensikten er å sikre en optimal drift og mindre utgifter til vedlikehold. Det tilrås innarbeidet midler til nye motorer og nye drev i 2019, og samlet kostnad er anslått til 1,7 mill. kroner. Det er det forutsatt inntekter ved salg av gammel motor, samt tilskudd fra Statens naturoppsyn på halve nettobeløpet.

Bydalen, pumpestasjon avløp

Som nevnt over skal kloakken fra den nye videregående skolen og idrettsanlegget føres i ledningsnett gjennom sentrum. For å kunne håndtere dette må Bydalen pumpestasjon skiftes ut/rehabiliteres.

Hantho, vann Røskilen

På Røskilen er det noen hytter som ønsker å koble seg til det offentlige nettet, fordi de har dårlig vannforsyning på egne anlegg.

Grønlandsveien, vann og avløp

Ved Grønlandsveien planlegges det hovedledningsnett for vann og avløp i veien til erstatning for dagens ledninger i sjøen.

Hjullaster

Teknisk drift har en gammel hjullaster som blant annet blir brukt til brøyting. Det antas at den ikke holder mer enn én vinter til. Det er derfor ført opp midler til ny hjullaster i 2019.

Lastebil til byrenovasjon

Teknisk drift bruker en liten lastebil til byrenovasjon mv. Det er behov for en ny i løpet av planperioden, og det kan vurderes kjøp av el-bil som er spesielt tilpasset bydrift.

Øygardsdalen: internvei, vann og avløp

Kommunen har flere interessenter til kjøp av næringsarealer på det nederste området i Øygardsdalen. De fleste av disse ønsker å kjøpe små tomter. En ser det da mest hensiktsmessig at kommunen bygger en vei internt i området, samt legger vann og avløp langs veien. Vei, vann og avløp internt på egen tomt må kjøperne håndtere selv.

Bil til hjelpemiddelmontør

Bilen som benyttes av hjelpemiddelmontøren er gammel og klar for utskifting.

Velferdsteknologi innen helse – og omsorgssektoren

Kommunestyret vedtok i mars 2016 en strategisk rammeplan for innføring av velferdsteknologi i kommunen. Denne ligger til grunn for arbeidet på området. Velferdsteknologi er et område i utvikling, så justeringer gjøres.

I økonomiplanen er det avsatt 1,0 mill. kroner hvert år. Dette skal dekke både lønn til prosjektleder og innkjøp av utstyr mv. Bevilgningen er ført opp hos Omsorg og rehabilitering, men kan også benyttes til tiltak innen Oppfølgingsenheten.

Strannasenteret, kjøkkenutstyr

Noe av det større kjøkkenutstyret på Strannasenteret er gammelt og har behov for utskifting.

Oppfølgingsenheten, 8-seters bil

Bilen Oppfølgingsenheten har i dag er gammel og har en del ting som må repareres etter hvert. Det er derfor behov for utskifting. Bilen er i daglig bruk for transport av brukere av aktivitetsavdelingen og huskestua.

Oppfølgingsenheten, minibuss

Bussen Oppfølgingsenheten har i dag er også gammel og har flere ting som må repareres før periodisk kjøretøykontroll i 2019. Reparasjoner på bussen er dyre, og det tilrås derfor kjøp av ny minibuss i 2019. Bussen er i daglig bruk for transport av brukere av aktivitetsavdelingen og gården.

Dypvåg kirke, universell adkomst

Dypvåg kirke har ingen god løsning for adkomst til kirkebygget for mennesker i rullestol. Det er bratt fra Kirkeveien, det må derfor etableres en ny og enklere adkomst, både inn på kirkegården og inn i selve kirken. Bevilgningen er ført opp ett år senere enn i forrige økonomiplan.

Holt kirke, reparasjon av tak

Taket på Holt kirke er i dårlig forfatning, det er blant annet påvist råteskader. Kirkevergen mener det er svært viktig å få reparert taket. I økonomiplanen er det foreslått 5,2 mill. kroner til prosjektet. Beløpet

er usikkert. Bevilgningen i 2019 er tenkt brukt til kartlegging og prosjektering av arbeidene. Når den jobben er gjort vet en mer om arbeidets omfang.

Dypvåg kirke, utskifting varmeovner

Hele kirkens varmeanlegg må skiftes ut, da ovnene er gamle og ledningsnett er dårlig.

Formidlingslån

Kommunene kan ta opp lån i Husbanken for videre utlån (formidlingslån/startlån) til innbyggerne. I hovedsak benyttes disse til å delfinansiere boligkjøp. Rådmannen har innarbeidet låneopptak på 25 mill. kroner hvert år i planperioden.

Kommunens avdrag på lån i Husbanken er større enn det en får innbetalt i avdrag fra kundene. Årsaken er hovedsakelig ulik løpetid på utlån og innlån. I tillegg har kommunen bokført tap på enkelte lån. Det er innarbeidet 0,4 mill. kroner hvert år for å dekke denne forskjellen.

KLP egenkapitalinnskudd

Hvert år må kommunen betale egenkapitalinnskudd til KLP. De siste årene har innbetalingen økt noe, og en har videreført den trenden i investeringsbudsjettet.

7.3 Finansiering av investeringene

Tabellen under viser hvordan investeringene i anleggsmidler er finansiert. Tabellen er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.

Finansiering av investering i anleggsmidler (hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	2020	Økonomiplan 2021	2022
Totalt	-151 850	-98 933	-76 100	-191 400
Tilskudd til investeringer				
Boliger til utviklingshemmede, statstilskudd			-11 600	
Mjøvann, idrettsanlegg, spillemidler		-5 000	-8 000	-10 000
Skjærgårdsbåten Terna, bidrag fra Statens naturoppsyn	-600			
Grendstøl, utenom avtale med Nye Veier AS, tilskudd til vei	-200			
Aktiv rast, tilskudd			-1 000	
Salgsinntekter				
Skjærgårdsbåten Terna, salg av brukt motor	-150			
Avvikling av Lyngmyrhallen AS	-100			
Grendstøl, salg av stein	-2 500	-2 500		
Tvedestrand næringspark, salg av næringsareal	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer				
Merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer	-22 603	-14 177	-12 560	-33 540
Finansiert av salgsinntekter og merverdiavgiftskompensasjon				
KLP egenkapitalinnskudd	1 700	1 800	1 900	2 000
Underdekning formidlingslån	400	400	400	400
Tilbakebetaling av ansvarlig lån				
Tilbakebetaling av ansvarlig lån fra Tvedestrand Vekst AS		-580		
Bruk av lån				
Øvrige investeringsutgifter	-122 797	-73 876	-40 240	-145 260

Det er usikkerhet knyttet til inntekter fra salg av eiendommer. Videre er det usikkert når en vil motta spillemidler for idrettsanleggene på Mjøvann. Størstedelen ventes mottatt etter planperiodens utløp.

7.4 Utvikling av lånegjeld

Tabellen under viser budsjettert samlet lånegjeld (investeringslån og formidlingslån) ved utgangen av hvert år i planperioden, samt lånegjeld pr. innbygger. En har brukt innbyggertallet 31.12. 2017 for 2017, det var 6 086. For årene fremover har en brukt innbyggertall 1.7.2018, det vil si 6 098 personer. *Tabellene nedenfor er oppdatert i tråd med kommunestyrets vedtak.*

Samlet lånegjeld	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lånegjeld pr. 31.12., mill. kroner	418,6	565,3	672,3	740,3	771,6	905,7
Lånegjeld pr. innbygger, hele kroner	68 782	92 703	110 243	121 396	126 533	148 523

Investeringslånene må kommunen betjene selv. Formidlingslånene betjenes i stor grad ved innbetaling fra kommunens "lånekunder". Dersom en deler den samlede låneportefølje i investeringslån og formidlingslån har en følgende situasjon:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Investeringslån:						
Lånegjeld pr. 31.12., mill. kroner	325,5	448,4	534,6	582,9	595,3	711,4
Lånegjeld pr. innbygger, hele kroner	53 482	73 531	87 676	95 582	97 619	116 657
Formidlingslån:						
Lånegjeld pr. 31.12., mill. kroner	93,1	116,9	137,6	157,4	176,3	194,3
Lånegjeld pr. innbygger, hele kroner	15 300	19 173	22 567	25 814	28 914	31 865

I planperioden (2019-2022) øker samlet gjeld med 154 mill. kroner. Dette fordeler seg med 76,6 mill. kroner på investeringslån og 77,4 mill. kroner på formidlingslån. Den økende lånegjelden knyttet til formidlingslån gjør kommunen mer eksponert for risiko, da kommunen selv må dekke store deler av eventuelle tap.

Etter kommunestyrets vedtak vil samlet gjeld øke med 340,3 mill. kroner i planperioden 2019-2022., herav 263 mill. kroner på investeringslån.

KOSTRA har en indikator som heter «Langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter». I indikatoren er det medregnet både lån til investeringer og formidlingslån. Videre er det konserndata, det betyr at tall for kommunen, interkommunale foretak, interkommunale selskap mv. er med. KOSTRA-indikatoren var slik for 2017 (tall for 2016 i parentes) for utvalgte kommuner og kommunegrupperinger:

- Tvedestrand: 81,6 % (82,3 %)
- Arendal: 116,7 % (116,5 %)
- Risør: 105,1 % (103,8 %)
- Vegårshei: 84,3 % (94,8 %)
- Gjennomsnitt kommunene i Aust-Agder: 105,0 % (106,4 %)
- Gjennomsnitt kommunegruppe 10: 93,1 % (87,8 %)
- Gjennomsnitt alle kommuner u/Oslo: 101,9 % (101,3 %)

8. ENHETENES ANSVARSOMRÅDER

8.1 Innledning

I dette kapitlet omtales alle enheter med følgende:

- Tjenesteområder - beskrivelse av tjenestene
- Nøkkeltall – økonomi og årsverk
- Nøkkeltall – aktivitetsnivå i tjenestene
- Målekart med tre fokusområder og resultatmål:
  - Bruker
  - Medarbeider
  - Økonomi
- Fokusområder

I tillegg gis det en kort omtale av ansvar 275 Kirke og trossamfunn.

I økonomitabellen under hver enhet er det angitt både brutto og netto driftsutgifter for 2018 og 2019. Kommunestyret vedtar nettorammer som budsjettildeling til enhetene. Bruttobeløpet er tatt med for bedre å synliggjøre den aktivitet og omsetning enheten står for. Sammen med tabellen for tjenestenivået, burde dette gi et kort og oversiktlig bilde av aktiviteten i hver enhet.

Hver enhet har også oppgitt antall årsverk i 201 og 2019. Antallet er pr. 31.12. de aktuelle årene, etter at alle foreslåtte tiltak er iverksatt.

8.2 Ansvar 210 Rådmannen og politiske styringsorganer

TJENESTEOMRÅDER

Politisk virksomhet, valg, revisjon og kontrollorganer, rådmannskontor, diverse fellesutgifter, hovedtillitsvalgte, hovedverneombud, beredskap, salgs- og skjenkebevillinger, kommuneoverlege, frivilligsentral, interkommunal IKT-Agder, kultur og næring.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	25 588	27 021			
Netto driftsutgifter	24 667	25 809	25 927	26 366	26 356
Antall årsverk	9,6	9,8			

Det er en økning på 0,2 årsverk som gjelder kulturkonsulent.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
Politiske styringsorgan, rådmann og felles utgifter: • Politiske organ inkl. kontrollutvalg, eldreråd, råd funksjonshemmede, innvandrerråd • Valg	Netto utgiftsramme på kr. 11,822 mill. i 2019 (kr. 11,054 mill. i 2018) Ordfører 1,0 årsverk, varaordfører 0,2 årsverk og øvrige politiske ledere 0,2 årsverk. Gjennomføre 9 politiske møterunder i året. Utgifter på 175.000 kroner til gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalg høsten 2019.

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
- Rådmann - Kommuneoverlege - Fellesutgifter - Frivilligsentral og Tjenna badepark	Rådmann, ass. Rådmann og to rådgivere inkl. politisk sekretariat totalt 4,0 årsverk. Overordnet strategisk ledelse, ressurs- og økonomistyring og personalledelse, samt samfunnsplanlegging, beredskap, kommunikasjon og drift av kommunen. Salg- og skjenebevilgningssaker. Prosjektøkonom, innkjøpskoordinator og controller-funksjon. Interkommunal kommuneoverlege stilling med Risør på totalt 0,6 årsverk. Utgifter til kriseteamet og vaksinasjoner m.m. Hovedtillitsvalgte (4 arbeidstakerorganisasjoner; utvalg for hovedtillitsvalgte) 1,5 årsverk og hovedverneombud 0,2 årsverk. Medlemskontingenter KS, Østre Agder, Kyst- og fjordkommunenettverk KS, Eiendomsskatteforum KS, Rådmannsforum KS, NHS m.fl. Interkommunal innkjøpsordning; OFA, samhandlingskoordinator Østre Agder, koordinator for ehelse og velferdsteknologi Østre Agder, advokatutgifter og andre fellesutgifter m.m. Felles interkommunalt personvernombud i Østre Agder (ny ordning) Leder av frivilligsentral med 1 årsverk med driftsutgifter inkl. utlånssentral. Driftsutgifter av Tjenna badepark om sommeren i samarbeid med teknisk drift.
IKT	Netto utgiftsramme på kr. 10,311 mill. i 2019 (kr. 10,045 mill. i 2018). Fra 01.01.2018 er kommunen en del av IKT Agder, som består av 8 kommuner i Østre Agder og Aust-Agder fylkeskommune. Utgifter til IKT Agder utgjør 8,55 mill. kroner inkl. kapitalutgifter for IKT-investeringer fra og med 2018. Kapitalutgifter for IKT-investeringer i tidligere DDØ fra før 2018 utgjør i tillegg 0,78 mill. kroner. Andre IKT-utgifter ut over dette utgjør 0,981 mill. kroner.
Næring	Netto utgiftsramme på kr. 1,675 mill. i 2019 (kr. 1,641 mill. i 2018). Næringssjef 1,0 årsverk. Tilskudd til interkommunalt næringsfond øst-regionen på kr. 300.000, utgifter etablerersenteret kr. 95.000,-, andel felles nærings-utvikler Østre Agder kr. 79.000,-, diverse frie næringsmidler kr. 40.000,-, turistinformasjon samlet med kr. 186.000,- og tilskudd til driften av blomstrende Tvedestrand med kr. 30.000,-, samt driftstilskudd besøksenter Gjeving for Raet nasjonspark, kr. 50.000,-.
Kultur	Netto utgiftsramme på kr. 1,852 mill. i 2019 (kr. 1,927 mill. i 2018). Kulturrådgiver 0,7 årsverk (inkl. økning på 0,2 årsverk fra 2018). Tilskudd til Næs jernverksmuseum kr. 605.000,-, tilskudd til Bokbyen kr. 65.000,-, tilskudd idrett kr. 65.000,-, lag og organisasjoner (korps og diverse lag) kr. 50.000,-, barn/unge kr. 20.000,-, bygdekino kr. 10.000,-, Aust-Agder Kulturhistoriske senter kr. 155.000,-, kulturelle skolesekk kr. 115.000,- (brutto), kulturelle spaserstokken kr. 32.000,- (brutto), kulturpris kr. 6.000,-. Tilskudd kanonjolla kr. 12.000,-, vinteridrett Nes verk støtte på kr. 53.000,- og 17-mai komiteen kr. 48.000,-. Generelt driftsutgifter og tilskudd kulturformål med kr. 105.000,- til diverse tiltak. Tilskudd til de 3 andre "fyrtårnene" kr. 99.000,- (kr. 33.000,- til hver) er tatt bort fra 2018. Tilskudd til halleie til idrettslagene på kr. 125.000,- er tatt bort fra 2018, da de ikke lenger skal betale for halleie i Lyngmyrhallen, p.g.a. kommunal overtagelse av hallen.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå		Medarbeidertilfredshet på 4,2 (1-5 hvor 5 er best). Gjennomføres 2.hvert år, neste gang i 2020. Sykefravær: 2,0 % hvorav 1 % er korttid.	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjett

FOKUSOMRÅDER*Rådmannsnivå*

- Starte opp og gjennomføre et omstillingsprosjekt for hele kommunen i 2019-2020 med særlig vekt på organisasjonsgjennomgang, gevinstrealisering gjennom digitalisering og enda bedre arbeidsflytorganisering. Omstillingsprosjektet skal også ha større og mer systematisk fokus på frivillighet som strategi i fremtidige tjenesteløsninger.
- Samlende og utviklende ledelse for gjennomføring av strategien i vedtatt handlingsplan innenfor de økonomiske rammene og forutsetningene som ligger i budsjett og økonomiplan.
- Ressurs- og prosjektstyring på overordnet nivå med sterkt fokus på planlegging og gjennomføring av vedtatte investeringsprosjekter.
- Systematisk arbeid med beredskap og sikkerhet.
- Systematisk arbeid på innkjøpsområdet og internkontroll.

IKT-DDØ – IKT Agder

- Sørge for gjennomføring på overordnet nivå av IKT-prosjekter som nytt ERP-system (økonomi, HR og lønn m.m.) og nytt sak/arkiv-system for de gamle DDØ kommunene (5 kommuner) i 2019, samt nytt avvikssystem (internkontroll) for alle kommunene i IKT-Agder.
- Understøtte andre IKT-prosjekter som gjennomføres innenfor IKT-Agder samarbeidet.
- Digitalisering med gevinstrealisering.

Næring

- Iverksette tiltakene i strategisk næringsplan regionalt og lokalt.
- Gjennomføre markedsføring og salg av næringsarealer i kommunen i tråd med vedtatt strategi.
- Systematisk arbeid med infrastruktur for bredband i kommunen.
- Delta i tverrfaglig stedsutviklingsgruppe - Byløft

Kultur

- Rullere kommunedelplan for Kultur med handlingsplan.
- Rullere handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv med handlingsplan.
- Delta i tverrfaglig stedsutviklingsgruppe - Byløft

8.3 Ansvar 215 Administrativ støtteenhet

TJENESTEOMRÅDER

Administrativ støtteenhet (økonomiteam, personalteam, service-/dokumentsenter og interkommunalt skatteoppkreverkontor, biblioteket) server enhetene i kommunene, samt yter tjenester til innbyggere og andre interessenter. Det inngår også fellesutgifter for enhetene, inkl. bedriftshelsetjeneste og læringer, i administrativ støtteenhet.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	18 502	18 449			
Netto driftsutgifter	14 902	14 949	14 914	14 904	14 904
Antall årsverk	17,9	17,2			

Interkommunal skatteoppkrever er redusert årsverk med 0,5 med bakgrunn i digitalisering og effektiviseringstiltak. I tillegg reduseres det med 0,2 årsverk på servicesenteret.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet
Team Økonomi	3,6 årsverk fordelt på 5 ansatte. Hovedaktivitet; Regnskap, innfordring, økonomiplan, budsjett, eiendomsskattekontor, tertialrapport og årsberetning.
Team personal	3 årsverk fordelt på 3 ansatte. Hovedaktivitet: Lønn, fravær, refusjoner, bistå i ansettelsesprosesser, pensjon, oppdatere reglement.
Team service- og dokumentsenter	3,4 årsverk fordelt på 5 ansatte. Hovedaktivitet: Arkiv, post, kommunens hjemmeside, bistå gjennomføring av valg, ansattportal, bistå politisk sekretariat, ekspedisjon og sentralbord.
Team skatt	4,3 årsverk fordelt på 5 ansatte. (Felles interkommunalt skatteoppkreverkontor for 5 kommuner i Øst-regionen). Hovedaktivitet: For alle 5 kommunene i øst-regionene; innfordring, arbeidsgiverkontroll (5% av kommunens arbeidsgivere skal kontrolleres), skatteoppgjør, regnskap.
Biblioteket	1,7 årsverk (inkl. NAV-tiltak) fordelt på 4 ansatte. Hovedaktivitet: utlån bøker og andre media, formidlingsaktivitet, arena for arrangement, utstillinger, offentlig debatt og uformell møteplass. 0,5 årsverk prosjektstilling, miljøveileder, frem til og med august 2019. Miljøveileder (prosjektstilling) hovedaktivitet: målgruppe primært for barn i 5. – 7. klasse. Folkehelse og tidlig innsats i form av leksehjelp, ernæring, aktiviteter, integrering og møteplass. 0,5 årsverk prosjektstilling, folk møtes, frem til og med august 2019.
HR-arbeid	IA-arbeid, HMS-håndbok, personalreglement og retningslinjer, veiledning og støtte til ledere og ansatte i personalsaker.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet Biblioteket • antall utlån • antall arrangement Skatt • Fastsatte parametere gitt fra skattedirektoratet til skatt sør (kontroll og innfordring)	Medarbeidertilfredshet og arbeidsmiljø • Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse internt Biblioteket • Utlån - statistikk fra fagsystem • Antall arrangement Skatt • Parametrene tas ut fra fagsystemet Sofie	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværsstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Gjennomført og evaluert brukerundersøkelser i egen enhet. Måltall: svarprosent 75% og score på 4.0 (skala 1-6) Biblioteket • Utlån biblioteket: Mål: 24000 utlån som er 1000 utlån mer enn i 2017. • 10 arrangement for barn og 10 arrangement for voksne i løpet av året, samt 10 utstillinger pr år. Skatt • Oppfylle skattedirektoratets krav på kontroll og innfordring.	Medarbeidertilfredshet: måltall 4,0 (skala 1-5). Svarprosent: 80% Måltall sykefravær, 3%, hvorav korttidsfravær, 1,5%	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

1. Gjennomføre en god prosess i forbindelse med innføring av nye fagsystemer (lønn, økonomi, sak/arkiv systemer)
2. Digitalisering – jobbe smartere
3. Intern kontroll

8.4 Ansvar 229 Tvedestrandskolen

TJENESTEOMRÅDER

Barneskoler i Tvedestrand, Vestre Sandøya, Holt, Dypvåg og Songe, ungdomsskole på Lyngmyr, SFO ved alle barneskolene, interkommunal kulturskole, ledelse og administrasjon av enheten, skoleskyss, voksenopplæring og Leirskolen AS.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	92 520	95 503			
Netto driftsutgifter	74 106	75 637	74 469	74 487	74 469
Antall årsverk	122,4	121,3			

Noe reduksjon i årsverkene som resultat av endringer i tildelingsmodellen mm. i Tvedestrandskolen.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tvedestrandskolen	Antall elever	Årsverk skole	SFO årsverk	Lærer-norm	Skyss	SFO	Enkelt-vedtak	Merknad
Lyngmyr	208	28,71		Ok			34	Lyngmyr, økt lærerårsverk på grunn av gjesteelever med store behov. Økte enkeltvedtak fra 27-34 (6 elever tilhører U-skole og ressurscenteret)
Tvedestrand	256	37,56	5,35		53	58	33	
Holt	78	10,02	0,52	Ok	75	17	5	
Songe	69	9,63	1,09	Ok	32	19	6	
Dypvåg	99	10,9	1,23		81	27	6	
Forsterket tilbud ved Tvedestrand skole								Elever som søkes inn til forsterket tilbud regnes inn i gruppene ved Tvedestrand skole og Lyngmyr skole. Tjenesten er nå definert som en tjeneste ved Tvedestrand skole. Enhetsleder vurderer å overføre budsjettet for lærekrefter som brukes på ungdomsskole elever fra denne tjenesten til Lyngmyr skole fra 01.08.19. Forsterket tilbud i Tvedestrandskolen skal til enhver tid være i fokus og reflekteres i ressursomfang og kompetanse. Kompetansen skal være rettet mot enkeltelever, elevgrupper, alle ansatte og skolens totale systemarbeid med spesialundervisning.
Voksenopplæringen	1							
Vestre Sandøya	14	2,23	0,4			14	0	Økt med en gruppe grunnet elevtall. Vil reduseres igjen fra høsten 2019

Tvedestrandskolen	Antall elever	Årsverk skole	SFO årsverk	Lærer-norm	Skyss	SFO	Enkelt-vedtak	Merknad
Admin. ansvar 229		1,95						Økt med 20% grunnet tilsyn med elev på hjemmeundervisning
Kulturskole	326	9,74						
Leirskolen AS		2						Skolen er selvfinansierende
Tvedestrandskolen totalt	725	112,74	8,59		354*)	135	84	Enkeltvedtak stabilt totalt sett

*) inkluderer spesialskyss og skyss for voksenopplæring.

Tallene i tabellen ovenfor er hentet fra GSI-rapporteringer pr 1.10.2018 med unntak av årsverk skole, som er hentet fra skolenes budsjetter for 2019.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Elever og foresatte	Ansatte	Økonomi
Hva måler vi?	Resultater og læringsmiljø	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Nasjonale prøver Grunnskolepoeng Elevundersøkelser Foreldreundersøkelser	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Månedlige budsjettkontroller Tertialrapporter Regnskap
Ambisjonsnivå	På nasjonale prøver ønsker vi færrest mulig elever på Mestringsnivå 1 i fagene regning, lesing og engelsk Mål for grunnskolepoeng er å ligge over 40 (Karakteren 4) På elevundersøkelsen skal 0- toleranse for mobbing reflekteres og vi ønsker større tilfredshet fra elevene på motivasjon og opplevet støtte fra lærer. Foreldreundersøkelsen skal harmonere med elevenes skår på elevundersøkelsen og skal også reflektere et godt skole-hjem samarbeid.	Godt arbeidsmiljø, gjennom trivsel og anerkjennelse. God helse Sykefravær på 6%	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

Ledelse
Bedre tverrfaglig samarbeid
Flere på tilpasset opplæring og færre på vedtak om spesialundervisning
Bedre resultater på elevundersøkelser
Færre på nivå 1. på nasjonale prøver
Stabile grunnskolepoeng (over 40)

8.5 Ansvar 230 Barnehageenheten

TJENESTEOMRÅDER

Drift av de fem kommunale barnehagene Lyngbakken, Skriverstua, Bøklia, Villa Utsikten og Grotten, tilskudd til private barnehager, spesialpedagogiske tiltak for barnehagebarn, samt drift av enhetsleders kontor.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	46 249	49 007			
Netto driftsutgifter	39 805	42 723	42 623	42 623	42 173
Antall årsverk	51,4	54,7			

Økning i antall årsverk skyldes ny norm om pedagogisk bemanning. Det forventes en fortsatt svak nedgang i barnetallet. Det riktige nivået på tjenesten vil bli presentert i 1. og 2. tertial.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Vi har i alt 394 godkjente barnehageplasser i kommunen. Fordelingen mellom de ulike driftsformene er som følger:

Godkjente plasser	2018	2019
Kommunale barnehager	260	260
Ordinære private barnehager	124	124
Private familiebarnehager	10	10
I alt	394	394

Medio september var det 263 barn i alderen 1 – 6 år som har barnehageplass i Tvedestrand kommune. Disse er fordelt på 5 kommunale og 6 private barnehager

Barn i alderen 3-6 år bruker en barnehageplass, mens barn i alderen 0-2 år bruker 2 barnehageplasser.

	Pr. 15. september 2018	
	Barn over 3	Barn under 3
Kommunale barnehager	114	62
Private barnehager	50	37
I alt	164	99

66 % av barna har barnehageplass i kommunale barnehager, og 33 % av barna har barnehageplass i private barnehager.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse Skala fra 1 - 5	Medarbeiderundersøkelse Skala fra 1 - 5 Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Resultat 4 – 4,5 Deltakelse 65 %	Medarbeider: Resultat 3-4 Sykefraværstatistikk: Resultat totalt: 9 % Korttidsfravær: 2 % Langtidsfravær 7 %	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjetttramme

FOKUSOMRÅDER

- Tidlig innsats
- Ledelse

8.6 Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom

TJENESTEOMRÅDER

Drift av alle kommunens bygninger (inkl. skoler, barnehager, helseinstitusjoner og Furøya). Boligkontoret, boligtilskudd og bostøtte, byggesaksbehandling, oppmålingstjeneste, planarbeid, reguleringsarbeid, havnevesenet, miljøvernarbeid, landbruksforvaltning og viltforvaltning. Prosjektavdeling for større tverrfaglige prosjekter.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	38 820	41 112			
Netto driftsutgifter	23 011	24 371	25 171	23 826	23 326
Antall årsverk	33,4	34,6			

Det er lagt inn et nytt årsverk til byggdrufter ved nytt idrettsanlegg ved Mjåvann fra 2019. Stillingen er finansiert over investeringsbudsjettet i 2019 og deler av 2020. Deretter er stillingen finansiert som en del av det ordinære driftsopplegget ved anlegget. Renhold for NAV statlig del økes med 0,2 årsverk. Årsverket er finansiert ved overføring fra staten.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet	
	2018	2019
Byggesaksbehandling og tilsyn.	Over 440 enkeltsaker ca. kr. 600.000 i mindre gebyrinntekter enn budsjettet i 2017. Netto ca. 400.000 under budsjett	Opprettholder samme inntekstforventning som i 2017, kr. 2,4 mill., men det forutsettes da at gebyrnivået økes med 15%. Vi er i dag langt under selvkost på tjenesten.
Arealplanforvaltning og andre planer	I 2018 er et «normalår» for aktivitet på plansiden, og inntektene er som forventet. Mange kommunale planer er behandlet parallelt med private planforslag. Områdeplan Grendstøl er ferdig. Arbeidet med reguleringsplan og barneskole må ferdigstilles.	Beholder inntektsbudsjettet og aktivitet som i 2019, men færre kommunale planer Arbeidet med regulerings-plan for barnehage og barneskole må ferdigstilles. Kulturminneplan. Det er satt av kr. 100.000 som vil bli finansiert med tilskudd. Reguleringsplan flomsone. Det er satt av kr. 100.000 til planen.
Kart og oppmåling	Høy aktivitet i 2018, budsjettmål vil oppnås.	Digitale kart og planer, oppmåling. Omsetning ca kr. 1,3 mill/år.
Eiendomsforvaltning	Salg av kommunale eiendommer prioritert	Overlatt til næringssjefen som samarbeider nært med vår enhet.
Boligfinansiering	Lån og tilskudd. Gjelder videreformidling av lån og tilskudd fra husbanken. I 2018 ca. kr. 15 mill. i lån og 1 mill. i tilskudd.	Regner med samme nivå i 2019
Bygningsdrift/vedlikehold	Etter at ordningen med statlig tiltakspakke ble avsluttet er vedlikeholds nivået tilbake på sparebluss. Vedlikeholdsmidlene er langt mindre enn behovet.	Det er budsjettet med en økning med kr. 150.000 til vedlikehold. Det hjelper, men er likevel langt under behovet. Økt strømpris har medført at budsjettet til strøm har økt med kr. 900.000 Det er lagt inn 50.000 til å sette terapibadet ved Strannasenteret i drift, og 50.000 i økte leieinntekter fra Tjenna Helsesenter.

Tjenesteområde	Volum/aktivitet	
	2018	2019
		Drift og vedlikehold av Lyngmyrhallen og kommunehuset er lagt til enhetens drift og vedlikeholdsbudsjett i 2019.
Prosjekter: Nybygg/investering	Høy aktivitet i prosjektavdelingen. Investeringsbudsjettet avgjør hvor mye av enhetens ressurser som må settes inn mot prosjektarbeid, blant annet når og hvordan skole og barnehageutbygging blir.	Det er budsjettet med at 1,9 årsverk av de fast ansatte skal finansieres over investeringsprosjektene til prosjektering og byggeledelse i 2019.
Brygger og havneanlegg	Vedlikehold og drift 130 utleieplasser, gjestehavn og 12 kommunale brygger.	Det vil bli bygd en ny brygge på Hauketangen i 2018, se inv.budsjett. Ringens brygge på Borøya vil bli utbedret med tilskuddsmidler. Utover dette ingen endring i aktiviteten
Renhold	Vaskeareal 2017 19.800 m2	Renhold av Lyngmyrhallen er overført til enheten.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Over snitt i kostragruppe 10 og kommunene i Østre Agder	4 + og 70 deltakelse Langtid maks 4% Korttid maks 1 %	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Gjennomføre plan og prosjektoppgavene med den kvalitet og fremdrift som er beskrevet innenfor økonomiske rammebetingelser.
- Prioritere driften slik at reduserte ressurser i minst mulig grad går ut over brukerne.
- Samhandling på tvers og gode medvirkningsprosesser.
- Opprettholde et godt arbeidsmiljø i en presset arbeidssituasjon.

8.7 Ansvar 245 Teknisk drift

TJENESTEOMRÅDER

Kommunalt verksted, kommunale veier, parkering, skjærgårdspark, brann-/feiervesen, parker, grøntareal og lekeplasser, miljøgruppa, Lyngmyr idrettsanlegg, kommunale badeplasser, tilskudd båtselskap, vann og avløp, kommunale avgifter, planarbeid.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	37 940	38 491			
Netto driftsutgifter	7 050	6 006	6 025	5 988	5 618
Antall årsverk	18,1	18,1			

Vann og avløp styrkes med en ny fagarbeider fra november 2018.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjenesteområde	Volum/aktivitet	
	2018	2019
Kommunalt verksted	Vedlikehold av 25 biler, to lastebiler, en traktor og maskinredskaper, samt en sekshjuling, gressklippere, tilhengere, etc.	Vedlikehold av 25 biler, to lastebiler, en traktor og maskinredskaper, samt en sekshjuling, gressklippere, tilhengere, etc.
Kommunale veier	Brøyting/vedlikehold av 59 km vei, hvorav 34 km er asfaltert. Pluss 25 km grusveier i distriktene.	Brøyting/vedlikehold av 59 km vei, hvorav 34 km er asfaltert. Pluss 25 km grusveier i distriktene.
Kommunale parkeringsplasser	Brøyting, vedlikehold av ca. 750 P-plasser og parkeringskontroll av 435 plasser. Lagd ny skiltplan og skiltet om avgiftsbelagte plasser.	Brøyting, vedlikehold av ca. 750 P-plasser og parkeringskontroll av 435 plasser.
Vei-/gatelys	Vedlikehold av omkring 1 430 gatelys. En ekstern stilling delt med 8 kommuner, pluss egeninnsats.	Vedlikehold av omkring 1 430 gatelys. En ekstern stilling delt med 8 kommuner, pluss egeninnsats.
Tilskudd båtselskap	Oppfølging av avtale.	Oppfølging av avtale.
Brannvesen	Oppfølging av avtale med brannvesen.	Oppfølging av avtale med brannvesen.
Feiervesen	Oppfølging av avtale med feiervesen.	Oppfølging av avtale med feiervesen.
Lyngmyr idrettsanlegg	Vedlikehold, vanning og merking av baner.	Vedlikehold må ut på nytt anbud for 2019. Vanning og merking av baner utføres av Fotballgruppa. Kommunen dekker kostnadene.
Park/grøntareal pluss lekeplasser	Klipping/vedlikehold av grøntareal i hele kommunen, pluss Najaden på Lyngør.	Klipping/vedlikehold av grøntareal i hele kommunen, pluss Najaden på Lyngør.
Kommunale badeplasser	Vedlikehold og søppelhåndtering	Vedlikehold og søppelhåndtering, samt badevannsprøver.

Tjenesteområde	Volum/aktivitet	
	2018	2019
Miljøgruppa	Drive arbeidstreningstilbud.	Drive arbeidstreningstilbud. Lite folk i gruppa, betyr redusert kapasitet.
Skjærgårdspark.	Renovasjon av Skjærgårdsparken med egen båt, samt utføre oppdrag for Statens naturoppsyn (SNO)	Renovasjon av Skjærgårdsparken med egen båt, samt utføre oppdrag for Statens naturoppsyn (SNO), politiet og Forskning.
Vann	Ca. 130 km med kommunale vannledninger. Ett vannbehandlingsanlegg, 10 pumpestasjoner, tre høydebasseng. 2450 abonnenter.	Ca. 145 km med kommunale vannledninger. Ett vannbehandlingsanlegg, 10 pumpestasjoner, tre høydebasseng. 2500 abonnenter.
Avløp	Ca. 155 km med kommunale avløpsledninger. To renseanlegg og 77 avløpspumpestasjoner. 3000 abonnenter.	Ca. 165 km med kommunale avløpsledninger. To renseanlegg og 77 avløpspumpestasjoner. 3050 abonnenter.
Kommunale avgifter	Ajourhold og oppfølging av tilkoblinger og kommunale gebyrer.	Ajourhold og oppfølging av tilkoblinger og kommunale gebyrer.
Planarbeid og saksbehandling	Følge opp planarbeid og saksbehandling innenfor alle fagområdene. <i>Her er det redusert kapasitet.</i>	Følge opp planarbeid og saksbehandling innenfor alle fagområdene. <i>Krevende.</i>
Tvedestrand Badepark	Planlegging, utsetting, og oppfølging av badeparken i sesongen, samt opptak og lagring av utstyr. Ca. 50 dagsverk pluss maskinbruk.	Planlegging, utsetting, og oppfølging av badeparken i sesongen, samt opptak og lagring av utstyr. Ca. 50 dagsverk pluss maskinbruk.
Rehabiliteringsplaner vann og avløp	Oppfølging av rehabiliteringsplan for vann og avløp. <i>Innsats ca. 0,5 årsverk administrasjon, samt 1 årsverk fagarbeider.</i>	Oppfølging av rehabiliteringsplan for vann og avløp. <i>Kun driftstiltak som lekkasjer og enkle tiltak.</i>
Prosjekter	Prosjektgjennomføring og oppfølging, samt medvirkning i kommunes andre prosjekter. E18, ny VGS m.m. Fullføre prosjekt Hovedgata/Hulgata, Møllebekken, Løper Hovedgata, Svarttjerdammen. <i>Innsats ca. 2,0 årsverk administrasjon pluss fagarbeider 0,5 årsverk.</i>	Prosjektoppfølgning og medvirkning i kommunes store prosjekter. E18, ny VGS, omfattende avløpsanlegg som følge av store utbygginger. Samt gjennomføre mindre tiltak på drift. <i>Innsats ca. 2,0 årsverk administrasjon pluss fagarbeider 1,0 årsverk.</i>

Enheten ble styrket med ett årsverk for fagarbeider vann og avløp i 2018. Oppgavene vil være å styrke daglig drift for vann og avløp, samt delta inn mot prosjektarbeidene. Prosjektene vil fortsatt kreve stor innsats fra ingeniørene på enheten. Prosjektarbeidet vil redusere kapasiteten til daglig drift.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Svarprosent 87 % Omdømme 4,3	Mål: Godt arbeidsmiljø. Mål: 3,5 av 5 mulige. Mål: Totalfravær maks: 6,5 % Korttidsfravær: 1,5 %	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Prosjektstyring og oppfølging
- Videreføre arbeidet med lekkasjesøk og utbedring å vann- og avløpsnettet.
- Utføre daglig drift innenfor gjeldende rammer

8.8 Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering

TJENESTEOMRÅDER

Tildelingstjeneste, sykehjem/ institusjon med langtidsopphold, avlastningsopphold og korttidsopphold (vurdering, oppfølging, rehabilitering), hjemmesykepleie, hjemmehjelp, personlige assistenter og støttekontakter for voksne og eldre, omsorgsstønad, helsefremmende tjenester inkludert hverdagsrehabilitering, helsefremmende hjemmebesøk, friskliv og treningsgrupper for eldre, ressurstjeneste, rehabiliteringstjenester, samt driftstilskudd til private fysioterapeuter.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	100 784	108 734			
Netto driftsutgifter	84 727	91 484	91 444	91 504	91 399
Antall årsverk	122,9*)	123,4			
Herav:					
- Fast grunnbemanning	115,2				
- Faste årsverk til syke- og ferievikarer	7,0				
Antall årsverk i investeringsbudsjettet	0,7				

*) korrigert i henhold til vedtak gjennom året 2018.

Enheten fikk 1. tertial 2018 tilført kr. 2.800.000,- til å dekke 4 årsverk i hjemmetjenesten med bakgrunn i økte vedtakstimer. Det ble i tillegg gjort vedtak om 0,3 årsverk for betalt spisepause på sykehjem. Videre er det korrigert for 1,25 årsverk på TUI. Sistnevnte er på bakgrunn av tilskuddsordninger innen studier og fysioterapi. Ressurstjenesten er avviklet og tilbakeført til avdelingene.

I 2019 foreslås en økning på 0,5 årsverk for arbeid som systemansvarlig for pasientsystemet Profil for alle enhetene som bruker dette.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Enhetene skal selv definere de viktigste tjenesteområdene og definere aktivitetsnivået som ligger til grunn for budsjetttramme og årsverk. Antall vil variere mellom enhetene.

Lag en tabell. Det skal være nøkkeltall for hvert av årene 2018-2019. Volumet skal være med utgangspunkt i de rammer som følger av konsekvensjustert budsjett.

Sykehjem og omsorgsboliger

Tjeneste	Plasser	Gjennomsnittlig belegg Forventet resultat 2018	Gjennomsnittlig belegg med pasientbetaling Forventet resultat 2018	Gjennomsnittlig belegg Måltall 2019	Gjennomsnittlig belegg med pasientbetaling Måltall 2019
Sykehjem	46	98 %	93 %	99 %	94%
Omsorgsboliger	45	98 %	98 %	98 %	98 %

Tabellen over definerer aktivitetsnivået /kapasiteten som ligger til grunn for budsjettrammen i 2019. Sykehjemmet fortsetter å ha en økende pågang i forhold til behov for både langtid-, korttid-, og avlastningsplasser. Gjennomsnittsbetegget er derfor over 100%, da vi har måttet benytte korridor og karnapper, i tillegg til den gamle hybel avdelingen. Grunnet pågangen i forhold til langtidsplasser, innebærer dette færre rom til korttid-, og avlastningsplasser. Avlastningsplasser er gratis. Hverdagsrehabiliteringsteamet og hjemmesykepleien følger stort sett opp personer som har et midlertidig opphold på hybel. Brukere på hybel betaler lik sats som ved korttidsopphold på institusjon, en betydelig lavere pris enn for opphold på hybel da de var bemannet.

Hjemmetjenester

Tjeneste	Forventet resultat i snitt 2018	Budsjetterte vedtakstimer 2019
Hjemmesykepleie	870-890 timer	880
Hjemmehjelp	150-160	155

Tabellen over viser hvor mange vedtakstimer som kan gis innenfor budsjettramme og årsverk i 2019. Vedtakstimer er tid brukt til direkte brukerrettet arbeid, tilsvarende ATA (ansikt til ansikt)- tid. I tillegg brukes tid til indirekte brukerrettet arbeid som transport, dokumentasjon, møter, kontakt med pårørende og samarbeidsparter, opplæring osv. For hjemmesykepleien beregnes en fordeling av medarbeidernes arbeidstid mellom direkte/ indirekte brukerrettet arbeid på 60/40. For hjemmehjelpstjenesten beregnes en fordeling av medarbeidernes arbeidstid mellom direkte/ indirekte brukerrettet arbeid på 80/20. Det er viktig å understreke at dersom reiseveien er lang kan beregningen av faktiske timer forandre seg.

Avdeling for tildeling, utvikling og innovasjon, TUI

Tjeneste	Forventet resultat 2018	Måltall antall brukere 2019
Fysioterapi individuell undersøkelse og behandling (Hjemmeboende) Rehabilitering på institusjon og fysioterapi korttid på institusjon er IKKE med i dette tallmaterialet – videreutvikling i Profil - opprydding	16 80 (barn)	16 voksne, ressurs- allokering mot forebyggende tiltak 80 (barn, inklusive testing)
Trimgruppe for eldre med varierende funksjonsnivå	65	60
Trening for innbyggere med kroniske lungelidelser	11	10
Utlånt hjelpemidler fra hjelpemiddelsentralen	Tall fra HMS i perioden 01.01-30.06 2016; 723 aktive brukere I Profil er det 241 brukere registrert på tjenesten THJ(tekniske hjelpemidler)	720 utlån 240 brukere
Treningstilbud til kommunens ansatte	Påmeldte pr. 26/10-18; 102	100
Frisklivssentralen	45	50
Hverdagsrehabilitering	77	80
Helsefremmende hjemmebesøk	15	15
Tverrfaglig tildelingstjeneste	430	430
Helseteam demens (Ny)	107	100

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Det lages en struktur og plan på dette i løpet av 2019	Plan for oppfølging av målinger evalueres i 2019. Sykefravær: 9 %, herav korttidsfravær: 2,5 %	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

MÅLEKART FAGLIG KVALITET

Fokusområde	Faglig kvalitet
Hva måler vi	Ernæring (blant annet gjennomgang av måltidsendringer) Etterlevelse av sjekklister «Gode pasientforløp» Legemiddelgjennomganger TILT (Tidlig identifisering av livstruende tilstander, systematisk observasjon av akutt sykdom (Blodtrykk, puls, temperatur og respirasjonsfrekvens) Hverdagsrehabilitering Fokus på avvik og avvikshåndtering som et styringsverktøy i organisasjonen.
Hvordan måler vi	Journalgjennomgang i fagsystem Systematisk gjennomgang av avvik i fagsystem og HMS
Ambisjonsnivå	• Alle brukere skal være screenet for ernæringsmessig status. I forhold til sykehjem; så sant de ikke motsetter seg dette, eller er i en terminal fase når de kommer. • 80% av beboerne i sykehjem er i god ernæringsmessig status • Sjekklister benyttes i 80% av interne og eksterne overganger. Antall avvik skal ikke overstige 50% • Mnd. legemiddelgjennomgang i sykehjem (metode legevisitt) • Årlig gjennomgang på brukere som mottar hj.spl. og benytter mer enn 4 legemidler • Alle nye brukere i sykehjem og hjemmetjeneste Tiltas Hverdagsrehabilitering (HR) • 80 brukere får tilbud om HR tjeneste • 25 % av de som mottar HR utsetter behov for høyere omsorgsnivå • 30 % nye brukere uten tjenester • 20 % avsluttes uten hj.spl., men med hjemmehjelp • 15 % får hjemmesykepleie på samme eller økt nivå • 100 % får en grundigere vurdering før det tildeles nye tjenester eller at søknader, dette inngår i sluttevalueringen En betydelig andel av brukere som får HR, får helsefremmende og forebyggende tjenester som dagsenter, treningsgruppe, deltakelse ved måltider osv. Avvikshåndtering. • Avvik gjennomgås og svares opp kontinuerlig på ledermøte i enheten. • Enheten tar i bruk avvikssystemet QM+ når det gjelder HMS-avvik • Det rapporteres på HMS-avvik på jevnlige møter med verneombud og tillitsvalgte.

FOKUSOMRÅDER

- Bærekraftig utvikling; kontinuerlig fokus på mestring, forebygging og tverrfaglighet
- Rekruttering/heltidskultur
- Kompetanse og forskning (ny kompetanseplan for 2018/2019 foreligger i november 2018)
- Anskaffelse og implementering av velferdsteknologi samt digitalisering av tjenesten.
- Evaluering av ny struktur i hjemmetjenesten
- Faglighet og fleksibilitet og best mulig utnyttelse av ressurser.

8.9 Ansvar 255 Oppfølgingsenheten

TJENESTEOMRÅDER

Dagsenter med aktivitets- og arbeidstrening, voksenopplæring for utviklingshemmede, botilbud og boveiledning for utviklingshemmede, avlastningstilbud til barn og unge, oppfølging av personer med rus- og avhengighetsproblematikk, psykisk helse, behandling av rusavhengighet og tvungen omsorg. Omsorgslønn, støttekontakt, familieavlastning, brukerstyrt personlig assistanse og koordinator for individuell plan for de overnevnte brukergruppene.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	51 332	54 647			
Netto driftsutgifter	38 488	40 196	40 396	42 246	45 246
Antall årsverk	69,9	70,3			

Årsverk for 2019 er medberegnet økt avlastning med 0,4 årsverk. Årsverkstallet for 2018 er korrigert for endringer som har skjedd gjennom året innenfor ulike tjenester, særlig innenfor tvungen omsorg.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Tjeneste	Resultat 2. tertial 2018		Estimat 2019		
	Vedtaks- timer	Antall brukere	Budsjettert e uketimer	Estimat vedtakstimer	Estimat antall brukere
Bolig og bo veiledning utviklings- hemmede	790	22	787	811	22
Avlastings- tjenesten	266	Kommunal: 6 Privat: 9	265,5	285	Kommunal: 7 Privat: 9
Tve Pro	134	6	134	169	7
Rus og avhengighet	68	52	65	68	52
Ungdoms- kontakt/skole- helsetjenesten		10			20
Psykisk helse	315	130	278	315	130+
Brukerstyrt personlig assistent	11	1	11	11	11
Omsorgslønn brukere/timer	31	6	31	31	6
Støttekontakt brukere/timer	100	25	100	100	25
IP og, eller koordinator	26		26		
	Brukere	Plasser		Brukere	Plasser
Aktivitet og arbeidstrening	106	167		106	167
Frivillig arbeid	16 frivillige		59,5 timer fast frivillig arbeid pr. uke = 1,58 årsverk i 2018. Estimat for 2019 er å beholde nivå for 2018.		

Tjenester til utviklingshemmede

Det vurderes til at nivået på tjenester i Olav Sverresvei vil være stabilt, på alle andre områder forventes det økning.

For boveiledertjenesten forventes noe økning i tråd med signaler fra pårørendegruppe. Estimater tilsier at vi får 2 flere brukere i løpet av 2019, mest sannsynlig i 2. halvdel. Det må også påregnes at det kommer søknader om BPA for denne brukergruppa i løpet av 2019. Det er ikke lagt inn årsverk til disse tjenestene.

Kommunen får henvendelser om avlastning i påvente av innflytting i nye boliger Lyngmyrveien 2021. Det er påregnelig at 2 nye brukere vil ha behov for oppfølging, hvorav den ene allerede har fått innvilget vedtak, men avlastningen er pr dd. ikke startet opp. Det forventes søknader også fra andre familier i tillegg til de som skal flytte i bolig i 2021.

Psykisk helse, rus og avhengighet

Kartleggingsverktøyet SCL-10 brukes for å vurdere behov/nivå for nye brukere i Psykisk helse, og kartleggingsverktøyet AUDIT og DUDUT brukes i rus og avhengighet.

SCL-10 er et selvrapporteringskjema for å indentifisere psykiske plager siste 7 dager. Resultatet gir en score og er et uttrykk for symptomtrykket og gir en anbefaling på om det bør innvilges kommunale tjenester, om spesialisthelsetjenesten bør involveres eller om brukeren bør klare seg uten tjenester. I tillegg til at verktøyet brukes ved inntak, brukes det også minst to ganger pr år for evaluering av tjenester for å sikre rett tjeneste nivå og eventuell avslutning av tjenester. Verktøyet egner seg spesielt godt til depresjon og angstlidelser.

AUDIT er et screeningverktøy for å indentifisere problemfylt bruk av alkohol siste 12 måneder og DUDIT er et selvrapporteringskjema for indentifisering av problemer med narkotiske stoffer og/eller legemidler.

Verktøyene er anbefalt brukt i førstelinjetjenesten av de nasjonale ROP retningslinjene. Det er de samme verktøyene som spesialisthelsetjenesten bygger videre på når de gjør sine utredninger og diagnostiseringer.

Ungdomskontakten er godt i gang med arbeidet og det anslås at hun vil kunne gi enda flere tjenester i skolehelsetjenesten når hun er blitt bedre kjent med ungdommene og tilbudet er bedre etablert. I tillegg til skolehelsetjenesten er ungdomskontakten aktiv på arenaer som bibliotekklubben, ungdomsklubben, mekkeklubben og ellers der ungdom omgås.

De siste årene har antallet brukere i psykisk helse økt. Det forventes en liten øking også i 2019. Aldersmessig er økningen størst blant den voksne brukergruppen. Antallet ungdommer er stabilt, og forsøkes løst på lavterskelnivå uten innskrivning i tjenesten.

Brukergruppen i rus og avhengighetsteamet har vært mer stabilt de siste årene. Vi har et potensialet for å komme tidligere inn med hjelpetiltak til personer med rusavhengighet. Flertallet har hatt et avhengighetsproblem over tid når de søker hjelp.

Antallet brukere i forhold til antallet årsverk i tjenesten utfordrer. De siste årene har vi sett økning i antall og ventelister til tross for at mange også skrives ut. I 2019 tas mobil omsorg i bruk i psykisk helse, rus og avhengighet. Det er et håp om at dette kan effektivisere driften noe slik at tjenesten kan klare å ta imot brukere uten venteliste i 2019.

Aktivitet og arbeidstreningstilbudet

Avdelingen jobber svært godt for å gi mestring og gode opplevelser. Tilbudet er viktig og gir avlastning til pårørende og andre tjenester som hjemmesykepleien og psykisk helse. Tilbudet er det første trinnet i trappa til arbeide, der det kan gis arbeidstrening, riktig døgnrytme, god ernæring og et sosial fellesskap. Tidlig innsats er viktig i dagtilbudene og vi kan bli enda bedre til å komme tidlige inn spesielt i forhold til personer med demens.

Den frivillige innsatsen er avgjørende for å drifte et så omfattende dagtilbud på så få personalressurser, og faste ansatte er avgjørende for å få stabile frivillige. Fra 2017 har det vært en økning fra 42,5 timer fast frivillig arbeid pr. uke til 59,5 timer fast frivillig arbeid i 2018.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet.	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse skala 1-4	Medarbeiderundersøkelse 10 faktor Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Høyere svarprosent og bedre score enn ved forrige undersøkelse.	Bedre score på og høyere svarprosent på 10 faktormodellen. 9 % hvorav 1,8 % korttidsfravær	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

Enhetens sykefravær var i 2015 9,3 % 2016 8,8 % og 2017 11,2 %.

Til sammenligning hadde Habiliteringsenheten i Risør følgende sykefravær: 2015 8,1 % og 2016 7,1 %. I 2017 hadde Habiliteringsenheten sykefravær som varierte fra 4,61 % til 10,55 % mellom kvartalene og psykisk helse sykefravær som varierte fra 9,36 % til 9,54 % mellom kvartalene.

FOKUSOMRÅDER

- Planlegging av nye sentrumsnære samlokaliserte boliger for personer med utviklingshemming
- Kvalitetsutvikling av tjenestetilbudet

8.10 Ansvar 260 Familiehuset – ressurscenter for barn og unge

TJENESTEOMRÅDER

Ansaret består av helsestasjon med leger, jordmor, ungdomsklubb/fritidsklubbtilbud, legetjenester, koordinerende enhet, interkommunalt barnevern der Gjerstad er vertskommune, interkommunal pedagogisk/psykologisk tjeneste (PPT) der Risør er vertskommune og interkommunalt krisesentertilbud der Arendal er vertskommune. Enhetsleder er også folkehelsekoordinator og sekretær for ungdomsrådet.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	31 976	34 139			
Netto driftsutgifter	25 666	28 153	28 270	28 270	28 270
Antall årsverk	14,25	14,35			

I 2018 fikk helsestasjonen tilskudd fra Helsedirektoratet til 1,0 årsverk til helsestasjonen. Det er lagt inn en økning med 0,1 årsverk jordmor fra 1.4.2019, med mål om å søke om tilskudd til 1,0 årsverk i 2019 også.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

Pr. 1. oktober	2018 (tall fra høsten 2017)	2019 (tall fra høsten 2018)
Enhetsleder:		
Årsverk	1,0	1,0
Helsestasjon og jordmortjeneste:		
Årsverk helsesøster/ jordmor, helsestasjon for ungdom/lege/merkantil	4,5/0,8/0,4/0,6	4,5/0,9/0,4/0,6
Antall «ny gravide» pr. 1. oktober/hele året	-/62	31/
Antall konsultasjoner jordmor/ny gravide pr. 1. oktober/ hele året	288/397	262/
Antall fødsler pr. 1. oktober/hele året	24/46	35/
Antall hjemmebesøk av jordmor etter fødsel pr. 1. oktober/hele året	-/46	30/
Antall konsultasjoner helsestasjon 0-18 år	2500	2500
Tjenna Legekontor		
Årsverk: Fastleger/legesekretær	3,05/3,1566	3,05/3,1566
Listepasienter: Max antall på listen på Tjenna Legekontor og Tvedestrand legesenter	7340	7440
Ungdomsklubb/fritidsklubbtilbud		
Årsverk – 2 ansatte x 0,32 årsverk	0,74	0,74
Antall besøk		

Pr. 1. juli (tall fra 2017 og 2018)	2018	2019
Interkommunal barneverntjeneste- tall for Tvedestrand		
Antall meldinger	50	20
Antall barn i hjelpetiltak	66	57
Antall barn under omsorg	17	17

Antall konsultasjoner i helsestasjonen er et gjennomsnitt pr. år. Oppfølging utover det som er lovpålagt er behovsprøvd og det er ca. 25 % som får ytterligere oppfølging.

Ny Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjonen, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom har medført nye/økte oppgaver i helsestasjonen.

Nye nasjonale retningslinjer for barselomsorgen har medført nye/økte oppgaver i jordmortjenesten.

Det er en økning i oppfølging av helsesøster både i helsestasjonen, i skolehelsetjenesten og i jordmortjenesten, til barn, unge, familier og gravide, som har ekstra behov, sammenlignet med tidligere år.

Grunnet tilskudd fra helsedirektoratet til 1,0 årsverk i helsestasjonen i 2018 har jordmor 20 % prosjektstilling fra 01.09.2018 og nyansatt helsesøster begynner i 80 % prosjektstilling 01.12.2018. Det vil bli søkt om å få overført oppsparte midler i 2018 til 2019 og det jobbes for å også kunne søke om tilskudd til 1,0 årsverk i 2019.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse Skala fra 1 til 4	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Score på 2,5 – 4 og «litt enig»	Score på 4,2 Sykefravær totalt: 7,0 Korttid: 2,0	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Tjenestetilbudene i enheten skal samarbeide på tvers i samsvar med «Familiehusmodellen».
- Tverrfaglig samarbeid med kommunens enheter og tjenester som ivaretar tjenester til barn, unge og familier.

8.11 Ansvar 265 NAV

TJENESTEOMRÅDER

NAV-kontor, økonomisk sosialhjelp, flyktningkontor og voksenopplæring for flyktninger, kvalifiseringsprogrammet og attføringsbedrifter.

I denne omtalen har vi kun rapportert på den delen av NAV-kontoret som er kommunal. De statlige oppgavene som ligger til NAV-kontoret er ikke kommentert. Det gjør at vi ikke får frem kompleksiteten i kontorets oppgaver.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	31 820	33 880			
Netto driftsutgifter	28 715	30 693	28 694	23 922	22 260
Antall årsverk	10,9	10,9			

Det er tilført 0,5 årsverk som familiekoordinator i 2018. Denne stillingen er en prosjektstilling frem til 31.12.2021. Lønn til stillingen dekkes fra prosjektmidler tildelt fra fylkesmannen.

På grunn av redusert antall bosetting av flyktninger forventes en reduksjon med 1 årsverk fra 2020.

NØKKELTALL – AKTIVITETSNIVÅ I TJENESTENE

	2018	2019	Kommentar:
Kvalifiseringsprogrammet	10 deltakere som mål. Det har vært i snitt 8 deltakere. I siste tertial har det vært en økning mot 12 deltakere.	10 deltakere.	Kvalifiseringsprogrammet innvilges etter søknad. Det kan innvilges personer i yrkesaktiv alder som har vesentlig nedsatt arbeid- og inntektsevne og ingen eller svært begrensede ytelser til livsopphold. Vi ser en økning i antall deltakere da det er flere som får rettigheter grunnet innstramminger på statlige ytelser.
Økonomisk sosialhjelp	Antall som lever av sosialstønad er i snitt 43 personer i årets første ni måneder. Av disse er det i snitt 14 personer under 25 år. De som er under 25 er på vei inn i aktivitet, eller i aktivitet på sosialstønad.	Redusere antall som lever på sosialstønad er fortsatt et mål, men vi ser en økning i brukere som er avhengige av økonomisk støtte. Innstramminger på statlige ytelser gir flere brukere og økte kostnader på sosiale stønader. Spesielt fokus på unge, her er aktivitet et prioritert område.	Økonomisk sosialhjelp er fellesbegrep på alle stønader under sosialkontoret. Livsopphold gis til de som ikke har annen inntekt, og som i hovedsak lever av sosialstønad. Supplerende gis til de som ikke har nok til eget livsopphold, husleie, strøm og til bidrag til andre utgifter. Fra og med 2019 ønsker vi å omdefinere gruppen unge til å være alle under 30 år, slik at målgruppen har samme definisjon for både statlig og kommunal side. Det er fra statlig side en ekstra innsats for denne gruppen.
Kommunal flyktningetjeneste	Det er medio oktober bosatt 8 flyktninger i 2018. Det er innen september kommet 4 barn som familieinnvandret i år.	Bosette 10 personer, i tillegg kommer eventuelle familiejenforeninger	Om vi får bosette flyktninger i 2019 er avhengig av at vi får tildelt bosetting fra IMDI.

ENHETENS MÅLEKART

Fokusområde	Bruker	Medarbeider	Økonomi
Hva måler vi?	Brukertilfredshet	Medarbeidertilfredshet Sykefravær	Avvik i forhold til budsjett
Hvordan måler vi?	Brukerundersøkelse	Medarbeiderundersøkelse Sykefraværstatistikk	Regnskap
Ambisjonsnivå	Likt eller bedre enn landet for øvrig.	Medarbeidertilfredshet: Likt eller bedre enn landet for øvrig. Sykefravær: 6 %, herav 3 % korttidsfravær	Avvik +/- 0,5 % fra netto budsjettramme

FOKUSOMRÅDER

- Færre unge under 30 år som mottar sosialhjelp
- Redusere utbetalinger av økonomisk sosialhjelp

8.12 Ansvar 275 Kirke, tros- og livssynssamfunn

TJENESTEOMRÅDER

Tilskuddet til Tvedestrand kirkelig fellesråd går til å dekke de utgiftene som fellesrådet har ansvaret for etter kirkeloven. Det gjelder blant annet:

- Kirkelig administrasjon
- Kirker (bygninger og kirkelige handlinger utenom prestens lønnsutgifter)
- Kirkegårder

Tilskuddet til andre tros- og livssynssamfunn følger av nivået på tilskudd pr. medlem til Den norske Kirke og det enkelte tros- og livssynssamfunns medlemstall.

NØKKELTALL – ØKONOMI OG ÅRSVERK

(budsjettbeløp i hele 1.000 kroner)	2018	2019	2020	2021	2022
Brutto driftsutgifter	5 047	5 241			
Netto driftsutgifter, herav:	4 897	5 091	5 066	5 221	5 221
- Tvedestrand kirkelige fellesråd (inkl ungdomsprest og prostidiakon)		4 567			
- Andre tros- og livssynssamfunn		619			
- Krematorium i Østre Agder		55			

Festeavgiften for graver i Tvedestrand kommune økes fra 300 kroner til 325 kroner pr grav pr år gjeldene fra 01.01.2019.

8.13 Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgjør, premieavvik og omstillingstiltak

Ansvar 280 er ikke en egen enhet i kommunen, men et ansvarsområde for føring av enkelte fellesutgifter og budsjettering av avsetninger mv. Rådmannen har ansvar for å følge opp dette ansvarsområdet. Nedenfor spesifiseres og omtales de ulike bevilgningene på ansvarsområdet.

Ansvar 280 Tilleggsbev., lønnsoppgj., premieavvik og omstillingstiltak (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022
Tilleggsbevilgninger kommunestyret	200	100	100	100	100
Tilskudd til innsamlingsaksjonen	5	5	5	5	5
Kompetanseheving, fellespott	150	150	150	150	150
Lønnavsetningsposten	4 100	7 675	7 700	7 700	7 700
Premieavvik KLP	-15 830	-17 777	-17 777	-17 777	-17 777
Premieavvik SPK	-287	-527	-527	-527	-527
Amortisering av tidligere års premieavvik KLP	5 943	6 927	6 927	6 927	6 927
Amortisering av tidligere års premieavvik SPK	-15	69	69	69	69
Innbetaling til Norsk Pasientskadeerstatning	200	200	200	200	200
Avsetning til tap på krav	50	50	50	50	50
OU-midler til Kommunenes Sentralforbund, netto	320	320	320	320	320
Inntekter utbyggingsavtaler	-100	-50	-50	-50	-50

Ansvar 280 Tilleggsbev., lønnsoppgj., premieavvik og omstillingstiltak (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022
Statsbudsjett 2016 og rus, utøvende psykolog, 1 årsverk fra 1.1.20, netto			200	300	300
Tilskudd til Senter mot seksuelle overgrep	15	16	16	16	16
Effektiviserings krav alle enheter	-800				
Skoleundersøkelse	50				
Utviklings- og omstillingsprosjekt - Organisasjons- og arbeidsflytgjennomgang			-3 000	-4 500	-4 500
Omstillingsmidler		300			
Ansettelsesstopp – Forlengelse		-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
Redusert service- og tjenestenivå		-500	-1 000	-1 500	-2 000
Gevinstrealisering – Nye IKT-systemer m.m.		-250	-1 000	-1 500	-2 000
Prosjektavdelingen – Nedjustering			-	-	-
Manglende prisomregning av andre driftsutgifter på enhetenes budsjetter		-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Byggelånsrenter på investeringsprosjekt		-2 500	-2 300		
Grendebarneskoler – Redusert antall – Skolestrukturendringer				-	-
Totalt	-5 999	-9 092	-13 217	-13 317	-14 317

Flere poster er selvforklarende eller omtalt tilstrekkelig over, derfor kommenteres ikke alle poster her.

Tilleggsbevilgninger kommunestyret

Bevilgningen til kommunestyrets disposisjon er innarbeidet med en reduksjon på 100 000 kroner i planperioden, sett i forhold økonomiplan 2018-2021.

Kompetanseheving

Midlene som er avsatt til kompetanseheving gjelder midler til fellestiltak eller til fordeling etter særskilt vurdering av rådmannen. I tillegg til disse midlene har alle enheter midler til kompetanseheving innenfor sine budsjetttrammer.

Lønnsavsetningsposten

Ved beregning av lønnsavsetningsposten for 2019 har en i utgangspunktet benyttet statsbudsjettets forutsetninger om en årslønnsvekst på 3,25 %, justert ned med 0,05 % - poeng. Overhenget fra 2018 er anslått til 0,6 %. Det er videre gjort en vurdering på lavere lønnsvekst/ mindre lønnsglidning på 0,2 %-poeng. Oppsummert er det rom for et tillegg og lønnsglidning i 2019 på 2,4%. Avsetningen til lønnsavsetningsposten er etter dette beregnet til 7,7 mill. kroner.

Kommunestyret gjorde vedtak om reduksjon av denne posten på 25 000 kroner for 2019. Lønnsavsetningsposten er dermed budsjettetert til 7,675 mill. kroner for 2019.

Pensjon og premieavvik

I midten av september 2018 mottok kommunen brev fra KLP med anslag på hva en må innbetale i pensjonspremie i 2019. Prognosene viser en reduksjon sammenlignet med det som er innarbeidet i budsjett 2018. Da var det lagt inn en premiesats på 19,7 %. Prognosen for 2019 er 19,4 %.

En har også mottatt informasjon fra Statens Pensjonskasse (SPK) med prognoser for 2019. Beregningene for dette området viser at premiebelastningen økes fra 10,9 % i 2018 til 11,90 % i 2019.

De senere årene har en sett store endringer gjennom året i KLPs anslag på innbetalingsbeløp fra kommunene og årets premieavvik. Det er derfor grunn til å presisere at det er stor usikkerhet på området.

Bokførte premieavvik skal senere kostnadsføres med enn lik andel over flere år. Til og med 2010 har dette vært fordelt over 15 år, mens det fra 2011 ble endret til ti år. Fra 2014-avviket skal en benytte sju år. Amortisering av tidligere års premieavvik er beregnet med utgangspunkt i informasjon pr. september 2018. Det er usikkerhet også på dette området, siden premieavvikene for 2018 ikke blir kjent før i januar 2019.

OU-midler til Kommunenes Sentralforbund (KS)

Kommunen må hvert år innbetale et visst beløp pr. ansatt til opplæringsfond i KS. Ansatte betaler selv litt av dette gjennom månedlig trekk i lønnen. Kommunen har likevel nettoutgifter på området, og beløpet er anslått til 320 000 kroner i 2019.

Tilskudd til Senter mot seksuelle overgrep

Ved behandlingene av tidligere økonomiplaner har kommunestyret vedtatt å bevilge tilskudd til Senter mot seksuelle overgrep. I tråd med kommunestyrets vedtak er det lagt inn midler alle årene i planperioden.

Midler til psykologstilling

Statsbudsjettet 2016 gav føringer for utøvende psykolog på rusfeltet. Dette er videreført i statsbudsjettet for 2019 der det står at fra 1. januar 2020 er alle kommuner lovpålagt å ha psykolog. Det er dermed lagt inn ett årsverk for utøvende psykolog fra 1.1.2020.

Diverse omstillings- og utviklingstiltak

Det vises til omtale av tiltak for 280 under avsnitt 6.4.12 for utdyping av beskrivelsene av de ulike omstillingstiltakene nederst i tabellen ovenfor.

VEDLEGG

1. Driftsbudsjett vann, avløp og feiing 2019-2022

	R2017	Anslag 2018	2019	2020	2021	2022
3400/3450 VANN						
Driftsutgifter - Variabel del	3 531	3 474	3 915	3 875	3 900	3 925
Lønnsutgifter - Variabel del	2 524	3 396	3 217	3 217	3 217	3 217
Kalkulatoriske renteutgifter - Fast del	1 029	1 400	1 840	2 195	2 200	2 315
Fordelte avskrivninger - Fast del	2 065	2 075	2 315	2 665	2 685	2 750
Sum driftsutgifter	9 149	10 345	11 287	11 952	12 002	12 207
Årsavgifter	-7 855	-8 200	-8 280	-11 390	-11 550	-11 700
Tilkoblingsavgifter	-433	-450	-430	-550	-540	-570
Andre inntekter	-67	-	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-8 354	-8 650	-8 710	-11 940	-12 090	-12 270
Driftsresultat = Overskudd (-) / Underskudd (+)	795	1 695	2 577	12	-88	-63
Akkumulert driftsresultat pr. 31.12.	-4 446	-2 751	-174	-162	-250	-313
Fondsmidler pr. 01.01.	5 241	4 446	2 751	174	162	250
Bruk av fondsmidler	-795	-1 695	-2 577	-12	-	-
Avsetning av fondsmidler	-	-	-	-	88	63
Fondsmidler pr. 31.12.	4 446	2 751	174	162	250	313
Differanse akk. driftsresultat og driftsfond pr. 31.12.	0	0	0	0	0	0
Endring vannavgiften	0,0 %	0,0 %	0,0 %	35,9 %	0,0 %	0,0 %
Vannavgiften - Ordinær ekskl. mva.	2 870	2 870	2 870	3 900	3 900	3 900
Tilkoblingsavgifter - Ordinær ekskl. mva.	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500
3500/3530 AVLØP						
Driftsutgifter - Variabel del	9 706	7 594	7 603	7 263	7 298	7 333
Lønnsutgifter - Variabel del	4 162	4 765	4 606	4 606	4 606	4 606
Kalkulatoriske renteutgifter - Fast del	1 216	1 585	2 015	2 445	2 455	2 425
Fordelte avskrivninger - Fast del	4 111	3 675	3 815	4 280	4 410	4 550
Sum driftsutgifter	19 195	17 619	18 039	18 594	18 769	18 914
Årsavgifter	-17 707	-18 350	-18 630	-15 090	-15 300	-15 520
Tilkoblingsavgifter	-607	-750	-740	-740	-690	-720
Andre inntekter	-20	-60	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-18 334	-19 160	-19 370	-15 830	-15 990	-16 240
Driftsresultat = Overskudd (-) / Underskudd (+)	862	-1 541	-1 331	2 764	2 779	2 674
Akkumulert driftsresultat pr. 31.12.	-6 199	-7 740	-9 071	-6 307	-3 528	-854
Fondsmidler pr. 01.01.	7 061	6 199	7 740	9 071	6 307	3 528
Bruk av fondsmidler	-862	-	-	-2 764	-2 779	-2 674
Avsetning av fondsmidler	-	1 541	1 331	-	-	-
Fondsmidler pr. 31.12.	6 199	7 740	9 071	6 307	3 528	854
Differanse akk. driftsresultat og driftsfond pr. 31.12.	0	0	0	0	0	0
Endring kloakkavgiften	0,0 %	0,0 %	0,0 %	-20,3 %	0,0 %	0,0 %
Kloakkavgiften - Ordinær ekskl. mva.	5 280	5 280	5 280	4 210	4 210	4 210
Tilkoblingsavgifter - Ordinær ekskl. mva.	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500

	R2017	Anslag 2018	2019	2020	2021	2022
3380 FEIING						
Driftsutgifter - Variabel del	790	806	812	812	812	812
Lønnsutgifter - Variabel del	39	36	82	82	82	82
Sum driftsutgifter	829	842	894	894	894	894
Årsavgifter	-772	-779	-770	-895	-895	-895
Sum driftsinntekter	-772	-779	-770	-895	-895	-895
Driftsresultat = Overskudd (-) / Underskudd (+)	57	63	124	-1	-1	-1
Akkumulert driftsresultat pr. 31.12.	-198	-135	-11	-12	-13	-14
Fondsmidler pr. 01.01.	255	198	135	11	12	13
Bruk av fondsmidler	-57	-63	-124	-	-	-
Avsetning av fondsmidler	-	-	-	1	1	1
Fondsmidler pr. 31.12.	198	135	11	12	13	14
Differanse akk. driftsresultat og driftsfond pr. 31.12.	-0	-0	-0	-0	-0	-0
Økning feieravgiften	0,0 %	0,0 %	0,0 %	16,0 %	0,0 %	0,0 %
Feieravgiften - Ordinær ekskl. mva.	250	250	250	290	290	290
3400/3450 VANNVERK						
Variabel del	66,2 %	66,4 %	63,2 %	59,3 %	59,3 %	58,5 %
Fast del (renter og avdrag)	33,8 %	33,6 %	36,8 %	40,7 %	40,7 %	41,5 %
3500/3530 AVLØP						
Variabel del	72,2 %	70,1 %	67,7 %	63,8 %	63,4 %	63,1 %
Fast del (renter og avdrag)	27,8 %	29,9 %	32,3 %	36,2 %	36,6 %	36,9 %
Sum kommunale avgifter - Normal hushold						
Vannavgift	2 870	2 870	2 870	3 900	3 900	3 900
Kloakkavgift	5 280	5 280	5 280	4 210	4 210	4 210
Renovasjon * (faktureres fra RTA)	-	-	-	-	-	-
Feiing	250	250	250	290	290	290
Sum ekskl. mva (netto)	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400
Mva	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100	2 100
Sum inkl. mva (brutto)	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Økning i kr. inkl. mva	-	-	-	-	-	-
Økning i %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Budsjetterte nye tilkoblinger, inkl. konsekvenser av nye investeringstiltak						
Vann	28	33	32	41	40	42
Avløp	43	56	55	55	51	53

2. Avgifter, betalingssatser og gebyrer

Beløp i kroner	Sats 2018	Sats 2019	Endringstidspunkt
Vannavgift, ekskl. mva.	2 870	2 870	
Kloakkavgift, ekskl. mva.	5 280	5 280	
Feieavgift, ekskl. mva.	250	250	
Slamavgift, ekskl. mva.	1 080	se eget vedlegg	Faktureres direkte fra RTA AS
Renovasjonsavgift, ekskl. mva.	3 020	se eget vedlegg	Faktureres direkte fra RTA AS
Foreldrebetaling SFO, 6-10 t/u, i 10 mnd.	1 860	endret tilbud	
Foreldrebetaling SFO, 11-15 t/u, i 10 mnd.	2 275	endret tilbud	
Foreldrebetaling SFO, 16- t/u, i 10 mnd.	2 605	endret tilbud	
Kostpenger SFO, 6-10 t/u, i 10 mnd.	60	endret tilbud	
Kostpenger SFO, 11-15 t/u, i 10 mnd.	85	endret tilbud	
Kostpenger SFO, 16- t/u, 10 mnd.	100	endret tilbud	
Foreldrebetaling SFO, 0-11 timer i 10 mnd		2 000	01.08.2018
Foreldrebetaling SFO 12 timer og mer i 10 mnd		2 600	01.08.2018
Foreldrebetaling SFO, 0-11 timer i 11 mnd		2 000	01.08.2018
Foreldrebetaling SFO 12 timer og mer i 11 mnd		2 600	01.08.2018
Kostpenger SFO pr mnd uavhengig av opphold		150	01.08.2018
Dagsats SFO		245	01.08.2018
Foreldrebetaling barnehage, full plass	Statlig fastsatt maksimalpris (2910)	Statlig fastsatt maksimalpris (2990)	01.01.19 - 31.7.19.
Foreldrebetaling barnehage, full plass	Statlig fastsatt maksimalpris (2910)	Statlig fastsatt maksimalpris (3040)	01.08.19 - 31.12.19.
Kostpenger barnehage, full plass	300	300	
Parkeringsavgift, pris pr. time	25 kr. 1.6.- 31.8., ellers 10 kr.	25 kr. 1.6.- 31.8., ellers 10 kr.	Ingen endring
Parkeringsavgift, pris pr. time for Tjennaparken	25 kr. 1.6.- 31.8., ellers 20 kr. Per dag	25 kr. 20.6.- 20.8., ellers 20 kr. Per dag	01.10.2018
Leie av parkeringsplass i sentrum, beløp pr. år inkl. merverdiavgift	5 000	5 000	
Korttidsopphold institusjon	statlig fastsatt	statlig fastsatt	01.01.2019
Dag- eller nattopphold institusjon	statlig fastsatt	statlig fastsatt	01.01.2019
Korttidsopphold hybel pr. døgn	som korttidsopph. Inst,	som korttidsopph. Inst,	01.01.2019
Merking av tøy, sykehjem netto	628	641	01.01.2019
Kost: Full kost, pr. mnd.	4 253	4 342	01.01.2019
Kost: Middag daglig, pr. mnd.	1 910	1 950	01.01.2019
Kost: Middag 3 dgr pr uke, pr mnd	960	980	01.01.2019
Kost: Middag 4 dgr pr uke, pr mnd	1 280	1 307	01.01.2019
Kost: Middag pr stk	80	82	01.01.2019
Kost: Lunsj daglig pr mnd	930	950	01.01.2019
Kost Lunsj 3 dgr pr uke, pr mnd	372	384	01.01.2019
kost Lunsj 4 dgr pr uke, pr mnd	496	512	01.01.2019

Beløp i kroner	Sats 2018	Sats 2019	Endringstidspunkt
Kost: Lunsj pr stk	31	32	01.01.2019
Kost: Frokost eller kveldsmat, pr. mnd.	711	726	01.01.2019
Kost: grøt, pr.stk	33	34	02.01.2019
Næringsdrikk pr mnd	500	511	01.01.2019
Trygghetsalarm, pr. mnd.	362	369	01.01.2019
Brukerbetaling for hjelp i hjemmet, netto inntekt (1G = 96 883 kroner pr. 1.5.2018):			
Inntil 2G, helt abonnement	Statlig fastsatt maksimal-pris	Statlig fastsatt maksimal-pris	01.01.2019
2G-3G, helt abonnement	482	492	01.01.2019
3G-4G, helt abonnement	964	985	01.01.2019
4G-5G, helt abonnement	1 511	1 543	01.01.2019
Over 5G, helt abonnement	1 925	1 965	01.01.2019
Inntil 2G, halvt abonnement	Statlig fastsatt maksimal-pris	Statlig fastsatt maksimal-pris	01.01.2019
2G-3G, halvt abonnement	241	246	01.01.2019
3G-4G, halvt abonnement	482	492	01.01.2019
4G-5G, halvt abonnement	756	772	01.01.2019
Over 5G, halvt abonnement	964	985	01.01.2019
Maks timesats hjelp i hjemmet	263	268	01.01.2019
Renholdsutstyr hjelp i hjemmet	33	34	02.01.2019
Husleie frisør og fotterapeut, Strannasenteret	2 050	2 093	01.01.2019
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 33, pr. mnd	532	543	01.01.2019
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 35, pr. mnd	642	655	01.01.2019
Fysioterapi gruppetrening pr halvår	300	300	01.01.2019
Kulturskolen, elevkontingent pr. semester:			
Babysang	900	900	
Band	900	900	
Kor	900	900	
Korps, salg av elevplasser	1 500	1 500	
Annen musikk	1 600	1 600	
Kunst	1 530	1 530	
Kulturskolen, instrumentleie pr. semester	500	500	
Kulturskolen, materiell pr. semester (kunst)	400	400	
Gjestehavna:			
Dagsbesøk	Gratis	Gratis	
Overnatting 15.6-15.8., pr. natt, båter 30 fot og mindre	150	150	
Overnatting 15.6-15.8., pr. natt, båter over 30 fot	200	200	
Overnatting utenom 15.6.-15.8., pr. natt, uavhengig av båtstørrelse	50	50	
Båtplasser:			
1-4:Badehusvingen - Utrigger	4 915	4 915	
5-16:Badehusvingen - Utrigger	4 100	4 100	
17-81:Nyvei - Utrigger	4 100	4 100	
81-82:Nyvei - Bøye	4 100	4 100	
83-89:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	

Beløp i kroner	Sats 2018	Sats 2019	Endringstidspunkt
90-92:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
93-98:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
99:Rådhuset - Bøye	4 100	4 100	
100-102:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
104:Rådhuset - Bøye	4 100	4 100	
105-110:Ved Andersens lagerbygg - Bøye	4 100	4 100	
111:Ved Andersens lagerbygg - Bøye	3 280	3 280	
112-115:Ved Trelastutsalget - Bøye	3 280	3 280	
116-130:Bakkeskåt ved parkering - Bøye	4 915	4 915	
131:Ved Vertshuset - Bøye	4 100	4 100	
132-136:Bakkeskåt Marina - Bøye	5 960	5 960	
200-207:Badehusvingen - Utrigger	4 915	4 915	

Statlig fastsatt maksimalpris for foreldrebetaling i barnehagene er satt til 2 990 kroner pr mnd. for perioden 1.1.2019 - 31.7.19. Fra 1.8.2019 økes satsen til 3 040 kroner pr mnd. Stortinget behandler statsbudsjettet og fastsetter maksimalprisen i desember 2018.

Dag- eller nattopphold på sykehjem og korttidsopphold sykehjem reguleres i eget rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Betaling for langtidsopphold på sykehjem beregnes etter inntekt i henhold til "Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester".

I kulturskolen gis det 25 % rabatt på den dyreste disiplinen dersom en person er elev i flere disipliner.

3. Gebyrer RTA

Gebyrregulativ for renovasjon

Tvedestrand kommune 2019

Inkludert sigevannskostnader Grendstøl à kr 30,- pr helårsabonnent

Renovasjon Helårs

Type abonnement	Antall ab.	volum dunk	Tømme frekvens	Fast del kr	Volum del kr	Sum årsgebyr	Sum årsgebyr inkl. mva
140 - normal	1	140	2. Uke	1 480	1 450	2 930	3 662,50
140 - lite	1	140	4. Uke	1 480	725	2 205	2 756,25
240 - stort	1	240	2. Uke	1 480	2 710	4 190	5 237,50
370 - x stort	1	370	2. Uke	1 480	4 130	5 610	7 012,50
660 - xx stort	1	660	2. Uke	1 480	8 155	9 635	12 043,75
Delt abonnement							
140	2	140	2. Uke	1 480	725	2 205	2 756,25
240	2	240	2. Uke	1 480	1 355	2 835	3 543,75
240	3	240	2. Uke	1 480	904	2 384	2 980,00
370	2	370	2. Uke	1 480	2 065	3 545	4 431,25
370	3	370	2. Uke	1 480	1 377	2 857	3 571,25
370	4	370	2. Uke	1 480	1 033	2 513	3 141,25
660	2	660	2. Uke	1 480	4 078	5 558	6 947,50
660	3	660	2. Uke	1 480	2 719	4 199	5 248,75
660	4	660	2. Uke	1 480	2 039	3 519	4 398,75
660	5	660	2. Uke	1 480	1 631	3 111	3 888,75
660	6	660	2. Uke	1 480	1 359	2 839	3 548,75
660	7	660	2. Uke	1 480	1 165	2 645	3 306,25

Kompostfradrag   Kr 284 + mva = Kr 355

Hytterrenovasjon Tvedestrand

Kategori	Fast del	Volum del	Sum årsgebyr	Sum årsgebyr inkl mva
A	740	800	1540	1925,00
B	740	500	1240	1550,00
C	740	150	890	1112,50
Leie sorteringsbu/ tilknytning nedgravd			400	500,00

Gebyrregulativ for slam

Tvedestrand kommune 2019

Slam (abonnenter som ikke er tilknyttet kommunal kloakk)

Type abonnement	Antall abonnent	Volum pr tømming	Tømme frekvens	Årsgebyr	Årsgebyr inkl. mva
Helårs					
Årsavgift slamavskiller	1	Inntil 4m3	24 mnd	1 080	1 350
Årsavgift tett tank	1	Inntil 4m3	12 mnd	2 160	2 700
Fritid					
Årsavgift slamavskiller	1	Inntil 4m3	48 mnd	540	675
Årsavgift tett tank	1	Inntil 4m3	12 mnd	2 160	2700

Ekstratømming utover årsgebyr

Type tømming	Enhet	Pris	
		Pris	Inkl. mva
Nødtømming	Pr gang	1 950	2 438
Ekstra tømming	m3	540	675
Bomtur	Pr gang	500	625

4. Søknader fra organisasjoner

Kommunen har mottatt søknader om støtte fra ulike organisasjoner som det er naturlig å vurdere i budsjettsammenheng. Søknader fra følgende er ikke imøtekommet i rådmannens budsjettforslag:

Arkivet freds og menneskerettighetssenter har søkt om driftsstøtte for 2019 på kroner 15 000 kroner.

Risør Ungdomsteater har søkt om støtte på 7000 kroner til oppføring av musikalen «Into the Woods».

Kirkens SOS har søkt om driftstilskudd for 2019 på 10 000 kroner.

5. Oversikt over tiltak

Ansvar 210 Rådmann og politiske styringsorganer (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Rådgiverstilling – Økt lønnsbelastning driftsbudsjettet	0	90	180	270
Politisk organisering, effektivisering		-50	-50	-50
Provisjonsinntekter på 2 % - salg av næringstomter	-100	-100	-100	-100
Halleie til idrettslag, Lyngmyrhallen, tilskudd tas bort	-125	-125	-125	-125
Tilskudd til festivalarrangører tas bort; Kystkulturuka, Skjærgårds og TRK	-99	-99	-99	-99
Opplevelsessenter Gjeving, Raet nasjonalpark, halvering tilskudd	-50	-50	-50	-50
Sum rådmannens forslag	-374	-334	-244	-154
Tilskudd til festivalarrangører; Kystkulturuka, Skjærgårds og TRK	99	99	99	99
Opplevelsessenter Gjeving, Raet nasjonalpark	50	50	50	50
Sum vedtatt	-225	-185	-95	-5

Ansvar 215 Administrativ støtteenhet (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Fellesutgifter digitalisering, nettogevinst	-65	-65	-65	-65
Reduksjon 0,5 årsverk - effektivisering/digitalisering - felles kemnerkontor, nettogevinst	-65	-65	-75	-75
Redusert 0,2 årsverk servicesenteret, redusert åpningstid ekspedisjon og sentralbord	-60	-115	-115	-115
Sum vedtatt	-190	-245	-255	-255

Ansvar 229 Tvedestrandskolen (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Fremmedspråklige, redusert behov, pga reduserte vedtak. Ned fra 1,8 til 1,4 mill kroner	-400	-400	-400	-400
Spesialundervisning, gradvis overføring til tilpasset opplæring (TPO) og tidlig innsats	-450	-1 200	-1 200	-1 200
Sum vedtatt	-850	-1 600	-1 600	-1 600

Ansvar 230 Barnehageenheten (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Pedagognorm - effektiviseringstiltak i enheten	-400	-400	-400	-400
Færre barn private barnehager	-100	-200	-200	-200
Sum rådmannens forslag	-500	-600	-600	-600
Reduserte driftsutgifter sammenslåing av 3 gamle barnehager i sentrum til 1 ny barnehage fra 1.8.2022; reduksjon styrerressurs med 1,1 årsverk, 40 % redusert driftsutgifter bygning m.m.				-450
Sum vedtatt	-500	-600	-600	-1 050

Ansvar 240 Plan, miljø og eiendom (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Nytt idrettsanlegg, Mjåvann, driftsutgifter		2 450	4 900	4 900
Nytt idrettsanlegg, Mjåvann, driftsinntekter		-2 450	-5 880	-5 880
Driftsutgifter etter kjøp av videregående skole på Lyngmyr		300	500	500
Boliger til utviklingshemmede, driftsutgifter			100	200
Boliger til utviklingshemmede, leieinntekter			-250	-750
Reguleringsplan for ny barneskole	50			
Reguleringsplan for ny barnehage	50			
Lyngør ny reguleringsplan (pga. bygge- og deleforbud)		300		
Kommunedelplan kystsonen, revidering		100		
Flomsikringstiltak plan	100			
Lyngmyrhallen - driftsbudsjett etter overtakelse	700	500	100	100
Lyngmyrhallen - driftsbudsjett etter overtakelse, leieinntekt fra fylkeskommunen fram til 1.7.2020	-800	-400	0	0
Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjett	323	1 091	1 352	1 682
Sum rådmannens forslag	423	1 891	822	752
Felles E-18 koordinator, Dørdal - Tvedestrand - Arendal - Grimstad	115	115		
Skole: Planlegging, reguleringsplan, salgskonsept m.m. for skoleområdet inkl. Skriverstua m.m.			100	100
Barnehage: Planlegging, reguleringsplan, salgskonsept m.m. for området ved Villa utsikten og Middelskole samt Bøkli		100	100	
Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjettet - Ta bort tiltak på ansvar 240	-323	-1 091	-1 352	-1 682
Sum vedtatt	215	1 015	-330	-830

Ansvar 245 Teknisk drift (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Teknisk beredskapsvakt, effektivisering	-100	-100	-100	-100
Drift ny pumpestasjon Bydalen	30	30	30	30
Drift nytt garasjeanlegg vann			25	50
Drift nytt garasjeanlegg avløp			35	70
Parkeringsvakt, 20%, primært sommer	140	140	140	140
Inndekning, økte parkeringsavgiftsinntekter	-70	-70	-70	-70
Inndekning (Overføre 10 % vakant stilling fra Skjærgårdstjenesten)	-70	-70	-70	-70
Rehabiliteringsplan vann	600	600	600	600
Rehabiliteringsplan avløp	600	600	600	600
Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjett	85	299	512	512
Endring avgiftsnivå vann, økt fra 2.870 til 3.900 kr. fra 2020		-3 010	-3 050	-3 090
Endring avgiftsnivå avløp, redusert fra 5.280 til 4.210 kr. fra 2020		3 830	3 890	3 940
Feieavgift, øke fra 250 til 290 kr. fra 2020		-125	-125	-125
Sum vedtatt	1 215	2 124	2 417	2 487

Ansvar 250 Omsorg og rehabilitering (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Inventar og utstyr	100			
Systemansvarlig Profil pasientsystem flere enheter 0,5 årsverk	350	350	350	350
Hjelpemiddelsutstyr - leasing	60	60	60	60
Sum vedtatt	510	410	410	410

Ansvar 255 Oppfølgingsenheten (2018-2021: 2018-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Bemanning samlokaliserte nye boliger, 5-6 årsverk, fra 1.9.21. Nettoutgift			1 300	4 000
Økt avlastning i påvente av nye boliger; 0,4 årsverk fra 1.1.19	350	350	200	
Særlig ressurskrevende tjenester, overføring fra spesialisthelsetjenesten	100	300	1 000	1 500
Sum rådmannens forslag	450	650	2 500	5 500
Redusert innslagspunkt for tilskudd til ressurskrevende brukere	-240	-240	-240	-240
Sum vedtatt	210	410	2 260	5 260

Ansvar 260 Familiehuset - Ressurssenter for barn og unge (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Husleie Mekkeklubben	58			
Økning helsestasjon, inkl. jordmor, 0,1 årsverk, fra 1.4.19	75	100	100	100
Ny privat fastlegehjemmel Tvedestrand legesenter 100% fra 1.5.20		150	150	150
Rådgiver koordinerende funksjon dekkes av enhetsleder		-236	-236	-236
Sum vedtatt	133	14	14	14

Ansvar 265 NAV (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Sosialhjelp, redusert totalnivå		-500	-500	-500
Flyktningetjenesten, reduksjon med 1 årsverk fra 2020, pga. lavere bosetting		-620	-620	-620
Mottak av 10 flyktninger pr år fom 2019:				
- Introduksjonsstønning, 10 nye pr år	996	2988	3984	2988
- Bosettingsutgifter	500	500	500	500
- Sosialhjelp	200	400	600	800
- Administrasjonsutgifter voksenopplæring, netto	168	504	671	-71
- Reiseutgifter voksenopplæring	50	100	150	150
Sum vedtatt	1 914	3 372	4 785	3 247

Ansvar 275 Kirker og tros- og livssynssamfunn (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Tilskudd til ungdomsprest	50	50	50	50
Sum rådmannens forslag	50	50	50	50
Felles krematorium Østre Agder, fra 55 000 kr til 210 000 kr pr år fra 2021			155	155
Prostidiakon	25			
Sum vedtatt	75	50	205	205

Ansvar 280 Tilleggsbevilgninger, lønnsoppgj., premieavvik og omstillingstiltak (2019-2022: 2019-priser, hele 1 000 kroner)	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Utviklings- og omstillingsprosjekt - Organisasjons- og arbeidsflytgjennomgang		-3000	-4500	-4500
Omstillingsmidler	300			
Ansettelsesstopp – Forlengelse	-1800	-1800	-1800	-1800
Redusert service- og tjenestenivå	-500	-1000	-1500	-2000
Gevinstrealisering – Nye IKT-systemer m.m.	-250	-1000	-1500	-2000
Prosjektavdelingen – Nedjustering		-650	-1200	-1200
Manglende prisomregning av andre driftsutgifter på enhetenes budsjetter	-1500	-1500	-1500	-1500
Byggelånsrenter på investeringsprosjekt	-2500	-2300		
Grendebarneskoler – Redusert antall – Skolestrukturendringer			-1500	-3000
Ny psykologstilling i kommunen		200	300	300
Kommunestyrets tilleggsbevilgningspost	-150	-150	-150	-150
Felles kompetansemidler	-50	-50	-50	-50
Sum rådmannens forslag	-6450	-11250	-13400	-15900
Lønnsoppgjør 2019	-25			
Skole: reversering, nedleggelse av 1 grendeskole, fra 1.8.2021.			1500	3000
Prosjektavdelingen nedjustering - Ta bort opprinnelig tiltak på ansvar 280		650	1200	1200
Sum vedtatt	-6475	-10600	-10700	-11700
Sum alle tiltak - vedtatt	-3 968	-5 835	-3 489	-3 817

6. Budsjettforskriftens vedlegg 3: økonomisk oversikt – drift

Tekst	KOSTRA-art	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Regnskap 2017
Brukerbetalinger	SUM(600)	22 092 000	22 153 000	21 354 103
Andre salgs- og leieinntekter	SUM(620:670)	45 632 000	43 278 000	43 748 273
Overføringer med krav til motytelse	SUM(700:780)	51 278 000	47 063 000	65 616 444
Rammetilskudd	800	213 939 000	203 003 000	203 968 870
Andre statlige overføringer	810	15 296 000	19 919 000	22 617 540
Andre overføringer	SUM(830:850)+ SUM(880:895)	258 000	333 000	2 056 170
Inntekts- og formuesskatt	870	145 772 000	147 597 000	140 112 347
Eiendomsskatt	SUM(874:875)	24 000 000	18 000 000	11 983 484
Andre direkte og indirekte skatter	877		-	
Sum driftsinntekter	B	518 267 000	501 346 000	511 457 231
Lønnsutgifter	SUM(010:089)+SUM(160:165)	280 601 000	263 756 800	263 198 837
Sosiale utgifter	SUM(090:099)	77 263 000	73 707 000	71 794 474
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	SUM(100:285) - SUM(160:165)	75 151 000	76 587 200	70 189 902
Kjøp av tjenester erstatter kommunal tjenesteproduksjon	SUM(300:380)	63 569 000	55 425 000	55 066 778
Overføringer	SUM(400:490)	21 584 000	26 186 000	34 415 131
Avskrivninger	590	26 067 000	22 807 000	21 400 008
Fordelte utgifter	- 690 + 290 - 790	-21 027 000	-21 070 000	-4 437 489
Sum driftsutgifter	C	523 208 000	497 399 000	511 627 642
Brutto driftsresultat	D=B-C	-4 941 000	3 947 000	-170 411
Renteinntekter og utbytte	SUM(900:905)	9 864 000	8 797 000	8 941 840
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	909			-
Mottatte avdrag på utlån	SUM(920:921)	112 000	30 000	282 321
Sum eksterne finansinntekter	E	9 976 000	8 827 000	9 224 161
Renteutgifter og låneomkostninger	SUM(500:501)	11 453 000	8 581 000	7 216 150
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	509		-	-
Avdrag på lån	SUM(510:511)	22 540 000	18 400 000	15 670 000
Utlån	SUM(520:521)			311 000
Sum eksterne finansutgifter	F	33 993 000	26 981 000	23 197 149
Resultat eksterne finanstransaksjoner	G=E- F	-24 017 000	-18 154 000	-13 972 988
Motpost avskrivninger	990	26 067 000	22 807 000	21 400 008
Netto driftsresultat	I	-2 891 000	8 600 000	7 256 609
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	930		-	-
Bruk av disposisjonsfond	940	1 521 000	-	7 774 857
Bruk av bundne driftsfond	950	2 701 000	1 977 000	4 508 456
Sum bruk av avsetninger	J	4 222 000	1 977 000	12 283 313
Overført til investeringsregnskapet	570		-	-
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	530		-	2 677 235
Avsatt til disposisjonsfond	540		10 036 000	9 691 246
Avsatt til bundne driftsfond	550	1 331 000	541 000	1 536 500
Sum avsetninger	K	1 331 000	10 577 000	13 904 981
Regnskapsmessig merforbruk (-) / mindreforbruk (+)	L=I+J-K	-	-	5 634 941

7. Budsjettforskriftens vedlegg 4: Økonomisk oversikt – investering

Tekst	KOSTRA-art	Budsjett 2019	Budsjett 2018	Regnskap 2016
Salg av driftsmidler og fast eiendom	SUM(660:670)	4 320 000	-	658 243
Andre salgsinntekter	SUM(600:650)	2 500 000	-	103 522
Overføringer med krav til motytelse	SUM(700:710)+SUM(730:780)	1 630 000	-	3 788 596
Kompensasjon for merverdiavgift	729	22 603 000	25 064 000	3 034 192
Statlige overføringer	810	-	-	-
Andre overføringer	SUM(830:895)	-	2 200 000	-
Renteinntekter og utbytte	SUM(900:905)	-	-	-
Sum inntekter	L	31 053 000	27 264 000	7 584 553
Lønnsutgifter	SUM(010:080)+SUM(160:165)	2 418 000	2 957 000	1 738 888
Sosiale utgifter	SUM(090:099)	882 000	1 083 000	596 463
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjensteproduksjon	SUM(100:285)-SUM(160:165)	124 947 000	135 796 000	53 587 211
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjensteproduksjon	SUM(300:380)	-	-	-
Overføringer	SUM(400:480)	23 603 000	25 864 000	3 094 965
Renteutgifter og omkostninger	SUM(500:501)	-	-	-
Fordelte utgifter	- 690+(290-790)	-	-	-
Sum utgifter	M	151 850 000	165 700 000	59 017 526
Avdrag på lån	SUM(510:511)	4 300 000	3 600 000	6 768 897
Utlån	SUM(520:521)	25 000 000	15 000 000	9 721 000
Kjøp av aksjer og andeler	529	1 700 000	1 600 000	1 362 073
Dekning av tidligere års udekket	530	-	-	-
Avsatt til ubundne investeringsfond	548	-	-	204 000
Avsatt til bundne investeringsfond	550	-	-	10 112
Sum finansieringstransaksjoner	N	31 000 000	20 200 000	18 066 082
Finansieringsbehov	O=M+N-L	151 797 000	158 636 000	69 499 055
Bruk av lån	SUM(910:911)	147 797 000	155 736 000	62 466 663
Salg av aksjer og andeler	929	100 000	-	-
Mottatt avdrag på utlån	SUM (920:921)	3 900 000	2 900 000	6 133 393
Overført fra driftsbudsjettet	970	-	-	-
Bruk av tidligere års udisponert	930	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	940	-	-	-
Bruk av bundne driftsfond	950	-	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	948	-	-	732 000
Bruk av bundne investeringsfond	958	-	-	167 000
Sum finansiering	R	151 797 000	158 636 000	69 499 055
Udekket (-) / Udisponert (+)	S=R-O	-	-	-

8. Kommunestyrets vedtak 11.12.18 i sak 113/17: «Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019»

Tvedestrand kommune

Saksframlegg

Arkivsak: 2018/1336-5

Arkiv: 151

Saksbeh: Beate Pettersson

Dato: 13.11.2018

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
60/18	Formannskap	27.11.2018
113/18	Kommunestyre	11.12.2018

Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019

Vedtak

1. Tvedestrand kommunestyre vedtar «Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019» slik det fremgår av vedlagte dokument, jf. budsjettskjema 1A og 1B angående drift og 2A og 2B angående investering, med følgende endringer:

Prostidiakon

Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019

Beløp i hele tusen kroner

a)	Driften (beløp i hele tusen kroner)	2019	2020	2021	2022
280	Lønnsoppgjør 2019	-25			
	(Vi forventer en marginal lavere lønnsvekst)				
275	Prostidiakon	25			
	Sum netto	0	0	0	0

Kulturfyrtårn osv.

Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019

Beløp i hele tusen kroner

a)	Driften (beløp i hele tusen kroner)	2019	2020	2021	2022

210	Tilskudd til festivalarrangører; Kystkulturuka, Skjærgårds og TRK	99	99	99	99
210	Opplevelsessenter Gjeving, Raet nasjonalpark	50	50	50	50
255	Redusert innslagspunkt for tilskudd til ressurskrevende brukere	-149	-149	-149	-149
	Sum netto	0	0	0	0

Justeringer**Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019**

Beløp i hele tusen kroner

a)	Driften (beløp i hele tusen kroner)	2019	2020	2021	2022
275	Felles krematorium Østre Agder, fra 55 000 kr til 210 000 kr pr år fra 2021			155	155
240	Felles E-18 koordinator, Dørdal - Tvedestrand - Arendal - Grimstad	115	115		
255	Redusert innslagspunkt for tjenester til særlig ressurskrevende brukere: 240 000 kroner. Reduseres med 149 000 kr jf. formannskapet "fellesforslag kulturfyrtårn osv"	-91	-91	-91	-91
280	Økt bruk av disposisjonsfond	-24	-24	-64	-64
	Sum netto	0	0	0	0

Hovedpakke**Økonomiplan 2019-2022 og budsjett 2019**

Beløp i hele tusen kroner

a)	Driften (beløp i hele tusen kroner)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Ny barneskole i sentrum:						
290	Økt avdrag på lån - ny barneskole i sentrum for 525 elever ferdig 1.8.2023, oppstart planlegging i 2020	0	130	600		4 580	6 900

290	Økte renter på lån - ny barneskole i sentrum for 525 elever ferdig 1.8.2023, oppstart planlegging i 2020	30	220	1 420	4 550	5 940
280	Skole: reversering, nedleggelse av 1 grendeskole, fra 1.8.2021.		1 500	3 000	3 000	3 000
280	Legge ned 2 grendeskoler, Holt og Songe, fra 1.8.2023, samlet reduksjon i kostnader, usikre tallstørrelser				-2 500	-5 400
280	Legge ned den siste grendeskolen, Dypvåg, fra 1.8.2023, samlet reduksjon i kostnader, usikre tallstørrelser				-1 100	-2 500
240	Skole: Planlegging, reguleringsplan, salgskonsept m.m. for skoleområdet inkl. Skriverstua m.m.		100	100		
290	Salg av den gamle skoletomten m.m., antatt salgssum 10 mill. kroner. Nedbetaling av lån fra 2024:					
290	Reduserte renter fra 2024					-300
290	Reduserte avdrag fra 2024					-330
	Sum driftsendringer skole	0	30	1 950	5 120	8 530 7 310
	Ny barnehage Bronsbu:					
290	Økt avdrag på lån - ny barnehage Bronsbu med 6 avdelinger ferdig 1.8.2022	100	330	930	1 500	1 500
290	Økte renter på lån - ny barnehage Bronsbu med 6 avdelinger ferdig 1.8.2022	20	140	430	940	1 290 1 240
230	Reduserte driftsutgifter sammenslåing av 3 gamle barnehager i sentrum til 1 ny barnehage fra 1.8.2022; reduksjon styrerressurs med 1,1 årsverk, 40 % redusert driftsutgifter bygning m.m.			-450	-1400	-1400
240	Barnehage: Planlegging, reguleringsplan, salgskonsept m.m. for området ved Villa utsikten og Middelskole samt Bøkli	100	100			

Salg av området Villa utsikten og Middelsskolen, samt Bøklia m.m., antatt salgssum 6 mill. kroner. Nedbetaling av lån fra 2023:						
290	Reduserte renter fra 2023				-200	-200
290	Reduserte avdrag fra 2023				-180	-170
Sum driftsendringer barnehage		20	340	860	1 420	1 010 970
Prosjektavdelingen PME						
280	Prosjektavdelingen nedjustering - Ta bort opprinnelig tiltak på ansvar 280		650	1 200	1 200	
240	Prosjektavdelingen - økt lønnsbelastning driftsbudsjettet - Ta bort tiltak på ansvar 240	-323	-1 091	-1 352	-1 682	
Sum prosjektavdeling		-323	-441	-152	-482	0 0
Finansiering:						
290	Mer bruk av disposisjonsfond			-2 458	-6 540	-5 280
290	Mindre bruk av disposisjonsfond	303	1 600			
290	Mer avsetning til disposisjonsfond		1 471	342		
290	Mindre avsetning til disposisjonsfond			-600		
290	Økt eiendomsskatt 0,5 o/oo, fra 4 til 4,5 o/oo et år tidligere, fra 2020		-3 000			
290	Økt eiendomsskatt 0,5 o/oo, fra 4,5 til 5 o/oo fra 2021			-3 000	-3 000	-3 000 -3 000
Sum finansiering					-9 540	-8 280
Ny barneskole i sentrum; vann- og avløpsanlegg til tomtengrense						
290	Økt avdrag på lån vann			17	166	166
290	Økt renter på lån vann			50	150	140

290	Økt avdrag på lån avløp				3	34	34
290	Økte renter på lån avløp				10	30	29
290	Bruk av bundet driftsfond vann				-67	-316	-306
290	Bruk av bundet driftsfond avløp				-13	-64	-63
Sum vann og avløp		0	0	0	0	0	0
Sum netto		0	0	0	0	0	0
b)	Investeringer (beløp i hele tusen kroner)						
Ny barneskole ferdig 1.8.2023:							
240	Kostnadsramme inkl. mva. i 2019-priser for 525 elever, samlet kostnadsramme 272 mill. kr.		5 000	17 400	148 500	86 500	
290	Låneopptak		-4 000	-14 000	-119 400	-69 500	
290	Mva.-kompensasjon		-1 000	-3 400	-29 100	-17 000	
Ny barnehage Bronsbu ferdig 1.8.2022:							
240	Kostnadsramme inkl. mva. i 2019-priser for 6 avdelinger, samlet kostnadsramme 58 mill. kroner	3 700	8 700	22 300	21 150		
290	Låneopptak	-3 000	-7 000	-18 000	-17 050		
290	Mva.-kompensasjon	-700	-1 700	-4 300	-4 100		
Ny barneskole i sentrum; vann- og avløpsanlegg til tomtegrense							
245	Vann 5 mill. kroner i 2019-priser			500	4 500		
245	Avløp 1 mill. kroner i 2019-priser			100	900		
290	Låneopptak			-600	-5 400		
Sum endringer investeringer		0	0	0	0	0	0

2. Bevilgningen i budsjettskjema 1B, til fordeling drift, vedtas som et rammebudsjett med nettobevilgning pr. enhet/ansvarsområde, med de endringer som fremgår av punkt 1.
3. Kommunestyret vedtar å belaste byggelånsrenter på prosjekt nr. 0758 - idrettsanlegg ved Mjåvann fra og med 2018 og frem til 01.08.2020 tilsvarende flytende rentenivå i Kommunalbanken.
4. Samlet avsetning til opplæring av minoritetsspråklige elever i skolen fastsettes til 1 417 000 kroner og fordeles med 909 000 kroner til Tvedestrand skole og 364 000 kroner til Lyngmyr skole. Restbeløp på 144 000 kroner holdes tilbake som reservepost.
5. Tildeling til elever med svært store behov fastsettes til 4,1 mill. kroner hvorav 4 mill. kroner er innfaset til skolene etter antall elever gjennom tildelingsmodellen og særskilt tildeling til Lyngmyr skole. Restbeløp på 100 000 kroner holdes tilbake som reservepost.
6. Rådmannen får fullmakt til å fordele avsetningene på driftsbudsjettet til ansvar 280 Tilleggsbevilgningen avsetninger, premieavvik og omstillingstiltak til de andre ansvarsområdene, dersom fordelingen ikke er av prinsipiell karakter. Fullmakten gjelder ikke kommunestyrets tilleggsbevilgningspost.
7. Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettjusteringer fortløpende i tråd med effektivering av tiltaket «forlengelse av ansettelsesstopp i enhetene».
8. Rådmannen får fullmakt til å starte en omstillingsprosess og vedta utarbeidelse av mandat, oppdrag og prosessbeskrivelse med fremdriftsplan på utviklings- og omstillingsprosjekt, eventuelt nye styringssystemer, samt gjennomføre omstillingsprosessen. Eventuell ny organisasjonsmodell skal godkjennes av kommunestyret.
9. Rådmannen får fullmakt til å fordele kravet om økonomisk gevinst, ved budsjettjusteringer, ved gevinstrealisering av IKT-systemer i enhetene.
10. Rådmannen får fullmakt til å sette i gang arbeidet med redusert tjeneste- og servicenivå. Konkrete tiltak som innebærer bortfall av tjenester og/eller redusert service- og tjenestenivå skal godkjennes av kommunestyret.
11. Kommunestyret fastsetter det kommunale skattøret for 2019 til de til enhver tid gjeldende maksimalsatser, jf. Statsbudsjett 2019:
  - a) Inntektsskatt for personlige skatteyttere og dødsbo fastsettes til 11,55 %
  - b) Marginavsetningen for forskuddspliktige fastsettes til 10,0 %
12. Kommunestyret godkjenner et låneopptak på 108 797 000 kroner i 2019 til finansiering av investeringer. Avdragstiden settes til 35 år.
13. Kommunestyret godkjenner et låneopptak på 25 mill. kroner i formidlingsutlån i Husbanken (for videre utlån). Avdragstiden settes til 30 år.
14. Kommunestyret vedtar en grunnbemanning på 474,7 årsverk, jf. årsverksoversikter pr enhet.

15. Kommunestyret vedtar følgende avgifter, betalingssatser og gebyrer:

Beløp i kroner	Sats 2018	Sats 2019	Endringstidspunkt
Vannavgift, ekskl. mva.	2 870	2 870	
Kloakkavgift, ekskl. mva.	5 280	5 280	
Feieavgift, ekskl. mva.	250	250	
Slamavgift, ekskl. mva.	1 080	Jf. eget brev fra RTA 24.10.18	Faktureres direkte fra RTA AS
Renovasjonsavgift, ekskl. mva.	3 020	Jf. eget brev fra RTA 24.10.18	Faktureres direkte fra RTA AS
Foreldrebetaling SFO, 6-10 t/u, i 10 mnd.	1 860	endret tilbud	
Foreldrebetaling SFO, 11-15 t/u, i 10 mnd.	2 275	endret tilbud	
Foreldrebetaling SFO, 16- t/u, i 10 mnd.	2 605	endret tilbud	
Kostpenger SFO, 6-10 t/u, i 10 mnd.	60	endret tilbud	
Kostpenger SFO, 11-15 t/u, i 10 mnd.	85	endret tilbud	
Kostpenger SFO, 16- t/u, 10 mnd.	100	endret tilbud	
Foreldrebetaling SFO, 0-11 timer i 10 mnd		2 000	01.08.2018
Foreldrebetaling SFO 12 timer og mer i 10 mnd		2 600	01.08.2018
Foreldrebetaling SFO, 0-11 timer i 11 mnd		2 000	01.08.2018
Foreldrebetaling SFO 12 timer og mer i 11 mnd		2 600	01.08.2018
Kostpenger SFO pr mnd uavhengig av opphold		150	01.08.2018
Dagsats SFO		245	01.08.2018
Foreldrebetaling barnehage, full plass	Statlig fastsatt maksimalpris (2910)	Statlig fastsatt maksimalpris (2990)	01.01.19 - 31.7.19.
Foreldrebetaling barnehage, full plass	Statlig fastsatt maksimalpris (2910)	Statlig fastsatt maksimalpris (3040)	01.08.19 - 31.12.19.
Kostpenger barnehage, full plass	300	300	
Parkeringsavgift, pris pr. time	25 kr. 1.6.-31.8., ellers 10 kr.	25 kr. 1.6.-31.8., ellers 10 kr.	Ingen endring
Parkeringsavgift, pris pr. time for Tjennaparken	25 kr. 1.6.-31.8., ellers 20 kr. Per dag	25 kr. 20.6.-20.8., ellers 20 kr. Per dag	01.10.2018
Leie av parkeringsplass i sentrum, beløp pr. år inkl. merverdiavgift	5 000	5 000	
Korttidsopphold institusjon	statlig fastsatt	statlig fastsatt	01.01.2019
Dag- eller nattopphold institusjon	statlig fastsatt	statlig fastsatt	01.01.2019
Korttidsopphold hybel pr. døgn	som korttidsopph. Inst,	som korttidsopph. Inst,	01.01.2019
Merking av tøy, sykehjem netto	628	641	01.01.2019
Kost: Full kost, pr. mnd.	4 253	4 342	01.01.2019
Kost: Middag daglig, pr. mnd.	1 910	1 950	01.01.2019
Kost: Middag 3 dgr pr uke, pr mnd	960	980	01.01.2019

Beløp i kroner	Sats 2018	Sats 2019	Endringstidspunkt
Kost: Middag 4 dgr pr uke, pr mnd	1 280	1 307	01.01.2019
Kost: Middag pr stk	80	82	01.01.2019
Kost: Lunsj daglig pr mnd	930	950	01.01.2019
Kost Lunsj 3 dgr pr uke, pr mnd	372	384	01.01.2019
kost Lunsj 4 dgr pr uke, pr mnd	496	512	01.01.2019
Kost: Lunsj pr stk	31	32	01.01.2019
Kost: Frokost eller kveldsmat, pr. mnd.	711	726	01.01.2019
Kost: grøt, pr.stk	33	34	02.01.2019
Næringsdrikk pr mnd	500	511	01.01.2019
Trygghetsalarm, pr. mnd.	362	369	01.01.2019
Brukerbetaling for hjelp i hjemmet, netto inntekt (1G = 96 883 kroner pr. 1.5.2018):			
Inntil 2G, helt abonnement	Statlig fastsatt maksimal-pris	Statlig fastsatt maksimal-pris	01.01.2019
2G-3G, helt abonnement	482	492	01.01.2019
3G-4G, helt abonnement	964	985	01.01.2019
4G-5G, helt abonnement	1 511	1 543	01.01.2019
Over 5G, helt abonnement	1 925	1 965	01.01.2019
Inntil 2G, halvt abonnement	Statlig fastsatt maksimal-pris	Statlig fastsatt maksimal-pris	01.01.2019
2G-3G, halvt abonnement	241	246	01.01.2019
3G-4G, halvt abonnement	482	492	01.01.2019
4G-5G, halvt abonnement	756	772	01.01.2019
Over 5G, halvt abonnement	964	985	01.01.2019
Maks timesats hjelp i hjemmet	263	268	01.01.2019
Renholdsutstyr hjelp i hjemmet	33	34	02.01.2019
Husleie frisør og fotterapeut, Strannasenteret	2 050	2 093	01.01.2019
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 33, pr. mnd	532	543	01.01.2019
Refusjon for strøm, Lyngmyrvn. 35, pr. mnd	642	655	01.01.2019
Fysioterapi gruppetrening pr halvår	300	300	01.01.2019
Kulturskolen, elevkontingent pr. semester:			
Babysang	900	900	
Band	900	900	
Kor	900	900	
Korps, salg av elevplasser	1 500	1 500	
Annen musikk	1 600	1 600	
Kunst	1 530	1 530	
Kulturskolen, instrumentleie pr. semester	500	500	
Kulturskolen, materiell pr. semester (kunst)	400	400	
Gjestehavna:			
Dagsbesøk	Gratis	Gratis	
Overnatting 15.6-15.8., pr. natt,			
båter 30 fot og mindre	150	150	

Beløp i kroner	Sats 2018	Sats 2019	Endringstidspunkt
Overnatting 15.6-15.8., pr. natt,			
båter over 30 fot	200	200	
Overnatting utenom 15.6.-15.8.,			
pr. natt, uavhengig av båtstørrelse	50	50	
Båtplasser:			
1-4:Badehusvingen - Utrigger	4 915	4 915	
5-16:Badehusvingen - Utrigger	4 100	4 100	
17-81:Nyvei - Utrigger	4 100	4 100	
81-82:Nyvei - Bøye	4 100	4 100	
83-89:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
90-92:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
93-98:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
99:Rådhuset - Bøye	4 100	4 100	
100-102:Rådhuset - Bøye	3 280	3 280	
104:Rådhuset - Bøye	4 100	4 100	
105-110:Ved Andersens lagerbygg - Bøye	4 100	4 100	
111:Ved Andersens lagerbygg - Bøye	3 280	3 280	
112-115:Ved Trelastutsalget - Bøye	3 280	3 280	
116-130:Bakkeskåt ved parkering - Bøye	4 915	4 915	
131:Ved Vertshuset - Bøye	4 100	4 100	
132-136:Bakkeskåt Marina - Bøye	5 960	5 960	
200-207:Badehusvingen - Utrigger	4 915	4 915	

16. RTA- avgifter fastsettes i tråd med satser vedtatt av RTA, jf. vedlegg 3 i budsjettdokumentet; «Gebyrer RTA» i 2019.

17. Eiendomsskatten fastsettes til 4 promille av takstverdien/skattegrunnlaget i 2019, jf. Eiendomsskattelovens §§ 10 og 11.

18. Kommunestyret vedtar å bosette 10 flyktninger i tillegg til eventuelle familiejenforeninger i 2019. Boligstiftelsen og rådmannen gis i oppdrag i fellesskap å sørge for det nødvendige antall boliger.

19. Tvedestrand kommunes ramme for innbetalinger til næringsfondet i østregionen settes til 300 000 kroner i 2020. Samlet tilskudd som gis i 2019 til bedrifter i Tvedestrand må tilpasses dette, innenfor de til enhver tid gjeldende bestemmelser i fondet.

20. Tiltak på ansvar 245: Parkeringsvakt, leie av vakt fra Arendal kommune 20 %, primært sommer, tas bort følgende "leie av vakt fra Arendal kommune".